

Szolgatárs

Baptista folyóirat
nem csak lekipásztoroknak

2015. XXIV. évfolyam, 1. szám

Kegyelem és kalmárszellem

AKI NEKEM SZOLGÁL, ENGEM KÖVESSEN!

A „Ne ölj” parancsolatról

**A TÁRSADALOMMAL ÉLŐ HÍVŐ EMBER
SZEMÉLYES BRANDJE**

KIÚT A DELEGÁLÁSI CSAPDÁBÓL

TARTALOMJEGYZÉK

IGEHIRDETÉS

- Kovács Géza: Aki nekem szolgál, engem kövessen! – Áhítat Jn 12,26 alapján 3
Kovács Géza: Jézus az ő békességét hagyta örökségül ránk – Igehirdetés Jn 14,22–27 alapján 5

HOMILETIKA

- Richard L. Dresselhaus: Prédikációk krízis idején
Pillanatok, melyek választ követelnek a szószéken szolgálótól 8
John Piper: Miért memorizáljunk igéket? 12

TEOLÓGIA

- Kim Bora: Halhatatlanság és feltámadás (recenzió) 14
Mike Bullmore: A jó hír jelentősége 16

ETIKA

- Victor János: Kegyelem és természet 18
Kovács Ferenc: A „Ne ölj” parancsolatról 21
Tömöriné Révész Magdolna: Platón barlanghasonlata 24

KÖNYVAJÁNLÓ

- Bolyki László: Kegyelem és kalmárszellem 27

PEDAGÓGIA

- Karancsi Csaba: A baptista bibliaismeret és a görög katolikus hittan összevetése 29

GYAKORLATI TEOLÓGIA

- Györi Kornél: A társadalommal élő hívő ember személyes brandje 33

ZENE

- Fekete Csaba: Közelb hozzád, Uram; Mindig velem, Uram; Hadd menjek, Istenem
Sarah Flower Adams énekének magyar változatai 36

IRODALOM

- Tóth Sándor: Ady Endre Istenhez hanyatló árnyék című verse teológusszemmel 47

VEZETÉSTUDOMÁNY

- Jóföldi Endre: Kiút a delegálási csapdából 51
Vas Ferenc: Intézmények, mint a szolgálat helyei (recenzió) 53
Horváth László: ELF-konferencia, elsőre
Benyomások, érzések egy először részt vevő tollából 58
Kapitány Zsolt: ELF 2015, Prédikálás és tanítás szekció 60

FIGYELŐ

- Újabb keresztény infografikák 61

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa.

Felelős szerkesztő: Sinka Csaba
Felelős kiadó: Papp János egyházelnök
Tördelőszerkesztő: Sinka Csaba

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1068 Budapest, Benczúr u. 31.
Telefon: 06-20-886-0410
E-mail: info@szolgatars.hu

www.szolgatars.hu
ISSN 1218-425X

IGEHIRDETÉS

Kovács Géza

AKI NEKEM SZOLGÁL, ENGEM KÖVESSEN!

Áhítat Jn 12,26 alapján

*„Ha valaki nekem szolgál,
engem kövessen,
és ahol én vagyok,
ott lesz az én szolgám is,
és ha valaki nekem szolgál,
azt megbecsüli az Atya.”*

Jézus, néhány nappal a nagypénteki szenvedése előtt ezekkel a szavakkal szólította meg a tanítványait és a körülötte álló embereket. Az első, a felszólító mondatot emelem ki, amely így szól: „Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen”! Jézus ebben a mondatban azokat szólítja meg, azok számára van mondani-valója, akik valamilyen formában őt szolgálják, Isten szolgálatá-

ban valamilyen tevékenységet végeznek. Például igét hirdetnek, misét celebrálnak, a templomi, illetve egyházi kórusban énekelnek, énekes-zenes csoportban Istent dicsőítik, templomot takarítanak, egyházi, gyülekezeti rendezvényeken közreműködnek, szolgáltként beteget látogatnak, szegényeket, hajléktalanokat támogatnak, gyermekek, fiatalok vagy idősök között végeznek szolgálatot, vagy bármi más tevékenységgel szolgálnak. Elsorolhatatlanul sokféle módon szolgálhatunk Istennek: templomban, imaházban, a családban, a munkahelyünkön, az utcán, bárhol és bármikor, ha olyan tevékenységet folytatunk, amelyet azzal a céllal teszünk, hogy általa Istennek vagy Jézus Krisztus egyházának végezzünk szolgálatot. Nos, Jézus Krisztus az idézett mondatban arra szólítja fel mindazokat, akik bármilyen szolgálatot végeznek,

hogy tevékenységükben legyen nyilvánvaló és érzékelhető, hogy nemcsak szolgálatot végeznek Jézus számára, hanem követik is őt. Jézus ezzel a felszólítással azt mondta ki, hogy úgy is lehet őt szolgálni – a szolgálatában valamit tenni –, hogy a tevékenységben nem valósul meg az ő követése. Vagyis Jézus szolgálata történik az ő követése nélkül. Azt is kijelenti Jézus, hogy csak azokat ajándékozza meg az ő állandó jelenlétével, és csak azok részesülnek az Atya különleges megbecsülésében – vagyis csak azokat a szolgálatokat fogadja el mennyei értéknek –, akiknek a szolgálati tevékenységében Jézus Krisztus követése is megvalósul.

Mindezek alapján rendkívül fontos és izgalmas kérdés, hogy mit jelent Jézus Krisztus követése. Mert nélküle minden szolgálati tevékenység Isten szemében értéktelen. Vagyis előfordulhat, hogy valaki ígét hirdet a szószéken, énekel a kórusban, vagy bármilyen más tevékenységet végez Isten szolgálatában, az Atya Isten azonban szalmának és pozdorjának, érték nélkülinek minősíti, mert aki ezt végezte, nem Jézus Krisztus követője. Talán meglepő, sőt megdöbbentő igazság ez! Éppen ezért fontos megértenünk és komolyan vennünk Jézusnak ez a felszólítását.

Jézus Krisztus azt kéri ma tőlünk, hogy először az ő követői legyünk, és minden szolgálatunk, tevékenységünk az ő követésének a jóízű gyümölcse legyen! Az üdvösségünknek, az istenfiúságunknak, az örök élet elnyerésének is egyetlen útja Jézus Krisztus követése! Az ő követését nem helyettesíti semmiféle emberi tevékenység, még ha kiváló szakértelemmel, művészi szinten, őszinte lelkesedéssel és talán sok ember tetszésére végezzük is!

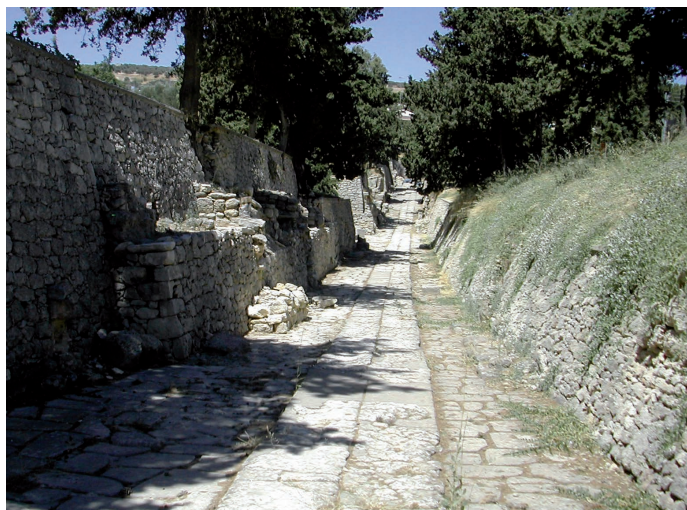
Ismét kérdezem tehát: mit jelent Jézus Krisztus követése? *Hogyan és miben kell nekünk követnünk őt?* — Amikor Jézus – János evangéliumának a leírása szerint – az ő követésére szólított fel, ugyanakkor közelgő kereszthaláláról beszélt. Néhány nappal azelőtt történt ez, amikor elfogták, letépve ruháját kegyetlenül megostorozták, majd kimondták halálos ítéletét, és a Golgotán a keresztre feszítve kivégezték. Jézus mindezt pontosan előre tudta és átérezte. A követésére vonatkozó felszólítás után ezt mondta: *„Most megrendült az én lelkem. Kérem azt: Atyám ments meg engem ettől az órától? De hiszen éppen ezért az óráért jöttem! Atyám, dicsőítsd meg a te nevedet!”* (Jn 12,27–28) Jézus előtt felkomorlott a közelgő kínszenvedés sötét felhője. Szoros és valóságos kapcsolatban élve az Atyával felmerült benne az a lehetőség, hogy most azt is kérhetné, hogy az Atya kímélje meg őt a rá váró szörnyű szenvedéstől. Iszonyatosan kemény harc volt ez Jézus számára. Ismerte az Atya tervét és akaratát, hogy az ő önként, engesztelő áldozatként vállalt halálával szerzi meg az egész

emberiség számára bűneink bocsánatát és nyit kaput az üdvösségre. Jézus felmérte és világosan látta, tudta a szenvedésének és halálának jelentőségét. Így hát győzött benne az Atya iránt való engedelmissége, az irántunk táplált szeretete, és így kiáltott fel: *„De hiszen éppen ezért az óráért jöttem! Atyám, dicsőítsd meg a te nevedet!”* Vagyis lemondott önmagáról, és kész volt vállalni és követni az Atya akaratát. És ez történt! Jézus alázatos engedelmisséggel és fenséges méltósággal megdicsőítette az Atyát azáltal, hogy élő kenyérszént engedte megtörni, tépni, halálba gyötörni a testét. Mint második Ádám, minden e világra született ember jogos képviselőjében váltságot szerzett a bűn rabságából. Feltámadásával pedig megtörte a halál erejét, világosságra hozta az elmúlhatatlan életet, és megszerezte a benne hívók számára a megigazulás hófehér öltönyét. Kaput nyitott az örök üdvösségre!

Miben kell és lehet hát nekünk követnünk Jézus Krisztust? A rövid válasz erre a kérdésre ez: *Követnünk lehet és kell őt halálában és feltámadásában!* Ugyancsak itt, a követésére vonatkozó felszólítása előtt, jelentette ki Jézus: *„Aki szereti az életét, elveszíti, aki pedig gyűlöli életét e világon, örök életre őrzi meg azt!”* Vagyis aki a maga okossága, jósága, és tevékenysége által próbálja megszerezni az üdvösségét és az örök életet, annak rá kell jönnie, hogy ez lehetetlen: mindent elveszít. Aki viszont felismeri (meggyűlöli) a maga emberi természetének bűnös romlottságát, a jóra való képtelenségét, és hit által megragadja azt a lehetőséget, hogy a bűnnel terhelt ömberre Krisztussal együtt a keresztre kerüljön: az Krisztus által felülről való életet nyer! Pál apostol saját tanúságtételeként, így fogalmaz: *„Krisztussal együtt keresztre vagyok feszítve: többé tehát nem én élek, hanem Krisztus él bennem!”* (Gal 2,20) Egy másik helyen ezt írja: *„Ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régi elmúlt, és íme: új jött létre!”* (2Kor 5,17)

Az atyáinktól örökölt ádami természetünk is képes hinni, sokféle vallásos tevékenységgel „szolgálni” Istent, de valóságos szellemi, mennyei értéke és életet teremtő hatékonysága csak annak a szolgálatnak van, amelyet úgy végez valaki, hogy Jézus Krisztus követője lett. Vele együtt meghalt és vele egyesült a feltámadásában is! Ezért kéri ma Jézus, hogy *„ha valaki nekem szolgál, engem kövessen”*.

Kovács Géza

JÉZUS AZ Ő BÉKESSÉGÉT HAGYTA ÖRÖKSÉGÜL RÁNK

Igehirdetés Jn 14,22–27 alapján

A felolvasott igeszakaszból kiemelem azt, amit Jézus a 27. vers szerint mondott: *„Békességet hagyok nektek: az én békességemet adom nektek, de nem úgy adom nektek, ahogyan a világ adja. Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, ne is csüggedjen.”*

Valószínű mindannyiunk nevében beszélek, ha azt mondom, hogy *minden ember vágya, hogy belső és külső békességben éljen.* Az egyéni életünk, a családi életünk, a közösségi életünk és az egész világ életének is nemcsak igénye, hanem igazi szívbeli vágya a békességben való élet. A legtöbb szerencsétlenséget, nyomort a békétlenség okozta és okozza ezen a földön a világ vagy akár a családok, az egyén életében is. Kössünk ki ma az egyéni életünkénél, mert innen indul ki a békétlenség. Személyesen lehet és kell megtalálnunk és megnyernünk ismét vagy talán először a békességünket. Belőlünk áradhat aztán tovább a környezetre is a lelkünk békessége.

A felolvasott történet szerint békétlen lelkiállapotban találjuk a tanítványokat. Nyugtalan feszültséget támasztott bennük Jézus

búcsúzása. Jézus szokatlan nyíltsággal jelenti ki magát nekik. Elmondta, hogy az Atyában lakik, az Atya pedig őbenne, hogy ő az Atyától jött és most az Atyához megy vissza. Azt is mondta nekik, hogy amikor majd ott az Atyánál elkészíti a helyet, visszajön értük, hogy ismét vele legyenek. A tanítványokban zavart és békétlenséget keltettek Jézus szavai. Leginkább az, hogy elmegy, magukra hagyja őket. Annyira jó és örömteljes volt számukra a folyamatos és szoros együttélés Jézussal, hogy nem akarták tudomásul venni a távozását. Tamás az út iránt érdeklődik, amelyen majd hozzá mehetnek. Júdás – nem az Iskáriótes – azon méltatlankodik, hogy miért nekik jelenti ki magát most ilyen nyíltan, miért nem a világnak? – Ha ő az Atyától jövő, megígért Messiás, akiben a mindenható Atya lakik, *miért nem veszi kezébe a világ irányítását* és valósítja meg békességes uralmát? Miért hagyja itt őket teljes bizonytalanságban?

Magamra ismerem Júdás méltatlankodásában. Ha Isten valóban a világmindenség teremtő Ura, miért nem jelenti ki magát

a világnak olyan formán, hogy mindenki megértse. Miért nem veszi kezébe a világ határozott irányítását, miért tűri, hogy annyi bűn, gonoszság, erőszak, betegség, nyomorúság, háború, balesetek, természeti és egyéb katasztrófák okozzanak oly sok fájdalmat és keserűséget? Miért engedi meg, hogy valaki elveszíti a férjét, a feleségét, a gyermekét, vagy az egészségét? – *Miért van annyi baj, fájdalom ezen a földön?*

Abba a téves elgondolásba estek a tanítványok, ami minket is megtéveszt, mintha Isten itt, ebben a világban akarná megvalósítani az ő büntőtől, romlandóságtól és minden gonoszságtól mentes örök uralmát. Nem értik, miért kell Jézusnak elmennie, valahol helyet készítenie és aztán visszajönnie és magával vinni minket oda, ahol majd tényleg nem lesz semmiféle nyomorúság, betegség, bűn és romlás. Nem képesek hitben látni és érteni, amit Jézus Pilátus előtt jelentett ki: *Az én országom nem e világból való,*” (Jn 18,36) vagy amit a főpapi imájában mondott az övéiről: Azt mondta, hogy ők *„nem e világból valók, mint ahogy én sem vagyok a világból való”* (Jn 17,16). A tanítványoknak tudomásul kellett venniük – nekünk is meg kell értenünk –, hogy a büntőtől, kísértéstől és sokféle nyomorúságtól mentes élet ezen a földön nem valósul meg. Jézus világosan kijelentette: *„A világon nyomorúságok van, de bízzatok, én legyőztem a világot”* (Jn 16,33). Jézus elvégezte megváltásunkat, vére eltörölte a bűneinket, feltámadása által minket is új, örök életre támasztott fel, és e hit által a menny örökösei vagyunk. Ugyanakkor a *hívó életünket, az istenfűség bizonyosságában itt kell megélnünk* a bűnnel, romlottsággal terhes, mulandó világban. Hitünknek, amely által közösségünk van Istennel és Jézus Krisztussal, a személyes Megváltónkkal, a földi élet sátáni kísértései és ezernyi próbája között kell megtisztulnia és megerősödni. Ahogyan Péter apostol írja: *„Meg kell lennie, hogy a ti kipróbált hitetek, amely sokkal értékesebb a veszendő, de tűzben kipróbált aranynál, Jézus Krisztus megjelenésekor méltónak bizonyuljon a dicsőre, dicsőségre és tisztességre.”* (1Pt 1,7)

Jézus búcsúbeszédében azt is elmondta, hogy ő elmegy ugyan, de tanítványait nem hagyja támasz és segítség nélkül. *Két fontos segítőt ígért.* Az egyik a *Pártfogóra*, a Szentlélekre vonatkozik. Ezt mondta: *„Aki szeret engem, azt az én Atyám is szeretni fogja, és elmegyünk hozzá, és szállást készítenek magunknak nála.”* (Jn 14,23) Aztán hozzátette: *A Pártfogó pedig, akit az én nevemben küld az Atya, ő tanít meg titeket mindenre!”* (Jn14,26) Hatalmas jelentőségű ígéret ez! Azt jelenti, hogy az Atya és Jézus Krisztus együtt készítenek szállást és vesznek lakozást a Lélek által minden újjászületett hívő emberben!

A másik ígéret – amelyre ma a hangsúlyt szeretném tenni – így hangzik: *„Békességet hagyok nektek: az én békességemet adom nektek!”* Jézus örökségül hagyta ránk és kész ajándékozni nekünk az ő békességét. – Milyen volt Jézus békessége? Például amikor Názáretben, ahol fölnevekedett és mindenki ismerte, a zsinagógában a próféciát idézve bemutatkozott mint a megígért Messiás, *„mindenki megtelt haraggal, felkeltek, kiűzték őt a városból, és elvittek annak a hegynek a szakadékaig, amelyen a városuk épült, hogy letaszítsák, Jézus átment köztük.”* (Lk 4,29-30). Vagyis nem élt hatalmával, elment közülük, de nyitva hagyta számukra a megtérés kapuját. Amikor a pribéksereg megkötözte őt a Gecsemáné kertben, visszaparancsolta a védelmére előálló tanítványt és ezt mondta: *„Nem kérhetném Atyámat, hogy adjon mellém most tizenkét sereg angyalnál is többet?”* (Mt 26,53) Nem kérte, mert ránk, elveszett bűnösökre tekintett. Amikor a szegeket verték kezébe, így imádkozott: *„Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!”* (Lk 23,34) A viharzó tenger felszínén a ha-

talmas hullámok nagy veszélyt jelentenek, de a tenger mélyén csend van, Krisztus békessége ilyen: fent vihar, lent a mélyben csend. – Kérdés: átvettük-e Jézustól az ő békességének örökségét? Tudnunk kell, hogy ez a világ sohasem lesz teljességgel Krisztusé. Sőt, ellenkezőleg itt a gonoszság egyre inkább növekszik, a szeretet meghidegül, egyre több ember békétlen, feszültségekkel teljes, depressziós békétlenségben vergődik. Jézus békéje, a szív, a lélek belső békéje viszont erős és megingathatatlan. Ez a béke nem egy zöld asztalnál aláírt békekötés, hanem Krisztus uralma a szívedben! *Jézus békessége szellemi hatalom bennünk, „mely minden emberi értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolatokat a Krisztus Jézusban”* – írja Pál apostol (Fil 4,7).

Jézus kétféle békességről beszél. Az egyik az, amit a világ ad, a másik az ő békessége. A világ békéje is jobb, mint a háború és az öldöklés, mégsem igazi. Amikor a győztes hatalom békét diktál, megkötik a békeszerződést: vége a vérontásnak, de mindkét félben ott forrong az ellenséges indulat, vagy a győztes gögjével, vagy a vesztes keserűségével. Ez nem az igazi béke. A világ békességét az érdek és a félelem ereje tartja fenn, amely gyakran újabb háborúra készül. *A világ békéje felszínes és hazug.* – Egy humoristával történt, hogy depressziós feszültségével elment az orvoshoz. Az orvos kikapcsolódást javasolva felhívta figyelmét a városukba érkező humoristára. – „Köszönöm a jó tanácsot – mondta a depressziós beteg –, a probléma csak az, hogy én vagyok az a humorista.” Sokszor előfordult már, hogy az öngyilkosságba menekülő ember búcsúlevelében felfedi iszonyatos lelki vergődését, és a környezete döbbenettel állapította meg, hogy nem vették észre lelkének békétlenségét. Isten belelát a szívedbe. Látja, ismeri a benned feszülő problémákat, és azért küldte az ő Fiát, Jézus Krisztust, hogy megbékéj Istennel, önmagaddal, és az ő – minden értelmet felülhaladó – békességét ajándékozza neked! Jézus – mintegy végrendeletben – örökségül hagyta ránk az ő békességét. Az örökül hagyónak meg kívánatos hálnia azért, hogy az örökséget átvegyük. Ezért mondja Ézsaiás, amikor Jézus szenvedését előre látja: *„Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg.”* (Ézs 53,5) *Jézus a Golgotán szerezte meg a békességünket.* Ha szeretnéd átvenni ezt a drága örökséget, a Golgotán – Jézus engesztelő áldozatának a titkát és jelentőségét megértve és megragadva – veheted át. A Golgotán vele együtt a keresztre kerül az önző, hiú, gögős és sokféle bűnnel, kívánsággal megterhelt, folyamatosan nyugtalan békétlenséget termelő régi éned, és betelik szíved a Menny örömeivel és Jézus békességével.

A lélek békétlen feszültsége abnormális, beteg állapot. Minden ember menekülni igyekszik ebből a helyzetből. Ilyenkor nagy kísértés van arra, hogy a békétlenségben vergődő ember abnormális, téves utakon igyekezzen megtalálni valamilyen viszonylagos békét. Lelkünk ellensége, a világot uraló „levegőbeli hatalmasságok” pedig vagy a testünk kívánságai, vagy a sátán vigécei által „megoldásokat” kínálnak. A kínálat gazdag: italozás, drogok, kéjes kalandok, mulatozás stb. Szóval valamiképpen bódult állapotot kell előidézni, hogy ne érzékeld a reális valóságot. A napokban mondta valaki, hogy ő szeretné abbahagyni a dohányzást, de csak ezzel tudja levezetni és csillapítani az idegességét. Nem béke az, még a világ szerint sem, amelyet különféle szerekkel vagy kábítással lehet valamennyire imitálni. Erre mondja Jézus: *„Ne nyugtalanokdjék a ti szívetek, ne is csüggedjen, az én békességemet adom nektek, de nem úgy adom nektek, ahogyan a világ adja.”*

Krisztus az ő békéjét kínálja nekünk. Mondhatná valaki, hogy milyen békét adhat nekünk Jézus, aki maga is szegény volt. Ő

maga mondta, hogy a fejét sincs hova lehajtania, üldözték, zaklatták. Menekülnie kellett Názáretből, a gadarénusok földjéről. Még az édesanyja és a testvérei is azért mentek egyszer hozzá, hogy hazavigyék, mert nem tartották normálisnak azt, amit csinált. Hogyan tudna ő – a mi körülményeink között – békességet adni? Ki kell mondanunk, hogy a Krisztus békessége valóban nem jelent föltétlen földi jólétet és háborítatlan, biztonságos külső körülményeket. Azt is látnunk kell azonban, hogy a földi gazdagság nem biztosít lelki békességet. Középkorban egyike a legmegdöbbentőbb élménye volt, hogy a leggazdagabb osztrákországi édesapja felakasztotta magát. Nem bírta tovább a belső feszültségeit, és a halálba menekült. *Jézus békessége mennyei hatalom és gazdagság az ő lényében és ugyanaz a szívéinkben.* Jézus szegényen élt, de megvendéglelt 5000 embert, hogy ki ne dőljenek az úton. Sokszor támadták, de ő csendet tudott parancsolni a tengeren is, a szívekben is. Krisztus békességét nem lehetett megzavarni. Az Alföldön szétterpeszkedő folyó vize egy kődobástól zavarossá válik. Próbáld meg ezt a sziklából fakadó hegyi pataknál! Nem lehet vizét zavarossá tenni, mert medrének alapja szikla. *Krisztus békességének alapja szilárd szikla: maga Isten!* Isten pedig Jézus Krisztusba, az ő váltságahalálába és dicsőséges feltámadásába vetett hit és a bennünk lakozó Szentlélek által valósítja meg és teszi állandóvá bennünk is az ő békességét!

Végül egy szemléletes illusztrációval szeretném bemutatni és kívánatosá tenni Krisztus békességét. A történet szerint pályázatot hirdettek a békesség megfestésére. Festőművészek a legkülönbözőbb elképzeléseket festették meg erről a nehezen ábrázolható elvont fogalomról. Volt, aki tájképet festett: ragyogó hajnali napsütésben a csobogó patak vizéhez jön az erdőből egy szarvas, hogy szomját enyhítse. Másik képen egy csodásan szép virágcsokor árasztja illatát. Volt, aki egy családot ábrázolt. Férj, feleség és gyermekek az asztal körül ülnek, és a családfő éppen hálát ad Istennek a gondviselésért. – Sok más elképzelés is született, melyek mind valóban a békességről beszéltek. Volt azonban egy egészen más ábrázolás. A festmény nagy vihart ábrázolt egy dübörgő vizeséssel. A vizesés fölött egy viadukt, amelyen éppen robog egy vonat. Az egyik nagy fába villám csapott, kettéhasadt és az ágain lévő madárfészkek széthullt. A fészket vesztett madár pedig – teljesen természetellenesen – egy bokor ingadozó ágán állva vidáman énekelt. Ez a festmény nyerte el a fődíjat. Mert könnyű békében lenni ott, ahol minden napsugaras, egészségben együtt a család... *A Krisztus békessége azonban a viharban, a próbák és veszteségek idején is békesség marad.* Ezt a békességet kínálja ma nekünk az Úr. Vegyük át hittel, kitárt szívvel mint drága mennyei örökséget!

Radnóti Miklós

Himnusz a békéről

Te tünde fény! futó reménység vagy te,
forgó századoknak ritka éke:
zengő szavakkal s egyre lelkesebben
szóltam hozzád könnyüléptű béke!

Szólnék most újra, merre vagy? hová
tüntél e télből, mely rólad papol
s acélt fen szívek ellen, – ellened!
A szöllőszemben alszik így a bor

ahogy te most mibennünk rejtezel.
Pattanj ki hát! egy régesrégi kép
kisért a dalló szájú boldogokról;
de jaj, tudunk-e énekelni még?

Ó, jöjj el már te szellős március!
most még kemény fagyokkal jó a reggel,
didergő erdők anyja téli nap:
leheld be zúzos fáidat meleggel,

s állj meg fölöttünk is, mert megfagyunk
e háboruk perzselte télben itt,
ahol az ellenállni gyöngye lélek
tanulja már az öklök érveit.

Nyarakra gondolunk s hogy erdeink
majd lombosodnak s bennük járni jó,
és kertjeinknek sűrű illatában
fáján akad a hullni kész dió!

s arany napoknak alján pattanó
labdák körül gomolygó gombolyag,
gyereksereg visong; a réteken
zászlós sörényü, csillogó lovak

száguldanak a hulló nap felé!
s fejünk felett surrog és csivog
a fecskefészkektől sötét ereszl!
Így lesz-e? Így! Mert egyszer béke lesz.

Ó, tarts ki addig lélek, védekezz!

HOMILETIKA

Richard L. Dresselhaus

PRÉDIKÁCIÓK KRÍZIS IDEJÉN

Pillanatok, melyek választ követelnek a szószéken szolgálótól

Richard L. Dresselhaus,
ügyvezető presbiter és korábbi
vezető pásztor a
First Assembly of God
gyülekezetnél San Diegóban,
California államban

Melyek azok az útjelzések, amelyek segítségére lehetnek egy pászornak abban, hogy bölcsen és hatékonyan használhassa fel a krízisek pillanatait?

Telefoncsörgés szakította meg az éjszaka csendjét: „Lelkész úr, sajnos szörnyű autóbaleset történt!” Gyorsan felöltöztem, autóba ültem, és elhajtottam a kórházba, ahol azzal a hírral fogadtak, hogy az ifjúsági csoportomból egy lány meghalt, egy másik pedig még az életéért küzd. Egy óra sem telt bele, és ő is meghalt, egyikük sem élte túl a balesetet. A folyosó tele

volt tinikkel és szülőkkel, akik osztozni akartak egymással szomorúságukban és azért jöttek, hogy vigasztalásra leljenek. A legvégén érezni lehetett: nem hiszik el, hogy ez történt. A döbbenet tapintható volt: „Hogyan történhetett ilyen?” Azt ajánlottam, menjünk át a szomszédos kápolnába. Mit fogok mondani? Mit tegyek?

A pillanatnyi sokk miatt teljesen elfelejtettem, miket is mondtam pontosan, azt viszont tudom, hogy akadozva beszéltem Isten jóságáról, és arról, hogy benne kell bízunk. Ha szaggatottan és elcsukló hangon is beszéltem, ezekre az alapvető szavakra volt szükség akkor, amelyeket a mennyből kaptam e hihetetlen fájdalom, bizonytalanság és félelem közepette. Mindössze hat hónappal e baleset előtt a gyülekezetünk ifjúságának el kellett búcsúznia egy másik fiattól is: egy bátor tizenévesünk több hónapnyi szenvedést követően agytumor áldozata lett.

Elérkezett tehát egy újabb pillanat, mely megkövetelte a pásztori reakciót – az Istentől érkező szót, ami áttör a szomorúságon, és segít megtalálni szétszóródott érzelmeink darabjait. Aligha van idő ilyenkor mélyseges teológiai magyarázatokra, sokkal inkább a pásztor szívének egy darabjára van szükség, amint osztozik azok fájdalmában, akiket vezet és szeret. Hat hónappal az autóbaleset után a repülőtérről hazafelé menet, amikor egy Izraelből visszatérő csoport elé mentem ki, azzal a hírral fogadtak, hogy egy negyedik lány is meghalt az ificsoportból egy brutális gyilkosság áldozataként. Valaki behatolt a házba, míg a lány édesanyja nem volt otthon, és az elképzelhető legborzasztóbb módokon bántotta a lányt.

Mit mondhat ilyenkor az Isten embere? Hogyan birkózzon meg egy tinicsoport azzal a ténnyel, hogy tizennyolc hónap leforgása alatt négy fiatalat veszített el? Mit mondhatunk a szülőknek, akik válaszokra várnak? Mit mondhatunk a temetésen a gyászbeszédünkben, ahol a tömeg tele van középiskolásokkal, városi vezetőkkel, iskolai adminisztrátorokkal és tanárokkal?

Az ilyen pillanatok megkövetelik, hogy reagáljunk rájuk a szószékről

Éppen készültem a gyászbeszédemre, mikor felhívott a lányom: „Apa, egy repülő belerepült az egyik ikertoronyba New Yorkban.” Ez volt a kezdete annak a történetnek, amelytől visszhangzik azóta is az egész ország és az egész föld. Aztán, elérkezett a 9/11 utáni első vasárnap. Hogyan is hallgathat egy pásztor ilyen események után? Hogyan is viselkedhetne úgy, mint akit ezek nem érintenek? Az Isten emberei ilyen időkben összegyűlnek, és hiszik, hogy hallani fogják és hallaniuk is kell Isten szavát. Ha kihagyjuk az ilyen pillanatokot, azzal kihagyjuk a legnagyobb lehetőségek egyikét, amikor az élet tűpróbáin keresztül mutathatjuk meg az evangélium hatalmas erejét. Azért jöttek el az emberek azon a vasárnapon is, hogy halljanak valamit egy másik világból, egy mennyei kijelentést, egy felkent isteni szót egyenesen az Isten trónjától. Az ilyen pillanatok megkövetelik, hogy reagáljunk rájuk a szószékről.

Haddon Robinsonhoz, a híres tanítóhoz és prédikátorhoz fűződik egy híres frázis: „a fájdalmak közt prédikálni”. Bár ezt az alapvetet úgy illusztrálja, hogy közben azokra az időszakokra gondol, amikor saját magának kellett megélnie fájdalmakat, és úgy prédikálni, a gondolat felfogható tágabb értelemben is, vagy a gyülekezetre nézve is. A fájdalom és a prédikálás gyakorlatilag együtt járnak mind a prédikátor életére nézve, mind azoknak a szívét illetően, akik hallgatják. Néha megkérdezem: „Hol lehet a legteljesebben megtapasztalni Jézust?” Lehetséges, hogy mikor a fájdalmat megtalálod, akkor találd meg igazán Jézust? Vagy, másképp fogalmazva, lehet, hogy a fájdalom az, amely felnyitja az ember szívét annyira, hogy meghallhassa a Főpásztor szelíd hangját? Ha ez így van, micsoda lehetőséget nyújtanak az élet válságai! Ez az, amikor az emberek leginkább hallgatnak Istenre.

Nem emlékszem már arra, miket mondtam a szószékről azon a 9/11-et követő vasárnapon. Azt viszont tudom, hogy fájdalomról, félelemről és arról a nagyfokú bizonytalanságról beszéltem, amit akkor minden amerikai átértett. Ez pedig mély felelősségtudatot, valamint törődést kell hogy kiváltson a Krisztus testében az események következményeire nézve, amelyek a társadalom egészére is kihatnak. Azok a pillanatok viszont, melyek megkövetelik, hogy reagáljunk rájuk a szószékről, távolabbra mutatnak azoknál a kríziseknél, amelyeket külső erők fejtenek ki az egyházra. Ide sorolhatjuk ugyanis az egység hiánya miatti fájdalmakat, a tanítással kapcsolatos szakadások okozta fájdalmat,

a vezetési hibák okozta bánatot, a bűnös életmód miatti szétesést, valamint a pénzügyi problémákat. Igen, ezek is olyan pillanatok, melyek megkövetelik, hogy reagáljunk rájuk a szószékről. Mik azok az útmutató jelzések, melyek segítségére lehetnek a pásztoroknak, hogy bölcsen és hatékonyan használhassa fel az ilyen pillanatokot?

Gondosan mérd fel a krízis hatókörét!

Egy lelkipásztor nem lehet borúlátó, rémhírkeltő – de azt sem engedheti meg magának, hogy lekicsinyíti a tragédia lehetséges következményeit. 9/11-et követően nem lett volna helyénvaló egy újabb, közlegő csapásról beszélni, de az sem lett volna bölcs, ha olyasmit állítok, hogy szabadságunk ellenségei meg fognak elégedni az egyszeri támadással.

Amikor a munkanélküliek száma megduplázódik, helytelen arról beszélni, hogy ezek a számok valószínűleg még feljebb fognak kúszni, de az sem bölcs, ha azt mondjuk, hogy földi életünk során mindig abszolút biztosak lehetünk a munkahelyünkben. Ha lelepleződik, hogy egy gyülekezeti vezető bűnben él, helytelen úgy beszélni róla, mintha ez széles körben így menne, de az sem bölcs, ha azt mondjuk, hogy ritkán fordulnak elő tökéletlenségek a gyülekezeti vezetés életében. Remélhetőleg sikerült átadni a lényegét: a bölcs és hatékony pásztorok elkerülik a túlzások (túlreagálás, valamint a lekicsinylés) minden fajtájának csapdáját. Mindkét szélsőséges reakció bizalmatlanságot szül, és hitelét veszti általa a pásztor.

A pontos felmérés szükségessége óriási jelentőséggel bír. Bármilyen jellegű krízist is él meg egy gyülekezet, lehetővé kell tenni számára, hogy reálisan, objektíven, korrektül és tervszerűen szembesülhessen vele. Ehhez olyan nyelven kell megszólítani a közösséget, mely nem indít be indulatokat, kordában kell tartani az érzelmeket, valamint olyan tényeket kell prezentálni, melyek pontosak és megbízhatóak. A pénzügyi krízis nem ritka egy átlagos gyülekezet életében. Ekkor a tényszerű információknak van itt az ideje, nem pedig valamiféle megalapozatlan,

magyarázkodó retorikának. Ilyenkor biblikus tanítást kell adni az adakozásról, és nem büntudatot keltve ostorozni az embereket. A pillanatok, melyek megkövetelik, hogy reagáljunk rájuk a szószékről, azt is megkívánják, hogy reakciónk kiegyensúlyozott, pontos legyen, valamint hogy gondosan felmérje az összes olyan körülményt, mely krízis idején kialakulhat.

Kövesd figyelemmel saját érzelmi folyamataidat!

Az úgynevezett szószéki megfélemlítés tilos! Teljesen elfogadhatatlan, ha egy lelkész szónoki készségeit és pozíciójának köszönhető tekintélyét felhasználva hallgatóságát arra kényszerítse, hogy magáévá tegyen egy olyan látásmódot, mely kizárólag személyes véleményre és preferenciákra korlátozódik.

Vannak társadalmi problémák, amelyek megoldására az egyház elhívást kapott: a szerencsejáték legalizálása, az abortusz, a bűnözés, drogkereskedelem, családi erőszak és a szegénység elleni küzdelmek, hogy csak pár példát említsek. Míg fontos, hogy egy pásztor legyen személyes véleménye ezekről a problémákról, alapvető fontosságú az is, hogy a szószékről mindig biblikus szemléletből érintse őket. Az embereknek az Úr igéjét kell hallaniuk, nem pusztán a pásztor véleményét.

Billy Graham beszélt a prédikátor és az üzenet különválásáról. Elmondta, hogy voltak idők, mikor úgy érezte, mintha csak megfigyelőként lett volna jelen – kívülről követte mi is történik az üzenet átadása közben. Ez egy egészséges és jó megközelítés. Az üzenetnek saját élete van. Az üzenet ugyanis az Úr Igéje. Bizonyos értelemben tényleg összeolvadhat az üzenet és annak átadója, de ettől az üzenet egyedülállósága nem csökkenhet vagy gyengülhet. Az Úr igéjéről van szó.

A lényeg: amikor egy pásztor átadja magát a személyes érzelmeknek és benyomásoknak, és egyben elhanyagolja a tárgyilagosságot, az egyensúlyt, és a korrektséget, a krízis, amely hatékony kihívásra és szolgálati lehetőségre adhatott volna alkalmat, végül további sérelmekhez és fájdalmakhoz fog vezetni. Habár Urunk az ő üzene-

tét emberi testbe csomagolta, a pásztor felelőssége marad az, hogy az ígét úgy adja át, ahogyan van: erővel, tisztán és hitelesen.

Ügyelj a személyeskedés elkerülésére!

A tragikus forgatókönyv így néz ki: a gyülekezet krízist él meg, a pásztor pedig arra használja a szószéket, hogy kiadja, szétszórja magából haragját, az undort és az agressziót. Bár neveket nem említ, egyértelmű, kiknek címzi mondandóját. Az eredmény katasztrofális. Igen, vannak pillanatok, melyek megkövetelik, hogy reagáljunk rájuk a szószékről, de hogy ezt hogyan tesszük, annak óriási téje van!

Évekkel ezelőtt a gyülekezet, melyet pásztoroltam, átélt egy szinte megsemmisítő erejű krízist. Egy kisebb csoport a tagok közül elégedetlenné vált a gyülekezet vezetésével. Elégedetlenségüket anonim levelek sokaságában terjesztették, és nem tettek különbséget a címzettek közt, hogy gyülekezeti tag-e vagy sem az illető. Az eredmény sokkoló volt. Pásztorként személyes támadásnak vettem az eseményeket. A levelek tartalma sértő volt és nagyon bántó. Hogyan reagáljak minderre? Mikor kell figyelmeztetni a gyülekezetet? És milyen formában kell tenni egyáltalán?

A krízis kellős közepén az Úr a szívembe adta ezt a gondolatot: ha te akarod ezt megharcolni, tessék, csináld; de ha azt szeretnéd, hogy én harcoljak, megteszem. A választás könnyű volt – engedtem, hogy az Úr olyan megoldást adjon, melyet magamtól el sem tudtam képzelni. Másfél évbe telt, de végül a krízis ideje elmúlt, a gyülekezet pedig belépett az egység és a béke korszakába.

Milyen választ ad ez a történet az előttünk lévő kérdésre? Az egyszerű tanulság ennyi: néha a szószéki válasz a krízisre csupán annyi, hogy hétről hétre prédikáljuk az ígét, és engedjük a Szentléleknek, hogy elvégezze az ő munkáját – anélkül, hogy a szószéket egy külön erre készült korrekciós eszközként használná. Azon a sok hónapon át gyakran kísértett meg a gondolat, hogy konkrétan beszéljek az adott ügyről. Előfordulhat, hogy ez a helyes lépés. Ebben az esetben viszont az Úr úgy vezetett, hogy

az Ige prédikálására fókuszáljak, és engedjem, hogy a Szentlélek maga végezhesse a korrekciós munkát.

Ha megszemélyesítettem volna ezt a krízist, és nyilvánosság elé vittem volna a saját személyes fájdalmaimat, a sok bizonytalanságot, amelyet éreztem, kétlem, hogy a vége pozitív eredmény lett volna. Mi lett volna, ha elkezdtem volna emberekre ujjal mutogatni? Mi lett volna, ha utat engedek a haragomnak? Vagy ha engedtem volna néhány ember tanácsának, és a szószékről kezdtem volna el foglalkozni a problémával? Igen, vannak olyan momentumok, melyek megkívánják, hogy a szószékről beszéljünk róluk, de néha ez abban valósul meg, hogy egyszerűen, tisztán és kiegyensúlyozottan magyarázzuk az Isten Igéjét.

Ne politizáld el a társadalmi kihívásokat!

Egy sugárzó gyülekezet életét és üzenetét egyfajta hitelesség-érzet jellemzi. Az ilyen gyülekezet meg meri nevezni azokat a problémákat, amelyek annak a kultúrának az életében jelen vannak, amelyben létrejött. A problémák sora, melyekkel szembe kell néznie, szinte vég nélküli: abortusz, bűnözés, azonos neműek házassága, elválás, drogkereskedelem, hatósági korrupció stb.

Mégis hogyan kell ezekkel a problémákkal szembesülni? Van egy alapelv, amelyet követnie kell a gyülekezetnek. A társadalmi kihívásokat az Isten igéjének szövegkörnyezetébe kell ültetni. Vagyis nevezük meg a problémát kizárólag Isten Igéjének tanításán keresztül. A politikai pártok, speciális érdekcsoportok és politikai jelölteket támogató csoportok dolgaival személyesen kell foglalkozni; ezek nem a szószékre valók. A szószéket meg kell őrizni az „így szól az Úr” bevezetésű mondatoknak.

Az egyháztörténelem tele van olyan lelkészek történeteivel, akik sokkal inkább váltak politikai aktivistákká, mintsem az Isten igéjének szószólóivá. Az a gyakorlat, hogy ilyenkor a személy elveszíti a biblikus fókuszot, és kompromisszumot köt a missziót illetően. Sokszor hallottuk már: „A pásztor túl sokat politizál.” Ismét csak: az egyház dolga az, hogy kihívások elé állítsa a társadalmat, de ezt az ige hűséges hirdetésén keresztül kell tennie. Az ige erőteljesen szól azokról a társadalmi problémákról, melyekkel szembesülnünk kell. Ezek pedig mind-mind olyan pillanatok, melyek megkívánják, hogy a szószéken reagáljunk rájuk.

Tanulj meg a hallgatód fülével hallani!

Nagyon hasznos lenne, ha minden lelkész elég időt tudna eltölteni egyszerű gyülekezeti tagként ahhoz, hogy rájöjjön, milyenek is tünnek a dolgok a sorokból hallgatva. Nemegyszer történt, hogy valaki kijavított olyasmért, amit a szószéken mondtam, méghozzá azért, mert nem sikerült megfelelően átadnom. Míg az ilyen botlás általában véve véletlen, fontos, hogy egy pásztor figyeljen arra, hogy amit csak mond a szószékről, az érthető legyen a sorokban ülők számára.

Emlékszem, amikor egy olyan, országosan ismert szónokot hallgattam, aki nem odaillő történeteket használt. Elfelejtette, kikből áll a hallgatósága. Az ige szolgálóit sokszor megkísérti, hogy tekintélyük adta pozíciójukat szónoki képességüknél fogva átlépjenek egy bizonyos határt, és ezáltal megsértik a sorokban ülő embereket. Kevés olyan rossz módszer létezik, ami nagyobb potenciállal rendelkezne a gyülekezeti egység rombolására nézve, mint ez. „Hogy mondhat ilyet?” „A pásztor rögtönzött hozzászólása sajnos nem volt helyénvaló.”

Karl Barth úgy beszél a prédikációról, mint egy eseményről. Isten eljön az ő népéhez az ő Igéjén keresztül. Isten átformálja az emberek

életét. Az örökkévaló meglátogatja az ideig valót. A menny megérinti a földet. Milyen tragikus, ha egy prédikátor óvatlan modorossága, vagy terjengős, üres beszéde megrontanak egy ilyen pompás pillanatot.

Személyes imádságom a következő: „Uram, az ellenség azt lesi, hogyan rabolhatja meg a hallgatóságot, hogy az ne hallhassa meg az Isten igéjét. Mégis kérlek, segíts nekem, hogy ne legyenek akadályai annak, hogy ők Veled találkozhassanak, ne legyenek gátja Igédnek a modorosságaimmal, a beszédbeli gondatlanságommal vagy más érzéketlen cselkedettel.” Az igazság trombitájának tisztán, pontosan kell szólania, és az igazságot kell hirdetni. Hatalmas erővel kell felharsannia.

Óvakodj attól, hogy a büntudatot használd motivációként!

Ejtsünk egy szót arról a teológiai bölcsőről, amely képes megtartani egy gyülekezetet krízis idején. Egyfajta tudatosságról van szó, amely erővel ruházza föl a pásztorot, és ennek köszönhetően hatékonyan tud szólni hallgatóságához még a nagy fájdalmak és sérelmek idején is.

A McDonald's étteremlánc kitalált egy mítoszt, amivel reklámozni tudják termékeiket. Ez egyfajta szemlélet, valami, ami azonnal eszünkbe jut, mikor a McDonald's nevet meghalljuk. Ugyanez igaz bármilyen cégre, mely részesedik a tágabb értelemben vett piacból. Ez ugyanígy igaz az egyházra is. Van egy mítosza – egy szemlélet –, amely az idők során folyamatosan változott, és alakult. Kérdezz meg a gyülekezetedről egy olyan embert az utcasarkon, aki nem jár gyülekezetbe, és feltehetőleg egy mítosz vagy szemlélet leírását fogod válaszként kapni: „Ó, hát ők segítenek a városnak.” Vagy: „Soha nem hallok semmit erről a gyülekezetéről.” Ezek a válaszok sokat elárulnak arról, hogyan is érez egy-egy település az ott lévő gyülekezetekkel kapcsolatban.

Az egyik kulcsfontosságú elem, mely ahhoz szükséges, hogy biblikus és pozitív mítoszt teremtsünk egy gyülekezet számára, az, ha a gyülekezet légkörében kézzelfoghatóan érezhető, hogy Isten kegyelmes. A kegyelem hívja és vonzza az embereket, és életet, szabadságot ad. A kegyelem Isten jóindulata népe felé. Az a gyülekezet, amelyet átítat ez a tudat, egészséges belső élettel fog rendelkezni, és hatékony lesz az evangelizációs szolgálata. A kegyelemnek szentelt megkülönböztetett figyelem ellentétben áll azzal, amikor a törvény túlzott hangsúlyt kap a gyülekezetben. Míg Isten törvényei változtathatatlanok és bizonyosak, a kegyelem az, amely gyakorlati alkalmazásukhoz féltő gondoskodást és irgalmat ad. Az a gyülekezet, amely túlzott hangsúlyt ad a törvénynek, végül hajlamossá válik az ítélkezésre, és nagy elvárásai lesznek. Az a gyülekezet, viszont, mely a kegyelemre összpontosít, elfogadóvá, befogadóvá válik, és megtalálja, mi a feladata ebben a fájdalommal teli világban.

A törvényre alapuló motiváció büntudat-alapú. Fenyegető és kemény hangvételű tud lenni. Az emberek ilyen közegben zaklatottá és ellenségessé válnak. Kidomborítják a különbségeket, és határokat húznak meg, melyek megosztást eredményeznek. A vége ennek gyakran katasztrófális is lehet. Az ilyen gyülekezet előbb-utóbb krízisbe fog kerülni.

Szóval vannak pillanatok, amelyek szószéki választ követelnek – olyan szavakat, amelyekből mélységesen árad Isten szeretete és kegyelme. Az ilyen krízispillanatok lehetőségek arra, hogy az igét olyan módon hirdessük, mely békességet hoz oda, ahol addig küszködés volt; megértést hoz oda, ahol addig zavarodottság uralkodott; reményt hoz oda, ahol addig elkeseredés volt; vigasztalást hoz a szomorúság helyett; valamint életet oda, ahol addig halál volt. Ezek azok a pillanatok, amelyek választ követelnek a szószékről.

Forrás: Tárház magazin

John Piper

MIÉRT MEMORIZÁLJUNK IGÉKET?

Harmadkézből tudom, hogy *dr. Howard Hendricks*, a Dallasi Teológiai Szeminárium tanára egyszer azt a kijelentést tette, hogy ha rajta múlna, akkor a Dallasi Teológiai Szeminárium valamennyi hallgatójának ezer igeverset szó szerint meg kellene tanulnia, mire elvégzi az iskolát.

Dallas Willard, a Dél-Kaliforniai Egyetem filozófiaprofesszora a következőt írta: „A Biblia memorizálása alapvető fontosságú a lelki formálódáshoz. Ha választanom kellene a lelki élet területei közül, az igeverstanulást választanám, mert ez alapvető módja annak, hogy azzal tápláljuk a gondolatainkat, amire igazán szükségünk van. Ennek a törvénykönyvnek nem lenne szabad eltávoznia az ajkadról. Ott van csak igazán szükség rá! Hogyan kerül az ige a szádba? A memorizálás által.” (Szellemi formálódás Krisztusban a teljes életért és a teljes emberért, megjelent: *Vocatio*, 12/2, tavasz, 2001, 7. o.).

Chuck Swindoll írta: „Nem ismerek a keresztyén életben még egy olyan gyakorlatot, amely gyümölcsözőbb lenne, mint az igevers tanulás. Nincs még egy olyan gyakorlat, amely nagyobb szellemi haszonnal járna! Az imaéleted meg fog erősödni. A bizonyágtételek erőteljesebb és hatékonyabb lesz. A hozzáállásod és szemléletmódod változni kezd általa. A gondolkodásod körültekintőbb és engedelmesebb lesz. Nő a bizalmad és a magabiztosságod. A hited megszilárdul.” (Erőssé válni az életszakaszok változásával, Grand Rapids: Zondervan, 1994, 61. o.)

Az egyik ok, amely Luther Mártonhoz a nagyszerű felismeréshez vezette, hogy a megigazulás csak hit által lehetséges, az volt, hogy még az ágoston-rendi kolostorban *Johann Staupitz* az Ige szeretetére nevelte. Abban az időben, amikor úgy válhattak az emberek a teológia doktoraivá, hogy egyáltalán nem olvasták a Bibliát, Luther „falta” az Igét. Elmondása szerint egyik professzortársának, *Andreas Karlstadt*nak nem is volt Bibliája, amikor a teológiai diplomáját megszerezte, de még jóval azután sem. (*Richard Bucher: Luther Márton szeretete a Biblia iránt*). Luther olyan nagy részt memorizált a Bibliából, hogy amikor az Úr felnyitotta a szemét a megigazulás igazságára a Róma 1:17 alapján, ezt mondta: „Emlékezetből azonnal végigfutottam az Igén”, hogy alátámassza felismerését.

Miért tarthatjuk az Igék memorizálását elengedhetetlennek a keresztyén életben?

1. Segít hasonlóvá válni Krisztushoz

Pál írja: „Mi pedig, miközben fedetlen arccal, mint egy tükörben szemléljük az Úr dicsőségét mindnyájan, ugyanarra a képre formálódunk át az Úr Lelke által dicsőségről dicsőségre.” (2Kor 3,18). Ha Krisztushoz hasonlóvá válunk, akkor szüntelenül látnunk kell Őt. Ez történik az Ige által. „Az Úr még többször is megjelent Silóban azután, hogy kijelentette magát Sámuelnek Silóban az Úr igéje által.” (1Sám 3,21). A Biblia memorizálásának hatására rendületlenebbül tudunk Jézusra tekinteni és tisztábban látjuk őt.

2. Segít naponként győzedelmeskedni a bűn felett

„Hogyan tarthatja tisztán életútját az ifjú? Úgy, hogy megtartja igédet.” „Szívembe zártam beszédedet, hogy ne vétkezzem ellened.” (Zsolt 119,9.11). Pál mondta, hogy a Lélek által meg kell ölnünk a test cselekedeteit (Róm 8,13). A fegyverzetünk egyik darabja pedig a „Lélek kardja”, amely az Isten igéje (Ef 6,17). Ha emlékezetünkbe idézzük a Szentírást, amikor a bűn a testet bűnös cselekedetekre csábítja, akkor megelevenedik előttünk, hogy mennyivel értékesebb és szebb az, ami Krisztus által a miénk, mint amit a bűn kínál, és így az Ige legyőzi a kísértést.

3. Segít naponként győzedelmeskedni a Sátán felett

Amikor a sátán megkísértette a pusztában Jézust, ő emlékezetből idézte az Igét és így győzte le a sátánt. (Mt 4,1–11)

4. Vigasztalást és tanácsot tudsz adni azoknak, akiket szeretsz

Amikor valakinek szüksége van a vigasztalásodra és a tanácsaidra, nem biztos, hogy éppen kéznél van a Bibliád. Ilyenkor jó, ha fejből idézed az Igéket. Emellett a szívedből szóló igének rendkívüli ereje van. Ahogyan a Péld 25,11 írja: „Mint az aranyalma ezüsttányéron, olyan a helyén mondott ige.” Amikor az Isten szeretetével teli szív Isten igéjével teli gondolatokat ébreszt, akkor áldás árad a szájából.

5. Segít megosztani az örömhírt a nemhívókkal

Gyakran adódik alkalmunk az örömhír megosztására. A helyzethez illő igeverseknek pedig átütő ereje van. Ha pedig ezeket úgy tudjuk magunktól idézni, mintha csak a Bibliából olvasnánk, az már önmagában tanúsítja, milyen értékesek ezek az igék számunkra. Mindnyájunknak össze kellene tudnunk foglalnunk az evangéliumot négy fő pontban:

1. Isten szentsége, törvénye, dicsősége
2. az ember bűne, lázadása, engedetlensége
3. Krisztus halála a bűnösökért
4. az örök élet ingyen való ajándéka hit által

Tanulj meg egy-két verset minden ponthoz, hogy alkalmas és alkalmatlan időben egyaránt számot tudj adni róluk.

6. Közösség teremt Istennel a benne és az ő terveiben való gyönyörködés által

Akkor kerülhetünk közösségbe Istennel és követhetjük Őt, ha elmélkedünk az ő tulajdonságain és kifejezzük neki az iránta való hálánkat, csodálatunkat és szeretetünket, és kérjük, hogy

segítsen minket úgy élni, hogy az életünk ezeket a tulajdonságokat tükrözze. Éppen ezért, ha Istenről szóló igéket raktározunk el az emlékezetünkben, az segíteni fog, hogy úgy viszonyuljunk Istenhez, amilyen ő valójában. Például, képzelj el, hogy egy nap képes leszel emlékezetedbe idézni a következőt:

„Irgalmas és kegyelmes az Úr, türelme hosszú, szeretete nagy. Nem perel mindvégig, nem tart haragja örökké. Nem vétkeink szerint bánik velünk, nem bűneink szerint fizet nekünk. Mert amilyen magasan van az ég a föld fölött, olyan nagy a szeretete az istenfélők iránt. Amilyen messze van napkelet napnyugtától, olyan messzire veti el vétkeinket. Amilyen irgalmas az apa fiaihoz, olyan irgalmas az Úr az istenfélőkhöz. Hiszen tudja, hogyan formált, emlékszik rá, hogy porból lettünk.” (Zsoltárok 103,8–14)

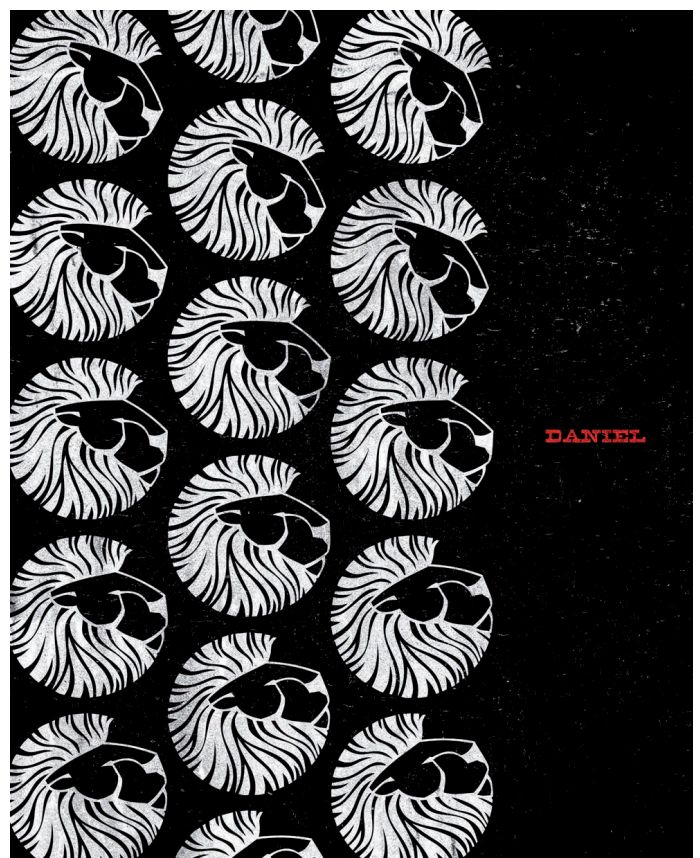
Szándékosan a „gyönyörködés” szót használtam, amikor azt mondtam, hogy „Közösséget teremt Istennel a benne és az ő terveiben való gyönyörködés által”. A legtöbben érzelmileg korlátozottak vagyunk – valójában mindnyájan. Nem tapasztaljuk meg Istent az érzelmi képességeink teljességével. Hogyan változhat ez? Az egyik módja ennek, ha megtanuljuk a Biblia érzelmi kifejezéseit és ezeket mondjuk el az Úrnak és egymásnak, amíg részünk nem válnak. Ilyen például a 103. zsoltár első verse: „Áldjad, lelkem, az Urat, és egész bensőm az ő szent nevét!” Sok ember számára ez nem egy természetes kifejezőmód. De ha memorizáljuk ezt, vagy más érzelmi megnyilvánulásokat a Bibliából, és gyakran mondjuk el ezeket, kérve az Urat, hogy tegye ezeket az érzéseket valóságossá a szívünkben, akkor növekedni tudunk majd ezekben az érzésekben és a kifejezésükben. A lényünk részévé fog válni. Érzelmi korlátozottságunk szűnni fog majd és egyre inkább képessé válunk, hogy méltóképp tudjuk Istent dicsérni és hálát adni neki.

Más érvek is vannak, hogy miért érdemes igéket memorizálni. Remélem, hogy a gyakorlatban fogod ezeket megtapasztalni.

Jób könyve (Jim LePage illusztrációja)

Dániel könyve (Jim LePage illusztrációja)

Töltsd le a Szolgotárs saját mobilalkalmazását!

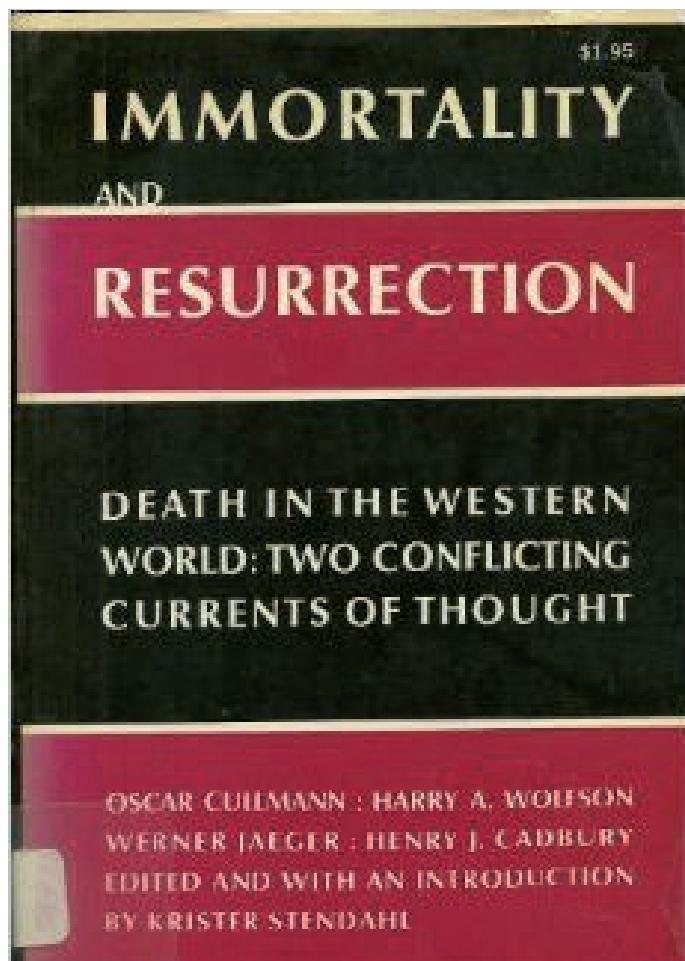

Android rendszerű készülékekre (telefon és tablet) készült el az alkalmazás. A program a szolgotárs.hu honlapunkról tölthető le. Ajánljuk a telefon vagy tablet böngészőjéből megnyitni a honlapot, mert így rögtön arra töltődik le a telepítőfájl (.apk kiterjesztéssel). Alapinformációk és az első tíz bejegyzés szövege offline is megjelenik, de leginkább online lehet kihasználni a program minden funkcióját.

TEOLÓGIA

Kim Bora

HALHATATLANSÁG ÉS FELTÁMADÁS könyvrecenzió

Cullmann – Wolfson – Jaeger – Cadbury:
Immortality and Resurrection

Death in the Western world: two conflicting currents of thought. Four essays by Oscar Cullmann, Harry A. Wolfson, Werner Jaeger, and Henry J. Cadbury
Edited and with an introduction by Krister Stendahl
(The Macmillan Company, New York, 1965)

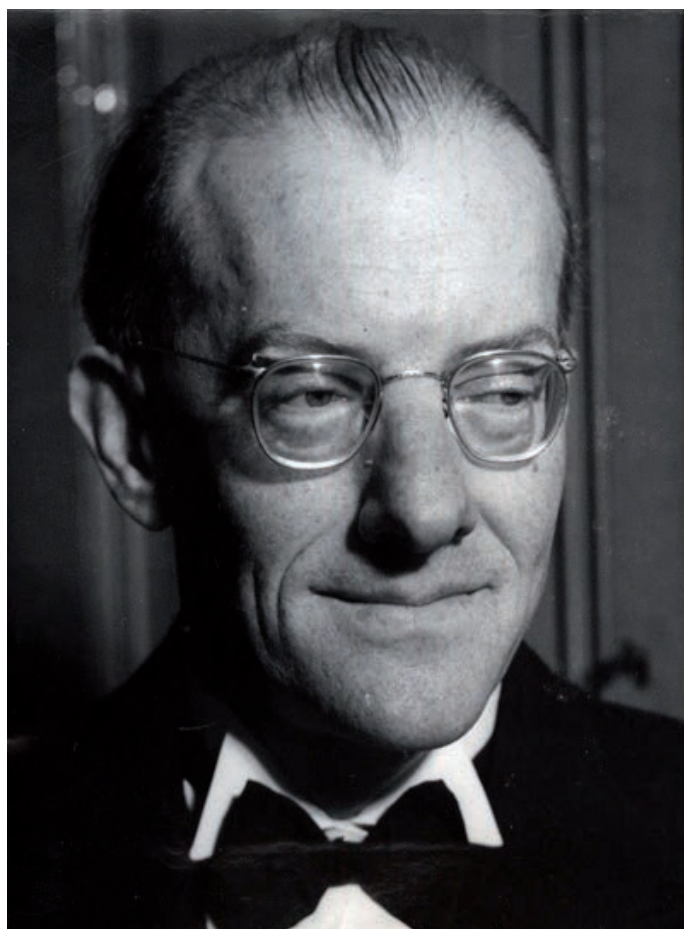
Mi lesz a halál után? A hagyományos keresztény felfogás mögött két egymással szemben álló elmélet áll: az ókori görög, amely a lélek halhatatlanságáról beszél, és a héber tanítás, amely a halottak feltámadását vetíti előre. A halhatatlanság és a feltámadás fogalma feszültségben áll egymással szemben.

1955-ben „Ingersoll” néven futott egy kurzus a Harvard Egyetemen, melynek során *Oscar Cullmann* svájci kutató egymással szembeállította Szókratész halál előtti nyugalma és Jézus kiáltással és könnyel átitatott könyörgését a Gecsemáné-kertben, hogy a hallgatók lássák, hogyan határozza meg ez a kettő a keresztény gondolkodást.

A „Halhatatlanság és feltámadás” című könyv Cullmann előadásának tartalma mellett három másik tanulmányt is magában foglal, amelyekben egy klasszicista, egy filozófus, és egy Újszövetség-kutató folytatja Cullmann vizsgálódását.

Harry A. Wolfson, a Harvard Egyetem héber irodalom és filozófia nyugalmazott professzora, az „egyházatyák filozófiája szerinti halhatatlanságról és feltámadásáról” tanít¹. Az egyházatyák azon útjait mutatja be, hogy hogyan vették észre és lépték túl a két említett fogalom közötti feszültséget. Szerinte a lélek alapjában véve halandó, de Isten ajándéka, hogy halhatatlanná válhat. Úgy magyarázza a halál utáni állapotot, hogy a lélek megmarad, és a feltámadáskor új testet kap.

Werner Jaeger, a Harvard Egyetem professzora, 1958-ban a „Görög gondolatok a halhatatlanságról” címmel tartott előadást², mely által bemutatta, hogy a görög dichotómia nem Homérosz, vagy a tragédiaírók világa, hanem a hellén korszakból egy speciális platonizmus és sztoicizmus összeolvadása. A Kr. u. első században élt I. Kelemen római pápa a fönix nevű misztikus

Oscar Cullmann

A Harvard egyetem napjainkban

madárra utal levelében, amely időnként újjászületik hamvaiból. Ez a madár később beépült a keresztény irodalomba és vallásos gondolkodásba. A keresztény atyák elutasították a lélekvándorlás elméletét, de elfogadták a lelkek halhatatlanságáról szóló felfogását.

Henry J. Cadbury, a Harvard Egyetem nyugalmazott professzora „Jézus gondolkodásából vett sejtetései a halhatatlanságról” címmel³ írt esszét. A Jézus Krisztus feltámadásában való hit folyamatosan jelen van az Újszövetségben. Az ő feltámadása példaértékű és egyben garancia az ember számára. Az Újszövetség számos olyan esetről számol be, amikor halottak támadnak fel Jézus, Péter és Pál által. Henry J. Cadbury szerint Jézus fókuszában nem az volt, hogy pontosan megmondja, miben higgyenek az emberek.

A fenti tanulmányok további pontosítást igényelnek a két fogalom valós funkcióival kapcsolatban, így a „Halhatatlanság és feltámadás” című könyv a további gondolkodáshoz és kutatáshoz ad építőelemeket.

OSCAR CULLMANN ESSZÉJÉNEK RÉSZLETESEBB ÖSSZEFOGLALÓJA

Oscar Cullmann a két fogalom közötti feszültség felé új intenzitással (mint ahogyan számos „modern” vallást tanuló személy), a kettő közül való választás elé állítja az olvasót/hallgatót. Oscar Cullmann, mint a Bázeli és Sorbonne-i Egyetem teológiai szakának professzora, a „Lélek halhatatlansága vagy a halálból való feltámadás” címmel tartott előadást (eredeti cím: „Immortality of the soul or resurrection of the dead”, 1955).

Számos keresztény arra a kérdésre, hogy „mi történik a halál után az emberrel” azt a választ adja, hogy a lélek örökre megmarad. Ezt a gondolatot széles körben elfogadják, ami elég egyértelműen visszavezethető a görög filozófiához. Az Újszövetségből azt tudjuk, hogy Jézus Krisztus feltámadása által és a belé vetett hit által van az örök élet. A halál nem egy tehermentesítő barát, hanem egy fullánk, melynek hatalma csak Jézus győzelme által vetetik el. Az utolsó napon nemcsak a lélek, hanem a test is feltámad. A kereszténység és a görög tanítás különbsége maga a Krisztusi-esemény.

Platón úgy ír Szókratész haláláról, mint valami fenséges eseményről, s az egészről egy doktrínát alkot azt állítva, hogy a lélek halhatatlan. Szerinte ugyanis a test csupán egy külső

ruházat, amely csak meggátolja a lelket abban, hogy szabadon mozogjon, és a megfelelő örökkévaló voltában létezzen. A testet börtönként fogja fel, így a halál maga a szabadság. Így Szókratész teljes békességben tér nyugovóra, s az ő halála gyönyörű, semmi terror nincs benne. Ezzel ellentétben Jézus a Gecsemáné-kertben tudta, hogy a halál előtt áll, s emberként a halálfélelemmel tusakodott. A halál nála nem valami fenséges, isteni jelenség. Jézus nem is akar egyedül lenni ezekben a percekben.

Mint látjuk, elég nagy kontraszt van aközött, ahogyan a halállal szembeül Szókratész és Jézus. A Biblia szerint a halál Isten ellensége, a teremtett világ rombolója. A halál bekövetkeztekor az ember eltávolodik Istentől. Tehát nem a testet kell elveszítenie az embernek ahhoz, hogy szabadsága legyen, hanem a halált kell legyőzni a feltámadás által. A feltámadás mögött ott van még a zsidók által tanított halál és bűn közötti kapcsolat. Sem a bűn, sem a halál nem természetes dolgok, és nem Isten akaratából. A halál egy átok. (Mindezekről függetlenül Isten tudja használni mind a halált és az ellenséget is az ember javára.) Az, hogy a betegség és a halál léteznek, mind az ember bűnéből fakadnak (nem feltétlen közvetlen bűnéből, hanem a bűn világban való jelenlétéből); ezért van az, hogy amikor Jézus bűnöket bocsát meg, az emberek betegségei is meggyógyulnak.

A görög felfogás szerint maga a test beteg, és önmagában pusztulásnak van kitéve. A keresztény felfogás szerint pedig a test, csakúgy, mint a lélek, Isten ajándéka. Mind a látható és nem látható világ Isten teremtménye. A test nem egy börtön, hanem Isten Lelkének temploma Pál szerint (1Kor 6,19). A test és a lélek nem ellentétei egymásnak. Emlékezzünk arra, hogy Isten jónak nevezte a világot, miután megteremtette azt (beleértve az ember testét is). A test és lélek Isten teremtményei, és amikor Pál a „hús” (szarx) és „szellem” (pneuma) harcáról ír, nem az előbbi kettőre utál.

Mi már a feltámadás állapotában vagyunk, amely az örök élethez vezet. A test a Szentlélek ereje alatt van. A szabaddulás alatt nem a lélek szabadul meg a testtől, hanem mindkettő a „hús” szerinti gondolkodástól. A Mt 10,28-ből azt olvassuk, hogy a lélek nem halhatatlan.

Jézus feltámadt a halálból, és ezzel megmutatta, hogy ő a halál felett áll, megmutatta, hogy mi lesz a többi emberrel. E feltámadás pedig már el van döntve, elkezdődött Jézus által. Jézus a kezdőpontja a keresztény életnek és gondolkodásnak. A Róm 7,24b-ben feltett kérdésre, miszerint „ki szabadít meg ebből a halálra ítélt testből?”, a válasz: a Szentlélek.

A keresztények reménysége az új menny és föld ígérete, és az, hogy testünk feltámad a halálból. Ugyanakkor a feltámadás nem a halál után rögtön következik be. Az Újszövetség a halott emberre legtöbbször mint „alvó emberre” utal. A halott ember egy ideiglenes, átmeneti állapotban van. A feltámadás által pedig a halál fullánkja elvesztette horrorisztikus fenyegetését.

Jegyzetek

1. Eredeti cím: „Immortality and resurrection in the philosophy of the church fathers”, 1956
2. Eredeti cím: „The Greek ideas of immortality”
3. Eredeti cím: „Intimations of immortality in the thought of Jesus”, 1959
4. A bibliai idézetek a Magyar Bibliatársulat 1990-es Újfordítású Bibliájából származnak.

Mike Bullmore

A JÓ HÍR JELENTŐSÉGE

Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket megtérésre.
Jim LePage illusztrációja Lk 5,32 verséhez

A gyülekezeti élet akkor egészséges, ha a lelkipásztorok, hitoktatók képesek pontosan, hatékonyan és teljes egészében átadni az evangéliumot úgy, hogy az beépüljön az emberek mindennapi életébe, továbbá a gyülekezeti tagoknak személyes kapcsolatuk van az evangéliummal, azt jól megértették, s ezáltal az evangéliumi útmutatások szerint élnek. Ezt gyakorlati evangéliumközpontúságnak nevezem.

A cél eléréséhez szükséges tisztázni a kapcsolatokat az evangélium, az evangéliumi tantétel és az ehhez való hozzáállás jelentősége között. Ezeket a kapcsolatokat „evangéliumi igazság-
nak”, illetve „evangéliumi életvitelnek” nevezhetnénk.

Képzeljünk el három koncentrikus kört. A kör középpontjában található az evangélium, talán ezt a legjobban Pál apostol Korinthusiakhoz írt első levelének 15. fejezetének 3. igeverse fejezi ki: „Krisztus meghalt a mi bűneinkért”. Ez a rész bűnösségünk létezéséről, valódiságáról beszél, az isteni büntetés szükségességéről, és az isteni haragtól való csodálatos megváltásról, amelyet Jézus Krisztus vitt véghez. Pál apostol beszél erről az „örömhírről” mint a legfontosabb tényről, és nagyon jól értjük üzeneteinek fontosságát, amelyeket levelében vagy prédikációjában tett közzé (vö. 1Kor 2,1–4). Éppen ezért ez a központúság. Annak érdekében, hogy gyakorlatközpon-

túságunk legyen, össze kell kapcsolni azokat a területeket, amelyekben az ember él.

Ez vezet a második körhöz, az evangéliumi igazsághoz. Ezek közelebről meghatározott, az evangélium konkrét, dogmatikus tanítételeinek fontossága, vagy ahogy Pál nevezi: „tanítás, mely hasonlónvá tesz (például valamiből nyeri az alakját) a dicsőséges evangéliummal” (1Tim 1,10–11). Ezek az evangéliumi igazságok eljuttatják hozzánk az örömhírt, ezzel eszünkben tartva, hogy hasznosak elménk megújulásában, és így gondolkodásunkat mindinkább ezek az igazságok formálják.

Pál apostol Rómaiakhoz írt levelét különösképpen átjárják ezen evangéliumi igazságok. Hadd hozzak három példát:

1. A Rómaiakhoz írt levél 5. fejezetének 1. versében Pál apostol megállapítja: „Mivel tehát megigazultunk hit által, békeségünk van Istennel a mi Urunk Jézus Krisztus által.” Figyeljük meg az igevers logikáját. Valami következik az evangélium alapvető igazságából. Mégpedig az a tény, hogy békeségünk van Istennel, nem az evangélium maga, hanem egy hathatós evangéliumi következtetés, ami egy „evangéliumi igazság”. Megértve ezt az evangéliumi igazságot a dicsőséges evangéliumhoz közel hasonlatossá formálhatjuk gondolkodásunkat.

2. A Rómaiakhoz írt levél 8. fejezetének 1. versében azt olvashatjuk: „*Nincs tehát most már semmiféle kárhóztató ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak...*” Figyeljük meg ismét az érvelést. Pál itt nem magát az örömhírt ismerteti, hanem valami mást, ami az evangélium miatt „most” igaz. Ennek a jelentősége azonban lenyűgöző. Amint a hívő teljesen magáévá teszi ezt a gondolatot, gyökeresen megváltoztatja a szellemi világát. Így az evangélium értük fog erőteljesen működni.
3. A Rómaiakhoz írt levél 8. fejezetének 32. verse mondja: „*Aki tulajdon Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta, hogyan ajándékozna nekünk vele együtt mindent?*” Figyeljük meg a „hogyné” és a „vele együtt” szavakat. Ezek a szavak valami olyasmiről árulkodnak, ami az evangéliumból sarjad. Amint az emberek meglátják a kapcsolatot az evangélium igazsága („*tulajdon Fiát nem kímélte, hanem mindnyájunkért odaadta*”) és eközött az evangéliumi igazság között, mely Isten irgalmas gondoskodását hirdeti, amire szükségünk van a megszentelődésünkhöz (vö. Róm 8,28–29), az evangélium az emberek isteni gondviselésbe vetett mindennapi bizalmában fog működni.

Az evangélium nemcsak a gondolkodásunk formálására szolgál, viselkedést is nagyban befolyásoló ereje van. Nemcsak arra jó, hogy megújítsuk az elménket, hanem tájékoztat a magatartásunkról is. A Szentírás sok példát tár elénk az evangéliumi útmutatások szerinti életről. Pál apostol Galatákhoz írt levele 2. fejezetének 14. versében Pál megszidta Péter apostolt magaviselete miatt, mert „nem az evangélium igazságának megfelelő egyenes úton járnak”. A Filippiekhez írt levelének 1. fejezet 27. versében arra biztatja a hívőket, hogy „a Krisztus evangéliumához méltóan viselkedjenek”. Más szóval, az evangélium egyik feladatának kell tekintenünk, hogy tájékoztat bizonyos viselkedésformákról. Ennélfogva olyan szemmel kell olvasni a Bibliát, hogy odaszenteljünk figyelmünket ezekre az összefüggésekre.

Például amikor Pál felhívja a korinthusiak figyelmét, hogy: „*Kerüljétek a paráznaságot!*”, a kérését világosan az evangéliumra alapozza – „*...nem a magatokéi vagytok? Mert áron vettetek meg: dicsőítétek tehát Istent testetekben*”. (1Kor 6,18–20). Amikor a megbocsátást szorgalmazza, akkor világosan hivatkozik az evangéliumra motivációként és modellként egyaránt (Ef 4,32). Amikor azt mondja a férjeknek, hogy szeressék a feleségüket, akkor összekapcsolja a buzdítását közvetlenül az evangéliummal (Ef 5,25). Amikor felhívja a korinthusiak figyelmét a folyamatos bőkezűsége, akkor határozottan emlékezteti őket az evangéliumban szereplő isteni nagylelkűsége (2Kor 8,7–9; 9,12–13;15). Még számos példát hozhatnánk. Végül is, minden keresztény magatartásnak az evangéliumból kellene kiindulnia, bár keményen kell dolgozni azért, hogy elkerüljük a közhelyet. Összeköttetéseket kellene kialakítani az élet minden területére vonatkozóan.

A legnagyobb kihívások egyike, és a lelkipásztorok, hitoktatók legfontosabb feladata, hogy világosan érzékeltessék ezeket az összefüggéseket azért, hogy az emberek pontosan és értelemszerűen magukénak vallják az evangéliumot, és beépítsék mind a gondolkodásukba, mind a viselkedésükbe. Ezáltal az evangélium a gyakorlatban központi jelentőségűvé válik mind az egyéni keresztény, mind pedig a gyülekezet számára.

Fordította: Horváth Gergő és Horváth-Áncsán Noémi

Pilinszky János

Panasz

**Elevenen a csillagok alá,
az éjszakák sarában eltemetve,
hallod a némaságomat?
Mintha egy égbolt madár
közeledne.**

**Így hívogatlak szóval:
az örök hallgatásból,
idegen egeid alól
valaha is kiásol?**

**Eljut hozzád a panaszom?
Hiába ostromollak?
Köröskörül a félelem
zátonyai ragyognak.**

**Számíthatok rád istenem?
Úgy vágyom közeledre,
dideregve csak hevesebb
a szerelmek szerelme!**

**Temess a karjaid közé,
ne adj oda a fagynak,
ha elfogy is a levegőm,
hívásom sose lankad.**

**Légy reszketésem öröme,
mint lombjai a fának:
adj nevet, gyönyörű nevet,
párnát a pusztulásnak.**

ETIKA

Victor János KEGYELEM ÉS TERMÉSZET

Victor János (Budapest, 1888. jún. 4. – Budapest, 1954. június 29.): református lelkész, teológiai tanár, szerkesztő. Budapesten tanult, a teológiát 1910-ben végezte el. Két évig bölcsészhallgató is volt, majd egy évet Princetonban töltött, ahol teológiából baccalaureatusi fokozatot szerzett. 1906-ban a Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE), majd az 1910-ben alakult Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetség (MEKDSZ) utazótitkára. 1909-től a *Diákvilág* szerkesztője. 1913-tól Budapesten vallásánár, 1924-ben bölcsészdoktori és teológiai magántanári címet szerzett. 1925-től teológiai tanár Budapesten, 1932-1949 között lelképásztor a budapesti Szabadság téri egyházközségnek. 1949-től haláláig ismét teológiai tanár Budapesten. A *Református Egyház* című hivatalos lapnak alapításától, 1949-től főszerkesztője volt.

Az alábbi részlet *Etika* című művének a 7. fejezete, amiben az isteni kegyelem és az emberi természet viszonyát fejti ki. Ez a könyve más teológiai műveivel együtt ingyenesen letölthető a Magyar Elektronikus Könyvtárból (mek.oszk.hu).

Hit által a kegyelmes Istennel való közösségre jutva és a Szentlélek ajándékát elnyerve, a bűnös embernek „új életben” („*kainotés és zóés*”) (Róm 6,4) van része. „Ha valaki Krisztusban van, új teremtés az.” (2Kor 5,17). De Istennek ez a „teremtő” munkája, amelynek az ember ezt az „új életet” köszönheti, az ember régi, Istentől már megteremtett és a bűn által azután megromlott mi voltán megy végbe, nem pedig úgy, hogy azt Isten félreteszi és helyette teremt újat. Jól szemlélteti ezt a Jeremiás által leírt fazekas eljárása, aki „mikor elromla az edény, amelyet készített vala és amely mint agyag volt a kezében, azonnal más edényt készíté belőle, amint jobbnak látta megkészíteni” (Jer 18,4). Így a megváltás műve nem más, mint a teremtés művének a megmentése és győzelemre vitele a bűn ellenében.

Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy alapjában véve ugyanaz a tartalom teszi ki az Istennel közösségre jutott ember életét, ami különben is kitenné azt: ugyanazzal lesz elfoglalva, amivel emberi természetéből kifolyólag mindenképpen elfoglalva kellene lennie. Egyes részletekben mutatkozhatnak különbségek is: „Lélekben járva” cselekszik majd olyan dolgokat is, amelyeket különben nem cselekednék, és viszont, nem cselekszik majd olyan dolgokat, amelyeket különben cselekednék. De nem ebben mutatkozik meg a lényeges különbség. Ezek a különbségek inkább csak folyományai és jelei annak az alapvető különbségnek, hogy mindazt, amit különben is cselekednék, az „új életben” másképpen cselekszi; más a cselekedeteinek a motivációja, más a mögöttük rejlő és bennük megnyilatkozó lelkülete. „Ezután nem magának él, hanem annak, aki érette meghalt és feltámadott.” (2Kor 5,15). Hitben él, vagyis egész életével válaszolni igyekszik Istennek Jézus Krisztusban megnyilatkozott kegyelmére. Szeretetben él, vagyis nem az Isten szeretetéből magát kivonó és ezért embertársaitól is elzárkózó, hanem Isten felé és felebarátai felé egyaránt a szeretetben kitáruló emberként végzi dolgát. És reménységben él, vagyis útja arra a jövőre van beállítva, amely Isten ígéreteiből az út végén ragyog fel előtte. Életének ez az általános új beállítottsága ütközik ki azután egy s más részletében is, amely új. Például amikor étkezik, imádkozik is, hálát adva Istennek gondviselő kegyelméért is, amelynek ajándékait látja az élete fenntartásához szükséges táplálékban. Ezt különben nem tenné meg. Vagy negatív: nem adja át magát az étel és ital mértéktelen élvezetének, mert hiszen nem testi vágyainak a mennél bőségesebb kielégítése a fontos számára. Különben talán zabolátlanabban átengedné magát nekik. De ezek a különbségek nem változtatnak azon, hogy az evés és az ivás éppúgy hozzátartozik az életéhez, mint bármely más emberéhez, és ezzel együtt még sok

egyéb is: a szántás-vetés vagy általában a munka, amellyel „kényerét megkeresi”, és így tovább. Lényegében véve tehát nem mást csinál, mint amire emberi természetének a szükségletei készítetik, - azok a szükségletek is, amelyek az állati természetével közösek és azok a magasabb rendűek is, amelyek az emberi természet megkülönböztető sajátosságai. Az „új élet” tehát – általánosságban szólva – nem tartalmilag más, hanem beállítottságában, motiváltságában, célzatában más: az ember eredeti rendeltetésének megfelelően Istennek szolgálatára odaszentelt élet. „Akár esztek, akár isztok, akármit cselekesztek – amit különben is cselekednétek –, mindent az Isten dicsőségére cselekedjétek.” (1Kor 10,31)

Már most abból a tényből, hogy Isten kegyelmének a megújító munkája nem teszi félre az emberi természetet, hanem abba belehatolva, annak körén belül végzi munkáját, etikai tekintetben két következmény származik: egy pozitív és egy negatív jellegű.

Pozitív jelentősége abban áll, hogy ezek szerint azok a köteleltségek, amelyek az emberre az „új életben” várnak, – általánosságban szólva, – tartalmilag nagymértékben megegyeznek azokkal a köteleltségekkel, amelyeket az általános erkölcsiség ír elő neki. Amikor az általános erkölcsiséget szemügyre vettük az Ige világánál, megállapítottuk, hogy igenis van „lex naturae”, a „szívekbe írott”, vagyis az emberi természetben eredettől fogva benne rejlő isteni törvény. Igaz, hogy a bűn okozta romlás folytán az emberi tudatban csak olyan homályosan és töredékesen szólal meg, hogy Isten akaratát belőle sohasem érthetnénk meg. De azért így is Isten „egyetemes kegyelmének” a bizonyosága és ajándéka. Mivel Isten a tőle elszakadt emberi életben is féken tartja a bűn hatalmát, ezért van az emberi életben mindig bizonyos fajta és bizonyos mértékű erkölcsiség is, amelyhez az ember az Ige világossága nélkül is, pusztán „lumen naturale”, a közönséges emberi ész vezetése mellett igazítja cselekedeteit. Amikor az Igében megszólaló Isten átveszi az uralmat az ember élete felett, akkor sem mond lényegileg mást az ő követelményeiben, mint ami a „természeti törvényben” már benne foglaltatott. Ugyanezt, amit ez a törvény a felismerhetetlenségig eltorzulva tolmácsol az ő akaratából, az Igében foglalt „lex revelata” félreérthetetlen és hiteles tisztaságában adja tudtunkra. Az Ige nem érvényteleníti a „szívekbe írt törvényt”, hanem ellenkezőleg: kivilágosítja és kielezi azt.

Megállapítható ez mindig, amikor az Ige általános szabályokat, vagyis „törvényt” szab elénk az életünk tartalmát kitevő cselekedeteinkre vonatkozólag. Így a tízparancsolatban az „első kőtáblán” foglalt parancsolatok sajátos jellegűek ugyan, mert bennük arról van szó, milyen viszonyban éljen Izrael népe az ő Istenével, aki minden nép közül éppen vele kötött „szövetséget”. De mikor a „második kőtáblára” kerül a sor, amelyen arról van szó, milyen erkölcsi rendet követel meg Isten az ővele szövetséges viszonyban élő nép körében, akkor már a „lex naturae” olyan követelményei szólnak meg, amelyeket egy vagy más formában minden nép erkölcsisége ismer és elismer.

A tízparancsolat „két kőtáblája” között téves dolog úgy felfogni a viszonyt, hogy az egyik az Isten iránt, a másik a felebarátaink iránti köteleltségeinket mutatja fel. Alapjában félreérti az egész az, aki szem elől téveszti, hogy eleitől mindvégig Isten iránti köteleltségeinkről, pontosabban: Izrael népének az ő Isten iránti köteleltségeiről van itt szó. Csak míg az „első tábla” általában arról szól: milyen kizárólagos és feltét-

len odaadással tartozik Izrael népe az ő Istenének, addig a második néhány lényeges vonással részletezi is azt: milyennek kell lennie Izrael népe életének úgy, amint az tagjainak egymás közti viszonylataiban folyik, hogy megfeleljen az ő Istene ígéreteinek. Az „első tábla” tehát, azt mondhatjuk, „formai etikai”, a „második tábla” meg „tartalmi etikai” szempontból világítja meg Izrael népének köteleltségeit. Az utóbbinak a tartalmára áll az, hogy benne voltaképpen a „lex naturae” jelenik meg teljes tisztaságában.

Az Ótestamentumnak erkölcsi tanításban talán leggazdagabb alkotóeleme: a „bölcseletirodalom” is első tekintetbe kiábrándítóan hat mindenkire, aki valamilyen magasröptű, rendkívüli, heroikus erkölcsiséget keresne benne. Például azok a szorgalmas munkára, józan mértékletességre, békességes emberi együttélésre vonatkozó intelmek, amelyekkel telve van a Példabeszédek könyve, lényegükben véve nem mondanak mást, csak olyasmit, aminek a helyességével minden értelmes ember magától is tisztában van.

Jézus az Ótestamentum egész erkölcsi törvényadását ebben az „aranyszabályban” foglalja össze: „Amit akartok, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek, mindazt ti is úgy cselekedjétek azokkal – mert ez a törvény és a próféták.” (Mt 7,12). Ez sem más, mint a „lex naturae”-nak felülmúlhatatlan summás megfogalmazása. Első tekintetbe úgy tűnik ugyan fel, mintha csupán „formális etikai” elv volna, vagyis semmit nem mondana arról, hogy mi legyen hát az, amit cselekednünk kell. De ez csak sommás jellegének a következménye. Ez a meghatározás: „Amit akartok, hogy az emberek tiveletek cselekedjenek”, világosan utal az emberi természetre, a belőle fakadó vágyakra és szükségletekre. És ebből nyilván következik az a sokféle „tartalmi” tennivaló, amellyel az ugyancsak az emberi természetben gyökerező kölcsönösség alapján ki-ki tartozik a másik emberrel szemben. Ugyanezt az alapelvet, ha nem is ilyen tökéletes megfogalmazásban, vagy talán egyáltalán nem is tudatosan vallott formában, meg lehet találni minden erkölcsiségnek a mélyén. (Legalább úgy, mint másokkal szembeszegezett követelményt igaznak tartja minden ember, még az is, aki magára nézve nem hajlandó kötelezőnek elismerni.) Jézus tanításában előforduló megformulázását legjobban megközelelti az a Konfuciusz tanításában elhangzó szabály, amely negatív formában állítja fel az elvet: „Ne cselekedjél olyat, amit ne akarnál, hogy veled cselekedjenek!”

Jézus erkölcsi tanítása lépten-nyomon szembehelyezkedik a környezetében érvényesülő erkölcsiséggel. (Hogy ez az erkölcsiség nemcsak a „lex naturae” alapján, hanem már az ótestamentumi „lex revelata” hatása alatt is alakult ki, az éppen az imént elmondottak értelmében nem zavarhat most bennünket.) Közelebbi vizsgálatnál mindig kiderül, hogy az ilyen szembehelyezkedésre a „lex naturae” elégtelen megértése és követése ad okot. Az emberek bizonyos korlátok közé szorították a „lex naturae” iránti engedelmisségüket. Annak követelményeivel ilyen vagy olyan kompromisszumra léptek, s bizonyos feltételek mellett készek voltak megfelelni azoknak. (Például a másik fél részéről való viszonzás esetében stb.) De ezen a határon túlmenni nem voltak hajlandók. Jézus ezeket a korlátokat állandóan döntögette, s így azt mondhatnánk, nem tett egyebet az ő erkölcsi tanításával, csak radikalizálta a „lex naturae” követelményeit.

Jellemző e tekintetben tanításának a módszere is. Természetesen gyakran hivatkozik az Ótestamentumra is, mint a kör-

nyezete által elismert tekintélyre. „Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem hogy betöltssem.” (Mt 5,17). Azután ugyanilyen tekintélynek a hangján szólaltatja meg a maga gondolatait is. „Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek... én pedig azt mondom néktek.” (Mt 5,21–22 stb.) „Parancsolatokat” közöl (Jn 15,10 stb.), nem tanácsokat. Felülről szól bele az emberek életébe, nem egyenrangú félként tárgyal velük ügyeikről. Azonban a tekintélyének ez a szava nála mindig egyszerűen az igazság szava volt, amely ki akart világosodni az emberek előtt. Érvényesülni ez a tekintély sohasem az emberek belátásának ellenére akart, hanem éppen belátásuk révén. Ha vitába szállt az emberekkel, nem akart mást, mint komolyan és becsületesen végiggondoltatni velük azt, amit ők maguk is igaznak kellett, hogy tartsanak, de aminek megértésében félúton vagy még azon is innen elakadtak. Ennek legszemléletesebb példája az irgalmas samaritánusról szóló példázat, illetve az a benne foglalt tanítás, amely szerint a felebaráti szeretet nem ismerhet megkülönböztetést ember és ember között. A példázat éppen arra való, hogy ennek az igazságnak a felismerésére rávezesse azt a „törvénytudót”, akinek Jézus elmondotta. Eddig abban a szűkkeblűségben leledzett, hogy a felebaráti viszonyt csak a maga népebeliekkel vállalta, de a samaritánusok gyűlölt fajtájához tartozókat kirekesztette belőle. Nem is gondolt olyan eshetőségre, amilyenről Jézus mondott el neki egy történetet, amikor zsidó ember szorulhat rá egy samaritánus szerető szolgálataira, hogy el ne pusztuljon. Ilyen esetnek a világánál lehetetlen volt el nem ismerni, hogy a felebaráti viszony csakugyan fennáll minden elválasztó emberi különbség ellenére is.

Pál apostol is azt az egész erkölcsiséget, amelyet Isten az újtestamentumi Igében megkíván, ezért jellemezheti egyszerűen úgy, mint értelmes életet. „Járjatok nem mint bolondok (asophoi), hanem mint bölcsék (sophoi)” (Ef 5,15). És amit általában erkölcsileg helyesnek tartanak az emberek, az – legalább nagyjában és egészében – kötelező szerinte a Jézus Krisztus híveire is. „Amelyek csak igazak, amelyek csak tisztességesek, amelyek csak igazságosak, ha van valami erény, és ha van valami dicséret, ezekről gondolkodjatok” (vagyis ezekre törekedjete) (Fil 4,8). Amióta a „világosság fiaivá” lettek, még csak sokkal inkább kötelező rájuk nézve mindaz, amit – bár homályban tapogatózva – már akkor is helyeseltek, amikor „valának régen sötétségben” (Ef 5,4).

Ez az ige szerinti és az általános emberi erkölcsiség között mutatkozó jelentős megegyezés természetesen csak még szembeszökőbb az olyan esetekben, amikor az utóbbi, – az általános emberi erkölcsiség, – már az Ige hatásai alatt alakult azzá, ami. Az Ige életformáló hatalma ugyanis nemcsak közvetlenül érvényesül azoknak az életében, akik uralmának engedelmesen alávetik magukat, hanem közvetve is, tudniillik az ilyenek révén mások életében is, akikkel együtt élnek, sőt végeredményben arra az általános életre is, amelyben benne élnek. Ebben áll az Igében megszólaló isteni törvénynek az a „harmadik haszna”, (usus legis tertius), amelyet a fentebb tárgyalt másik kettő mellett emlegetni szoktak a régiek, és pedig ezen a néven is: „usus legis politicus”.

Az emberi társas együttélés (a szó legtágabb értelmében vett „polis”) a maga egészében is hasznát látja annak, ha benne az Ige szól és hat. Az Igében való hitre és ennek révén az Ige szerinti életre nem jut ugyan el mindenki, de annak következtében, hogy egyesek eljutnak, a többiekben is általában tisztul és világosodik a „lex naturalis” ismerete. A Szentlélek különleges

munkája nélkül ebből még nem lesz a szó igaz értelmében Isten akarata szerint való élet, de emelkedik a színvonala az emberek közötti becsületességnek és jósnak: annak a „justitia civilis”-nek, amely külső megnyilvánulásaiban nagyban megegyezik az Ige szerinti élettel. Ez a „justitia civilis” sohasem téveszthető össze azzal a „justitiá”-val, amely megállhatna Isten ítélőszéke előtt („justitiam coram Deo”). Ilyennel az ember nem rendelkezhet bűnös volta miatt. Csak Isten kegyelmének az ajándékából tulajdoníthatat neki. De az emberek egymás közti viszonylatában nagyon megbecsülendő a „justitia civilis” valósága. És mivel az Ige szerinti élet több ennél, nem lehet kevesebb sem. Isten parancsolatai – általánosságban szólva – nem állítanak szembe bennünket ennek a követelményeivel, hanem csak arra készítetnek, hogy még másoknál is komolyabban igyekezzünk megfelelni nekik.

Mindezeket persze csak „általánosságban szólva” állapíthatjuk meg, mert a Szentlélek szabadsága nincs megkötve a tekintetben, hogy olykor az általános emberi erkölcsiségtől eltérő, vagy azzal egyenesen ellentétes parancsokat is ne adhasson. De az ilyen parancsok kivételesek. Csak mint a „vocatio extraordinaria” esetei tarkítják a Szentléleknek azt a munkáját, amely egyébként a „vocatio ordinaria” útjait járja. Nagyon bizonyosnak kell lennie a Szentlélektől való vezettetése dolgában annak, aki erre a vezettetésre hivatkozva olyasmint tesz, ami az általános erkölcsi felfogással ellenkezik, és annak követőit megbotránkoztatja. Bármikor adódhat ugyan az Ige szerinti életben olyan kivételes helyzet, amelyben az ilyen ellentéteket – és természetesen minden velük járó következményt is – vállalni kell. De az ilyen kivételek csak megerősítik a szabályt, amelyet felállítottunk.

A zsolttáros (ismeretlen grafikus munkája)

Kovács Ferenc

A „NE ÖLJ” PARANCSOLATRÓL

Kovács Ferenc nyugdíjas mérnök-tanár. Több cikluson keresztül különböző iskolavezetői feladatokat is ellátott. Tanított a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen is. 2011-ben, amikor nyugdíjba ment, jelentkezett a Baptista Teológiai Akadémia GyMT szakára, aminek jelenleg végzős hallgatója.

Az aszódi gyülekezet vezetője és presbitere. A gyülekezetben imaórávezetői, igehirdetői feladatokat is végez. Három hívő, felnőtt gyermeke van, és egy unokája. Felesége is a gyülekezet aktív szolgálattevője. Mint nyugdíjas bölcsővezető a kisgyermek gondozója a vasárnapi istentiszteletek alatt.

Etikai bevezetés

A Biblia az élet keletkezésével, a teremtés őstörténetével Mózes első könyvének első részében foglalkozik. A Biblia nem egy tudományos alkotás, teológiai magyarázatot ad a teremtésre. Az emberiséget mindig is érdekelték a születés körülményei, mikor született, hogyan született, az ember mi végett van e földön, honnan jöttünk, hová megyünk. Ezért a Biblia hangsúlyozott figyelemmel rögzíti, amit például Ézsaiás így fogalmaz meg: „Így szól az Úr, a te teremtőd...” (Ézs 43,1), de Ézsaiás még számtalan helyen szól Istenről, mint Teremtőről (Ézs 37, 16; 40, 26; 41,20; 42,5). Jeremiás amikor tanácsért könyörög Istenhez, felsóhajt: „Ó, Uram, Uram, te alkottad az eget és a földet nagy hatalommal...” (Jer 32,17). A zsoltáríró számolhatatlan helyen említi Istent mint a világ teremtőjét. Pál a Zsid 11,3-ban arról beszél, hogy „Hit által értjük meg, hogy a világokat Isten szava alkotta, úgyhogy a nem láthatókból állt elő a látható”. A láthatatlan azt is jelenti: érzékelhetetlen, de hogy mit jelent az érzékelhetetlen, annál fontosabb, hogy Isten volt az alkotó.

A teremtési munkák végén látszik meg igazán, hogy mi volt Isten teremtő munkájának célja: életet akart teremteni kezdetől fogva, annak az előfeltételeit is megteremtette. Az Atya a gyermekét szerette volna látni, ezért ruházta fel a legnagyobb kiváltságokkal.¹

Az élet fenntartásának, a ne ölj parancsnak a legfontosabb megtartása az ember teremtésében gyökerezik. Isten az ember teremtését az utolsó, a hatodik napra tette, egy napon a szárazföldi állatokéval. Felmerül a kérdés, miért tette így? Sok hasonlatosságot lehet felfedezni a szárazföldi állatok testi tulajdonságai és az ember között – ezt a darwinizmusban alaposan ki is aknázták – de a legfontosabb szempont, hogy az embert Isten a saját képmására teremtette, míg az állatoknál ezt nem mondja a Biblia. Vagyis amikor az ember életéről beszélünk, egyetemben az ember istenképüségéről is beszélünk. Ez azt is jelenti, hogy Isten az embert a világegyetem legmagasabb csúcsára helyezte. Ezért az élete nem az ő élete egyben, ez az Istentől a földön való uralkodásra kapott élet is egyben.

Az is figyelemre méltó a teremtéstörténetben, hogy „megformálta az Úristen az embert” (1Móz 1,7). Mintha a teremtés munkájából a gondosság, a tökéletesség, a beleteszem minden

tudásomat gondolat sugározna ki. Isten olyan módon alakította az embert, mint a fazekasmester, aki egész napon át, fáradságot sem kímélve formálja az anyagot. Nem mindegy Istennek, hogyan sikerül az eredmény. Aztán azt is látjuk, hogy azt mondta a Szentírás, hogy a „föld porából”. Porból. Nemrég hallottam egy rádióriportban, hogy hamvasztáskor ötven perc alatt ugyanaz az eredmény keletkezik, mint a hagyományosan sírba tett embe- reknél ötven év múlva, vagyis valóban porból keltett életre bennünket Isten, és porrá is leszünk.

A hatodik parancsban megfogalmazott tiltás nem az önvédelemből fakadó gyilkosságra vonatkozik, sokkal inkább az „önbíráskodó, bosszúállásból fakadó gyilkosság”²-ra. Ezen kívül lehet ölni kéjvágyból, esetleg beteges ösztönből, népcsoport, nemzet ellen forduló kiirtási, megsemmisítési hamis ideológiából, mint ahogy *Adolf Hitler* is tette a XX. század szégyenteljes éveiben. Vagy a kommunizmusban a gazdasági érdekből, a másik vagyónának elvételéből kiindulóan. Lehet ölni háborúban, keresve az ölés kéjérzését. Napjainkban elég sok nyugati civilizációtól megcsömörlött és a háborúban új életlehetőséget felfedezni vélő fiatal csatlakozik az iszlám hadsereghez, és az ölés, a gyilkolás számára örömforrás, addigi lapos életének kizökkentése lehet.

Cseri Kálmán egyik prédikációjában³ elmondja, hogy naponta előforduló esetek alapján az emberek elégtételt akarnak venni az elszenvedett sérelmekért, hogy az ütésre ütéssel válaszol, gyakran nagyobb, mint amekkorát kap. A megütöttek viszont joga (?) van visszaütni, de ez is nagyobbra sikerül, és ez így folytatódik. Folytatódik emberek között, folytatódik nemzetek között, így lesz a világtörténelem gyilkosságok és tömeggyilkosságok sorozata.

Az emberek tehát normális esetben számos erkölcsileg előírt magatartást önértékként kezelnek. Így van ez a ne ölj parancs megtartásával. Mintha ez a helyes cselekvés az emberből önmagában keletkezne, mintha ez egy természetes, az emberi faj fenntartását alapvetően befolyásoló folyamat lenne. Sőt az emberek ezt a számukra talán legkönnyebben betartható parancsot valamiféle szép erénynek, emberi törvényszerűségnek az emberiség normalitási rendszerében való működés alapeszményének tartják. Még esztétikai jelzőt is ragasztanak hozzá, szépnek, kívánatosnak tartják ennek meglétét. „Az a látszat keletkezik így, hogy az adott magatartás vagy akár az erkölcs egésze minden szempontból önérték, nemcsak a cselekvő egyén tartja be adott esetben öncélnként, hanem a társadalom számára való következményei is elhanyagolhatóak, mellékesek. Ha az ilyen módon felfogott normák kellő részletességgel vannak megfogalmazva, akkor e látszat fennállása a gyakorlatban semmiféle nehézséget nem okoz, a norma betölti objektív funkcióját, noha ez utóbbival a normát öncélnak tekintők nincsenek tisztában. A probléma akkor kezdődik, amikor egy a norma-követés kötelességét öncélnak tekintő felfogás túlságosan általános normákkal kapcsolódik össze. (Mint amilyen a fenti példánkban a minden megszorítás nélküli „Ne ölj!” parancs.) Ez esetben a szóban forgó felfogást képviselő szerző nem fog in-

díttatást érezni a norma pontosabb megfogalmazására, hiszen nem fogják zavarni a túl általános formából adódó kellemetlen gyakorlati következmények, lévén, hogy ezeket elmélete alapján nem kell tekintetbe venni, mert egyedül a norma teljesítése mint öncél számít. Ha mármint az ilyen szerző pozíciójából adódóan (például egy vallás mértékadó teoretikusaként) vizsgálhat a társadalom közmeggyőződésére (például tömegek meggyőződésévé téve a teljes erőszakmentességet), akkor már korántsem elhanyagolandó tényező, hogy deontologista alapon értelmezi az erkölcsöt. Ha tehát fontos a számunkra az, amit a korábbiakban működési normalitásnak neveztünk, akkor nem fogadhatjuk el a tisztán kötelességelvű etikát.”⁴

A ne ölj parancs negatív értelmezése

Érdekes, hogy néhány erkölcsi alapelv az egész világon elterjedt, és valamennyi nagy világvallásban érvénnyel bír. Ezek a következők:

1. az ölés tilalma
2. a hazugság tilalma
3. a lopás tilalma
4. a paráznaság tilalma
5. a szülők tiszteletének és a gyermekek szeretetének parancsa.

Így egyre égetőbb a kérdés, honnan erednek ezek az erkölcsi kívánalmak, és ki vagy mi állította fel azokat. Elsősorban teológusok foglalkoztak behatóan az etika kérdésével, így például *Hans Küng*: „Az ember számára az a jó, ami segít megőrizni, fejleszteni és megvalósítani ember voltát.” De honnan tudhatjuk, mit jelent igazán embernek lenni? Egy további idézet ehhez a témához *Emil Brunner Az etika alapproblémája* című művéből: „Az etika kérdésfeltevése ez: Mit tegyünk? Még ha valaki ezt el is utasítja, a cselekedeteivel szakadatlanul választ ad rá. Csak az a kérdés, vajon jól vagy rosszul felelünk-e...” Ki vagy mi mondja meg nekünk kötelező érvénnyel, mi helyes, és mi helytelen? Hogyan állapíthatjuk meg, valami erkölcsileg jó vagy rossz-e? *Karl Heim* a következőképpen fogalmazta meg az erkölcs problematikáját *A keresztény etika* című könyvében: „Mit tegyék? Emögött ott van egy másik, fontosabb kérdés, amely az előbbit megalapozza: *Miért tegyem?* Az elsőként feltett kérdéshez szükségem van egy kitűzött célra, egy parancsra, egy értékre; a másikhoz egy indítékra, amely megmondja nekem, miért kell megtennem ezt vagy azt. A cselekvéshez mindkettő szükségeltetik, indíték és parancs.” Némileg egyszerűbben fogalmazva azt jelenti ez: parancsoló nélkül nincs parancs. Adódik tehát a további kérdés, hogy ki vagy mi parancsol. Mert valaminek mi emberek mindig az uralma alatt vagyunk. *Dosztojevszkij* egy helyen ezt írja: „Ahol már nem félik Istent, ott minden megengedett.” Bizonyára *Friedrich Nietzsche* (1844–1900), „minden érték átértékelője” volt az, aki filozófiáját és etikáját a legkövetkezetesebben alapozta az evolúció elméletére. A műveiből vett alábbi idézetekben tetten érhető ez az „evolucionista etika”: „Fajotokból egyre többeknek, egyre jobbakká kell elpusztulniuk, hogy egyre rosszabb és keményebb legyen sorotok! Csak így növekszik az ember a magasba!” Ezt a gondolkodást később felelevenítette egy ismert férfi, aki Nietzschéhez hasonlóan az evolúciót tette meg eszméi alapjául: „A természet azt tanítja nekünk..., hogy a kiválasztódás elve uralkodik benne, hogy az erősebb lesz a győztes, a gyengébb pedig alulmarad. Arra tanít, hogy az, ami az ember számára gyakran kegyetlenségnek tűnik, mivel ő maga érintett, vagy mert neveltetése miatt elfordult a termé-

zet törvényeitől, alapvetően mégis szükséges, hogy elősegítse az élőlények továbbfejlődését. A természet mindenekelőtt nem ismeri a humanitás fogalmát, amely szerint a gyenge minden körülmények között segítő és megtartandó, még az erősebb létezésének kárára is. A háború tehát az egész élet megmáshatatlant törvénye. Egy népnek, amely nem képes érvényesülni, mennie kell, és egy másiknak kell a helyére lépnie.” A férfi, akitől ez az idézet származik, nem más, mint Adolf Hitler. Ki mondja meg, mi a jó és mi a rossz?

Mai társadalmunk erkölce (örvendetes módon) még mindig a bibliai-keresztény etikában és (még) nem egy nemlétező evolúciós etikában gyökerezik. Félő azonban, hogy a keresztény hagyományaink által közvetített etikát egyre inkább viszonylagossá teszik és aláássák. Ez az *abortusszal, az eutanáziával vagy a géntechnikával* kapcsolatos kérdésekben nyomtatékosan kifejezésre jut. Amennyiben tényleg magasan fejlett állatok lennénk, valójában nem is lenne okunk rá, hogy egyáltalán legyen etikánk, erkölcsünk, mert az evolúció előrehaladása és az ember jövőbeni továbbfejlődése szempontjából egyes-egyedül a leg-erősebb és a legalkalmazkodóbb túlélésének van jelentősége. Azt is láttuk, hogy kedvező módon a legtöbb filozófus és etikus nem meri etikáját az evolúciós elméletből levezetni. Akár tudomást veszünk erről, akár nem, erkölcsünk (vagy legalábbis ami abból nyomokban megmaradt) még mindig a Bibliára támaszkodik. Az abortusz vagy az eutanázia körüli viták pedig lényegében arról szólnak, mikor kezdődik egy emberi élet, és melyik „érdemes” az életre.

Micsoda az ember? Az evolúció szemszögéből az ember nem más, mint magasabban fejlett állat, amely még sok tekintetben alá van vetve állati őstőneinek és készletéseinek. A Biblia szemszögéből ellenben az ember Isten teremtménye, aki Isten „képmására” lett megteremtve, és éppen ezért felelősséggel tartozik Istennek. Az ember a Biblia meghatározása szerint szellem/lélek, a test ugyanis a földi élet alkotóeleme, amely a halál beálltával elmúlik. Azt a mai napig nem sikerült meghatározni, hol is helyezkedik el testünkben a szellemünk vagy a tudatunk. Ez annyit jelent, ahogyan azt *John C. Eccles* agykutató megállapította, hogy szellemünk, és így maga az ember is spirituális, azaz nem anyagi természetű. Abból kell tehát kiindulnunk, hogy az ember fogantatásától, nem pedig csak a terhesség 13. hetétől, még kevésbé csupán születésétől fogva ember. A Bibliában az áll: „Ne ölj!”, ez a parancs pedig hasonló formában valamennyi nagy világvallásban megtalálható. Az abortusz a fentiek értelmében egy emberi élet kioltását jelenti, s azok a nők, akik elhajtják magzatukat, egy gyermeket ölnek meg. Ez olyan tény, amelynek súlya nem vitatható, s ezért ők számadással tartoznak Teremtőjüknek. Etikái-erkölcsi alapon, továbbá figyelembe véve a tudomány ezzel kapcsolatos felismeréseit, mindenfajta kétséget kizáróan és mindenféle mellébeszélés nélkül meg kell állapítanunk, hogy erre a kérdésre jelenleg nem adható más válasz. Ugyanez áll az aktív eutanáziára, amely ugyancsak emberölés, és az is marad.⁵

Az emberi élet akkor igényel fokozottabb tiszteletet, támogatást, ha kiszolgáltatott helyzetben van. Ezért az élet határpontján élő ember megítélése, segítése, negatív értelemben a könnyű halálhoz való jutása súlyos etikai kérdéseket vet fel. A ne ölj parancsa, de Jézus Krisztus szeretetről szóló parancsa is megtiltja az emberi élet kioltását. A szenvedés, az elkeseredés, a betegség

vagy baleset által létrejövő drámai helyzet a szenvedő felet is eljuttathatja arra a gondolatra, hogy önmaga létét valahogyan szüntesse meg. (Egy újsághír szerint Amerikában egyre magasabb számban fordul elő, hogy gyógyíthatatlan betegségben szenvedők rendőrökre löfegyvert fognak – akár töltetlenül is –, így, a rendőrök tervük szerint megölik őket, ami végül is egy másik által okozott öngyilkossághoz vezetett. Ez újabb etikai kérdést vet fel, vagyis a rendőr hogyan számol el lelkiismeretével, mivel az ölés nem tartozik szokásos és szeretett tevékenységéhez).

Etikailag megfelelhet az emberi méltóságnak, ha a haldokló ember szenvedéseinek csökkentésére morfiomot használnak. A megfelelő fájdalomcsillapító kezelés segít a halál humanizálásának és elfogadásának megoldásában. Előfordulhat az is, hogy a beteg kérésére orvosi eszközök segítségével gyorsítják a betegség lefolyását. Ha ez nem törvénybe ütköző, és arányos a beavatkozással, akkor ez etikailag nem kifogásolható.

A halál közvetlen, szándékos előidézése etikailag – és a magyar törvények szerint – elítélendő. Ez sérti az emberi méltóságot, az Istentől való teremtettséget, ez a „humánus megoldás” nem alkalmazható. A kómában levő beteg is életet birtokló beteg, rá is vonatkoznak az előbbi megállapítások, az életének fenntartása, etetése, itatása, kommunikációs lehetőségek kihasználása szükséges.

Összefoglalva: az eutanázia szándékos, elfogadhatatlan emberölés, még akkor is, ha a gyógyíthatatlan beteg úgy érzi fájdalmától így szabadítható meg, életkilátásai pedig minimálisak. A passzív – mulasztással – megvalósuló eutanázia esetén a vele kapcsolatban levők nem fejtenek ki olyan tevékenységet.

A ne ölj parancs pozitív értelmezése

A ne ölj parancs pozitív értelmezése azt jelenti, hogy a norma teljesítése okozhat valamiféle örömet, sikerélményt, kielégülést. Ez amúgy is kiküszöbölhetetlen, s megléte a kívánt következmény szempontjából célszerű is, hiszen épp ez motiválhat a szabály követésére. Épp azt szokták erényes, s így erkölcsileg értékes embernek tartani, aki örömmel és könnyen hozza meg a helyes döntést. Röviden: arról van szó, hogy a norma akkor funkcionál igazán jól, ha az emberek *öncélnak* tekintik a teljesítését, ha maga a megtétel belső értékkel bír a számukra, s akkor *is* indítást éreznek a helyes magatartásra, ha ez a norma, vagyis a ne ölj parancsa mint önérték követése felett érzett kielégüléssel *kívül* semmiféle *más* örömet nem okoz nekik. (Ha más örömet is okoz, csak annál jobb, hiszen erősíti a motivációt.) Nem a motívum kanti értelemben vett „tisztasága” a lényeges, hanem a helyes döntés tényleges meghozatala, s így közvetve a működési normalitás fenntartása mint következmény. Nem az a lényeg, hogy az emberek *minden* hétköznapi döntésükben heroikus mértékben gyakorolják az önmegtagadást, csak az, hogy *bizonyos esetekben, más motiváció híján*, a helyes cselekvés, mint öncél végrehajtásának vágya *is* elegendő indítást jelenthessen. Valójában nagyobb biztonságban érzik magukat az emberek, kiszámíthatóbbnak látható a többi ember viselkedése akkor, ha tudom, hogy örömmel, készségesen hajlanak a normáknak megfelelő viselkedésre, mint akkor, ha csupa olyan ember vesz körül, akiknek minden egyes alkalommal hatalmas lelki vívódásba kerül, mire más irányú motivációikat legyőzve, fogcsikorgatva és belső szenvedések közepette rászánják magukat, hogy teljesítsék kötelességüket.

A múlt század közepén élt egy fiatal olasz orvosnő.⁶ Gyermeket várt, de közben kiderült, hogy méhében súlyos daganat van.

Tudta, ha idejében megműtik, akkor meggyógyul, de gyermeke elpusztul. Tudta, ha kilenc hónapig hordozza a kisbabát, anynyira elhatalmasodik rajta a kór, hogy őt magát már nem tudják megmenteni. Férjével sokat gondolkodtak és imádkoztak, melyik utat válasszák. Az utóbbit választotta. Megszülte gyermekét, majd meghalt. Ismerősei közül sokan kritizálták, kevesebben helyeselték döntésüket. Mégis az anyai szeretet gyönyörű példáját lehet a történetben látni. Nem lehet mégis kényszeríteni minden édesanyát, hogy így döntsön. Ők maguk sem követtek el bűnt, ha azt mondják, van élő három gyermekünk, azt szeretnénk felnevelni. Példája tiszteletet és megbecsülést érdemel.

*...Ki Istent sejt a kisgyermek
lelkében, annak (bár teher)
öröm hordozni anyaméhben,
vallán át, gondok árvizén,
s legendahős már életében.⁷*

Jegyzetek

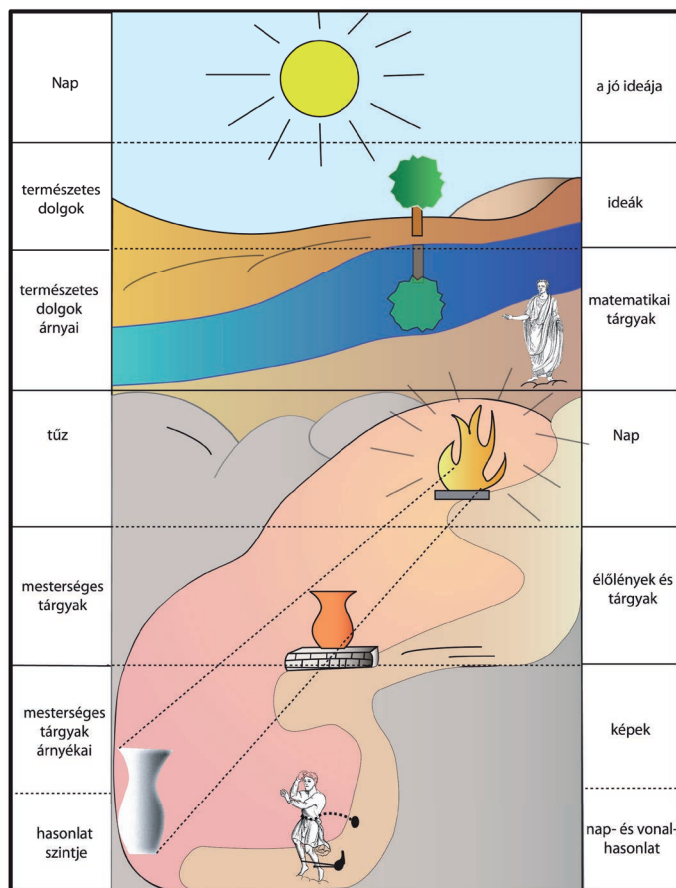
1. A Szentírás magyarázata, 1974. 141. o.
2. I.m. Exodus, 203. o.
3. Cseri Kálmán: A tízparancsolat. Budapest. Harmat, 2002. 108. o.
4. Turgonyi Zoltán: Etika IV., Az erkölcsi alapelvek
5. Ethos folyóirat 2002/4 Gian Luca Carigiet és Marcel Wildi lefordított cikke 41-43. o.
6. Iránytű a végtelenhez. Budapest. Helikon, 2011. 87. o.
7. Mécs László: Szent Kristóf legendája.

A Szolgatárs a Twitteren:
twitter.com/szolgatars

Tömöriné Révész Magdolna

PLATÓN BARLANGHASONLATA

Barlanghasonlat (forrás: Wikipedia)

A történet így kezdődik: „Hadd mutassam meg példabeszéd segítségével a mi filozófus természetünket olyan szempontból, hogy megvilágosodott-e vagy sem. Képzeld el embereket egy földalatti, barlangszerű szálláson, amelynek bejárata a fény felé tárul és olyan tág, mint a barlang.” A világról és a világon élő emberekről szól a hasonlat. A föld alatti barlangnak van kijárata, ki lehet onnan kerülni, a bejáraton át pedig a fény is beáramolhat. A barlangban lévő emberek olyan emberek, akikről azt mondja a Biblia, hogy „a sötétségben és a halál árnyékában lakoznak.” (Lk 1,79). Állapotuk siralmas, kilátástalan. A létről alkotott képük rettenetesen eltorzult. Csak azt hiszik, amit látnak. Hány embertől lehet hallani ezt ma is! Azt gondolják, a világ csak annyi, amennyit abból képesek felfogni. „Hátuk mögött fentről lobogó tűz világít, egymásból nem látnak mást, mint árnyakat, melyeket a tűz a barlang szemközti falára vetít.” De sokszor mi is a látottak alapján ítéljük meg a világot, egymást! Igaz, hogy a külső sokat elárul az ember igazi lényéről, de sokszor kiderül, hogy egészen mást tapasztalunk, miután megismertük a másikat. Isten ígéje ezt így mondja: „Mert nem az a fontos, amit lát az ember. Az ember azt nézi, ami a szeme előtt van, de az Úr azt nézi, ami a szívben van.” „Itt voltak gyermekesüktől fogva, lábuknál és nyakuknál megbéklyózva, hogy egy helyen kell ülniük és csak előrenézhetnek, fejüket a béklyótól

körbe nem tekerhetik.”

Ezek az emberek nem önszántukból kerültek ebbe a helyzetbe. Az emberiség a bűn miatt került Istentől távol. A sátán az, aki rákényszerítette akaratát az emberekre, belevitte őket a bűnbe, megkötözte és ebben az állapotban tartja őket. Nyomorult emberek, akik a saját erejükből képtelenek kiszabadulni ebből a helyzetből. A láncok, a bilincsek nem engedik őket még mozogni sem. Mivel még soha nem voltak máshol, nem is tudják, hogy van másféle élet is.

Platón (Raffaello festményének részlete, 1509)

A létük, a helyzetük meghatározza a gondolkodásukat. (Marx is beszél erről.) Az Istentől elszakadt ember is be van zárva önmaga börtönébe. Az ilyen embereket a hiábavaló gondolkodás jellemzi, mely rövidlátó, helyes erkölcsi ítéletre képtelen, ámítja önmagát és másokat, szereti a hazugságot. A barlangbeli emberek látása csak a falig és az ott elvonuló árnyképekig terjedt. Az Isten nélküli ember sem gondol igazán a jövőre, csak a mának él. Gondoljunk csak a környezetszennyezésre, a termőföldek tönkretételére, a földben lévő energiahordozók kiaknázására. Vagy menjünk tovább és gondolkodjunk el, miért nem vállalják az emberek a házasságot, miért nem vállalnak gyermeket, miért végeztetnek abortuszt, és még sorolhatnánk tovább. A hiábavaló gondolkodásra jellemző még az is, hogy erkölcsi ítéletre képtelen. Már Pál apostol megfogalmazta ezt a saját korára nézve, ma pedig még inkább igaz. Az édenkertben az emberiség elszakadt Istentől és ítélet alá került. Ebben az elszakadt állapotában ma sem fogadja el Isten tekintélyét, maga akarja eldönteni, mi erkölcsös és mi erkölcstelen. Ezért „Isten kiszolgáltatta őket az erkölcsi ítéletre képtelen gondolkodásnak” (Róm 1,28).

Mai világunkban sokat beszélnek a szabadságról. A gyermekneveléssel kapcsolatban is sokszor hallok ilyen véleményt: engedni kell kibontakozni a gyermekeket, nem szabad őket semmiben korlátozni, mert az megárdhat nekik. De vajon hová vezet ez a szabadság, ami tulajdonképpen nem más, mint szabadság. És tényleg szabadság-e az, ha a gyerek maga döntheti el, mit néz meg a televízióban, mennyit ül a számítógép előtt, oda megy, ahová ő akar, addig marad el, ameddig kedve tartja? A mesefilmek, televíziós műsorok, számítógépes játékok hova juttatják a felnövekvő nemzedéket? Nagyon is hasonlítanak a barlangbeli emberekre, hisz a különféle médiákon keresztül azt nézik, amit mások akarnak láttatni velük. A látott és hallott dolgokkal teljesen átítatódik a gondolkodásuk. Átveszik a szereplők stílusát, beszédét, öltözködését. Kialakulnak a különféle divathóbortok. A mesefigurák is teljesen átszövik a gyerekek mindennapjait, megjelennek táskán, tolltartón, egyéb iskolaszereken, cipőn, ru-

hán, és azt sugallják a reklámok, hogy ha nem ilyet használ, nem is vagy értékes.

„De hogy is láthatnának mást, ha fejüket egy életen át mereven kellett tartaniuk?” Nem ők határozták meg az irányt, másvalaki tette ezt meg helyettük. A történelem folyamán különféle ideológiák váltották egymást, azok akartak irányt szabni az emberek gondolkodásának, hitének. A vezető hatalmaknak az a jó, ha a tömegek befolyásolhatóak. S ehhez kitűnő eszköz például a televízió, a világháló. Lehetőleg minél fiatalabb korban kell befolyásolni az embereket, és sajnos sok szülő enged ennek a nyomásnak. Munkám során lehetőségem van figyelemmel kísérni sok gyerek fejlődését születésétől kezdve. Mindig felhívom a szülők figyelmét, hogy a gyerekéget lehetőleg úgy helyezték el, hogy a gyerek ne láthassa a képernyőt. Ennek ellenére nap, mint nap látok ülni alig tudó csecsemőt a televízió előtt. De hát annyira leköti a figyelmét, nagyon tetszik neki! – mentegetőzik a szülő. A járnit tudó kisdéd olyan ügyesen bekapcsolja a készüléket! – dicsekszik az anya. A beszélni tanuló kisgyermek pedig olyan aranyosan utánozza a reklámszövegeket! – meséli a nagymama. Sok gyerek úgy nő fel, hogy nem a szülei mesélnek neki esténként az ágya mellett, hanem a képernyőn keresztül árad feléjük a korszellem.

A megbéklyózott emberek egy helyben ülnek. A mai kor embere is többet ül a televízió és a számítógép előtt, mint amennyit sportolna, kirándulna, esetleg kertészkedne. S ez a lelki károsodáson túl a fizikai állapotukra, egészségükre is károsan hat.

„A tűz és a béklyózottak között fent út vezet, ennek hosszában alacsony fal épült, mint a paraván a közönség és a bábozók között, mikor utóbbiak bábozást mutatgatnak. Emberek a kis fal mentén mindenféle holmit hurcolnak úgy, hogy a fal fölé magasuljanak: emberszobrokat, állatok kő és fa képmásait. A mögöttük tova-hurcolt holmiból az ilyenek csak az árnyakat látnák.” Az Ézsaiás 42,8-ban ezt olvassuk: „Én vagyok az Úr, ez a nevem, nem adom dicsőségemet másnak, sem dicséretemet a bálványoknak.” Az emberek mégis jobban bíznak a bálványaikban, mint Istenben. „Egyaránt ostobák és bolondok, hiábavaló a bálványok útmutatása: fából vannak.” (Jer 10,8) Nem látnak, nem hallanak és segíteni sem tudnak a hozzájuk forduló embereken. „És ha társalogni tudnának egymással, vajon nem azt neveznék valóságnak, amit maguk előtt látnak?” A különféle „valóság-show-k” nem az igazi világot mutatják be. De sajnos azok, akik ezeket nézik, annyira valóságosnak hiszik, hogy szeretnének azokhoz hasonlítani. Elhiszik, hogy a szereplők valóban boldogok. A gyerekek,

de a felnőttek is sokat beszélnek arról, amit a televízióban láttak. Ez tölti ki a gondolataikat, alig várják a folytatást. Gyerekeket nemegyszer hallok olyan műsorokról beszélgetni, amelyek nem is az ő életkoruknak megfelelőek. „És ha börtönük szemközti fala visszhangoznék, mi mást hihetnének, ha a mögöttük járók egyike megszólalna, mint hogy az egyik elvonuló árny beszél. Nem is sejthetné, hogy más is lehet igaz, mint a falon az árnyak összképe.” A virtuális világban sokat tartózkodó emberek azt gondolják, hogy az ott kialakult kapcsolatok is valóságosak. Aztán némelyek annyira belemerülnek, hogy egyre kevésbé lesznek képesek kiépíteni valódi kapcsolatokat. A virtuális világban lehet hazudni, magukról hamis adatokat megadni. Lehet barátságokat kötni, miközben fogalmuk sincs arról, hogy a másik fél igazat mond-e, valós adatokat közöl-e magáról. Sokan kritika nélkül elfogadják az így szerzett ismereteket.

„Most azt képzeld el, milyen is lenne, béklyóiból ha valamelyiküket föloldoznák és kényszerítenék, hogy álljon föl, tekergesse a nyakát, lépkedjen, pillantson a fénybe, mindzett kínlódvá tenné és ha a nagy sugárzástól képtelen volna észrevenni, aminek az árnyképét látta. Képzeld, ha valaki azt mondaná neki: előbb csak üres semmiségeket látott, most viszont, mert közelebb került a valósághoz, az igazabb lét felé fordult, sokkal helyesebben lát. Szerinted mit felelne? És ha instruktora az úton járókra mutatna, kényszerítené őt, hogy feleljen a kérdésre: mi az? Vajon nem volna zavarban? Nem hinné, hogy amelyeket előbb látott sokkal igazabb valóság, mint amit most mutatnak neki?” A történetbe itt lép be az evangélium. Jézus Krisztus nemcsak távolról, a mennyből szemlélte a mi nyomorúságos állapotunkat, hanem lejött, hogy rajtunk segítsen. Azért halt meg a kereszten, hogy „megszabadítsa azokat, akik a haláltól való félelem miatt egész életükben rabok voltak” (Zsid 2,15). Amikor Isten az ő népének a tizparancsolatot adja, akkor is ez a gondolat jelenik meg: „én az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából” (2Móz 20,2). Isten látta népének fájdalmát, és elküldte Mózeset, hogy vezesse ki népét a rabságból. Később prófétákat küldött, akik felhívták az emberek figyelmét, hogy ha Istentől elfordulva hamis isteneket imádnak, az nem más, mint a bűn rabsága. De Isten szemében üres semmiségnek számít ma is a képmutató vallásosság. Jézus Krisztus azt akarja megértetni az emberekkel, hogy a törvény betű szerinti megtartása által nem fognak megigazulni Isten előtt. A barlangbeli ember még nem tudott különbséget tenni valóság és árnykép között. Jézus korában a farizeusok is vakok voltak az igazság felismerésére. A mai kor emberére pedig jellemző Pál apostol szava: „ezeknek a gondolkodását e világ istene megvakította, mert hitetlenek, és így nem látják meg a Krisztus dicsőségéről szóló evangélium világosságát.” (2Kor 4,4) A példázatbeli embernek és a ma élő embereknek sem elég csak sejteni, hogy valami nincs rendben. Ha el akarnak jutni az igazságra, akkor nem maradhatnak ott, ahol eddig voltak, ki kell jönniük a világosságra. Ez azonban nem történik egyszerűen, az Ige így beszél erről: „A világosság eljött a világba, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert a cselekedeteik gonoszak. Mert aki rosszat cselekszik, gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, hogy le ne lepleződjene a cselekedetei. Aki pedig az igazságot cselekszi, a világosságra megy, hogy kitűnjék cselekedeteiről, hogy Isten szerint cselekedte azokat.” (Jn 3,19–21) Senki nem juthat a maga erejéből a világosságra. Isten az, aki elkezd benne a munkát és ehhez sokszor felhasznál más eszközöket is. „És ha valaki erőnek erejével fölvenszolná a szirtes meredélyen, és nem bocsátaná el, míg ki nem vezette a napvilág-

ra, mikor kijutna a fénybe, a nagy sugárzástól káprázó szeme látana-e valamit is abból, amit igazi világnak tekintünk?” Amikor Pál apostol találkozott Jézus Krisztussal a damaszkuszi úton, először megvakult, s csak miután megismerte az igazságot, utána nyerte vissza fizikai látását.

A betsaidai vak először ezt mondta Jézusnak: „Úgy látom az embereket, mintha fákat látnék, amint járkálnak. Aztán Jézus ismét rátette a kezét a szemére, ő pedig körülnézett, és meggyógyult, tisztán látott mindent.” (Mk 8,24–25) Amikor valaki megtér, nem látja azonnal helyesen a dolgokat. Minél több időt tölt Isten jelenlétében, annál tisztább lesz a lelki látása. De földi életünket végig az jellemzi, hogy „tükör által homályosan látunk” (1Kor 13,12) „Előbb hozzá kellene edződnie, hogy a fentieket láthassa: először csak az árnyképeket látná jól, aztán az embernek és más dolgoknak vízi tükörképét, később magukat a dolgokat, aztán már könnyebben szemlélhetné a csillagokat és az eget, persze csak éjjel, amikor a csillagok és a hold fényét pillantaná meg.” A tükörkép számomra itt azt jelenti, hogy az Istent kereső ember először másoktól hallja az igazságot, mások példáját követi. Ahogy a hívő családban felnövekvő gyermeknek is először a szülőket utánzó hite van, de egyszer el kell jutnia a személyes meggyőződésre. A Biblia azt tanítja, hogy Isten megismerhető. „Ami ugyanis nem látható belőle: az ő örök hatalma és istensége, az a világ teremtésétől fogva alkotásainak értelmes vizsgálata révén meglátható.” (Róm 1,20) „Az egek hirdetik Isten dicsőségét, kezének munkájáról beszél a menny.” (Zsolt 19,2) Vajon nekem van-e olyan tiszta látásom, hogy mindig meglátom az engem körülvevő világban Isten munkáját? „Legvégül megláthatná és szemlélhetné a napot, de nemcsak a tükörképét a vízben, sem egyéb közegben tükröződő mását, hanem önmagát a napot eredeti helyén és mivoltában.” Mint Jób a nagy nyomorúságának végén így vall Istenről: „Csak hírből hallottam rólad, de most saját szememmel láttalak. (Jób 42,5) „Aztán következtetne felőle. Nem arra jutna, hogy a nap teremti az évszakokat és az éveket, ő kormányoz mindent a látható térben, és mindennek, amit előbb látott, valamiképp ő az oka?” Isten nemcsak megteremtette ezt a világot, hanem ő annak fenntartója is. Őtöle és őerte van minden a teremtettségben. „Nyilván először látnia kell a napot, s elmélnedni csak utána tud felőle.” „Elmélnedj a földről, az is tanít. Ki ne tudná mindezekről, hogy az Úr keze alkotta őket?” (Jób 12,8–9) Valóban mindenki tudja ezt? Tudhatná, ha akarná, de az emberek inkább elhiszik a hazugságot, ha az tudományos köntösbe van öltöztetve. Pedig sorra dőlnek meg a tudományosnak kikiáltott bizonyítékok az evolúció elméletéről. „És ha visszaidézi első szállását és barlangbéli bölcsességét, rabtársait, mit gondolsz, változása nyomán boldognak érzi-e magát, volt társait meg nyomorultaknak?” Úgy gondolom, Dáviddal együtt imádkozna: „Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem! Vidámit meg újra szabadításoddal, támogass, hogy lelkem készséges legyen, hogy taníthassam utaidra a hűtleneket, és a vétkesek megtérjenek hozzád!” (Zsolt 51,12.14–15) „S ha barlangéletükben kitüntették és megdicsérték azt, aki a falon elfutó árnyakat legélesebben megfigyelte, megjegyezte, melyek jönnek előbb, később, egyszerre, ebből legügyesebben megjósolta, mi lesz, mi jön majd, mit gondolsz, ő még mindig a régi után sóvárog majd és irigyli a barlangbéli kitüntetetteket és nagyurakat?” Ha valaki megismerte az igazságot, az nem vágyik vissza a régi életébe, hanem inkább Mózeshez hasonlóan a megjutalmazásra tekint, „aki inkább választotta az Isten népével együtt a sanyargatást, mint a bűn ideig-óráig való gyönyörűségét” (ApCsel 11,25). „Avagy

inkább Homérosszal ért egyet és hevesen szól: »Napszámban szívesebben túrnám másnak földjét, még egy nyomorultét is!« S bármit inkább elszenvedne, mint hogy azok hitét higgye és úgy éljen?” Pál apostol a megtérése után így gondolkodott a régi életéről: „Ellenben azt, ami nekem nyereség volt, kárnak ítélem a Krisztusért. Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért. Őerte kárba veszni hagytam, és szemétnek ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem. De egyet teszek: ami mögöttem van, azt elfelejtve, ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé, Isten mennyei elhívásának a Krisztus Jézusban adott jutalmáért.” (Fil 3,7–8;14) De eszünkbe juthat ezeket a sorokat olvasva a tékozló fiú is, aki így gondolkodott, távol az atyai háztól: „Nem vagyok többé méltó arra, hogy fiadnak nevezzenek, tégy engem olyanná, mint béreseid közül egy.” (Lk 15,19) „És most képzeld el, hogy emberünk ismét lemenne és visszaülne régi helyére, a nagy napsugárról jövet, nem vakulna belé a szeme? És ha ismét az árnyak böngészésében kellene versengenie az ottani örökös rabokkal, és vakoskodnék csak, míg a szeme meg nem szokná a sötétet, hát nem kacagnák ki?” „A nem lelki ember pedig nem fogadja el az Isten lelkének dolgait, mert ezeket bolondságnak tekinti, sőt megismerni sem képes, mert csak lelki módon lehet azokat megítélni.” (1Kor 2,14) Ezzel kapcsolatban két bibliai példa is eszünkbe juthat. Amikor Lótot sürgették az angyalok, hogy hagyja el Szodomát a családjával együtt, ő a leendő vejeinek is elmondta a szabadulás lehetőségét, „de a vőinek úgy tűnt, hogy csak tréfál” (1Móz 19,14) „Az Újszövetségben pedig Párról olvassuk, hogy amikor Fesztusz helytartó és Agrippa király előtt tett biznyságot, Fesztusz így értékelte az elmondottakat: „Bolond vagy te Pál! A sok tudomány örültségbe visz.” (ApCsel 26,24)

„Nem mondanák-e róla: úgy kell neki, miért ment fel, íme szeme világát veszve jött vissza, és hogy lám, nem éri meg a felmenetet? És ha valaki ezután megpróbálná egy másiknak béklyóit megoldani és felvezetni őt is a fénybe? Az, ha a hitszegőt nyakon csíphetné, vajon nem ölné-e meg ott nyomban?” Ennek ellenére nem hallgathat az, aki megismerte az igazságot. „Mivel tehát a világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg Istent a maga bölcsességében, tetszett Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által üdvözítse a hívőket.” (1Kor 1,21). Szorongat-e annyira Isten szeretete, hogy nem tudok hallgatni arról, amit láttam és hallottam, amit átéltem Krisztussal? „A megvilágosodottnak feladata nem csupán, hogy felmenjen és megtanulja a jót, de hogy visszamenjen a raboskodókhoz, és osztozzon velük gondjaikban és kitüntetésekben, ha megérdemlik ezt, ha nem.” Miután megtér valaki, a legtöbb esetben nem költözik el, nem megy más munkahelyre. A családja is ugyanaz marad. Csak ő nem ugyanaz többé. Jézus a gadarai megszállottnak sem engedte meg, hogy vele menjen a gyógyulása után, hanem ezekkel a szavakkal bocsátotta útjára: „Menj haza a tiedhez, és vidd hírül nekik, milyen nagy dolgot tett az Úr veled és hogyan könyörült rajtad.” (Mk 5,19) A másoknak való biznyságtétel nem az érdemről szól. Ha Isten is az érdemeimre tekintene, akkor soha nem nyertem volna el a kegyelmét. „És még akkor is így kell tennie, ha ezért életével fizethet. Segítenie kell a többieknek, minden osztálynak, ahol tud, segítenie kell a közösséget.” A Zsidókhöz írt levél 11. fejezete beszámol azokról a hit-hősökről, akiknek az életük sem volt drága, csak hogy Istennek engedelmesen továbbadják az evangéliumot. Isten azért állított épp ebbe a családba, gyülekezetbe, faluközösségbe és ebbe az országba, mert itt kell építenem a közösséget. És én nem szeretnék engedetlen lenni az elhíváshoz!

KÖNYVAJÁNLÓ

Bolyki László KEGYELEM ÉS KALMÁRSZELLEM

KEGYELEM ÉS KALMÁRSZELLEM

Bolyki László: *Kegyelem és kalmárszellem*
Alomgyár, Budapest, 2013

A magyar keresztény lelki irodalom legnagyobb hányada angol szerzők tollából származik. Ezért különösen örömteli, ha magyar szerző ilyen mélyen, alaposan tud írni lelki dolgokról. Aki elolvassa ezt a könyvet, az látni fogja, hogy *Bolyki László* nem csak híres zenész, de nagyszerű lelkigondozó, szellemi vezető is.

Ebben a könyvében nemsak a címben szereplő két fogalommal foglalkozik, hanem bemutatja a keresztény spiritualitás Lélektől vezetett működését is. Négy fő tételt bont ki a kötet lapjain: Krisztus követője számára nincs üzlet, nincs harc, nincs szabály, de van szeretet. Persze ezek így túl tömör megfogalmazások. A kifejtéshez a szerző segítségül hív klasszikusokat vagy kevésbé ismert költőket, írókat, felelevenít családi

történeteket, zenei és egyéb hasonlatokkal él. A fejezetei eleve nek és olvasmányosak.

Bolyki László éles különbséget tesz az általa plázavallásoknak nevezett irányzatok és a valódi spiritualitás között. Komolyan veszi a lelket bénító félelem és szégyen erejét, és az ehhez kapcsolódó hamis hiedelmeinket lépésenként bontja le, elsősorban az Ige segítségével. Lerántja a leplet a kegyetlen kegyesekről, mai korunk farizeusairól, például arról a gondolatról, hogy ha valaki nem gyógyul meg az imádságai ellenére, az a hit hiányára utal. Használ pszichológiai fogalmakat (tudattalan, személyiségkszimbólum, sémák, árnyékszemélyiség), de nem pszichologizál, a válaszokat a bibliai történetekből levezetve tárja elénk.

Igazi lelki utazás volt számomra ez a könyv. Olyan út, amit bejárva már jobban felismerem a bennem is élő kalmárszellemet, és világosabb számomra, miként élhetek inkább a felszabadító és mégis irányító kegyelem légkörében.

A szerkesztő

OLVASSUNK BELE!

A LÉLEK PINCÉJE

Az előzőekben szót ejtettünk már a lélek pincéjéről, amelybe lelki egyensúlyunk érdekében lehordjuk szégyellni való, szennyes dolgainkat. Szeretném ezt a képet használni a továbbiakban, hogy megértsük, miképpen oldódhatunk el a mérgező szégyen okozta fájdalmak tisztító hatásaitól.

A személyiség szimbólumaként képzeljünk el egy várat! A falak épek, szépek, virágok és dísz tárgyak ékesítik őket, tehát tiptop a kecó, ahogy manapság mondani szokás. Egyetlen gond van csupán, hogy él a váram területén egy hatalmas méretű, szőrös, rühes, büdös, nyálcsorgató, kéjsóvár vadállat. Legyen, mondjuk, gorilla. (A vár mint személyiségkszimbólum és a megszelídíthetetlen vadállat rengeteg mesében, legendában és mítoszban bukkan föl; utóbbi minden esetben a személyiség árnyoldalait jelképezi.) Ezt a gorillát többszöri próbálkozásom ellenére sem tudtam még elűzni a vár területéről. Mit tehetek akkor, ha egy ilyen szörnyeteggel kell megosztanom a lakhelyemet? Az igazi problémám az, hogy a gorillával együtt élni lehetetlen, miközben elűzni is képtelenség azt. Megoldás, hogy egy óvatlan pillanatban bezárom a pincébe. Így nem kell állandóan félnem tőle, sőt még találkoznom sem kell vele, akár meg is feledkezhetek róla. Vendégeket hívhatok, mosolyoghatunk egymásra, élvezhetjük a kellemes társaságot és az udvarias

társalgás örömeit. Csakhogy hiába zárom a pincébe, sokszor kihallatszik a vadállat artikulátlan üvöltése, máskor pedig undorító szagok csapnak ki amúgy alaposan lezárt és letakart pince ajtaja mögül különösen kellemetlen, ha akkor párolognak a szagok s akkor hallatszanak gyanús hangok, amikor vendégek vannak nálam. A személyiség pincéjébe zárt vadállat igen jó példa arra, hogyan fojtjuk a tudattalanba mindazt, amivel fájdalmas lenne szembenéznünk magunknak is, nemhogy mások előtt. A felszín és a mély, a látszat és a valóság, a kívül és a belül kettőssége az, amit Jézus annyira keményen ostromoz a farizeusok énképében és viselkedésében.

„Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, mert megtisztítjátok a pohár és a tál külsejét, belül pedig tele van rablásvággyal és féltelenséggel. Vak farizeus, tisztítsd meg először a pohár és a tál belsejét, hogy azután a külseje is tiszta legyen!” „Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, mert hasonlók vagytok a meszelt sírokhoz, amelyek kívülről szépek látszanak, de belül tele vannak halottak csontjaival és mindenféle tisztátalansággal. Így kívülről ti is igaznak látszotok az emberek szemében, de belül tele vagytok képmutatással és törvénszegéssel.” (Mt 23,25–28)

A farizeusi magatartás a mérgező szégyen tudattalan kompenzációja, a vallásos kalmárszellelem leggyakoribb megnyilvánulása. A hívő lélek tudatosan azonosul rendkívül magasrendű isteni értékekkel, elkötelezi magát azok megvalósítása mellett, és minden erejét latba vetve igyekszik megfelelni a szigorú külső és belső elvárásoknak. A probléma mindössze annyi, hogy a pincébe zárt gorilla nem hajlandó figyelembe venni a magasröptű célkitűzéseket, nem kíván megtérni, zsidóvá, reformátussá, baptistává, katolikussá válni, nem érdekli őt sem a Tóra, sem a Biblia, sem semmiféle szent könyv. Vadállat, amely dühöngve tombol, ha kedve tartja, csámcsogva zabál, ha éhes, nem fékezi magát, ha buja vágyak kerítik hatalmukba, rendszeresen a földre köp, és ahol éppen eszébe jut, ott könnyít magán. Nincs benne szégyenérzet, nem érdekli semmi, nem ismer sem Istent, sem embert, csak az érdekli, hogy megszerezze, amit ő maga akar. Szó, ami szó, kellemetlen lakótárs.

Minél magasabb rendű értékek mellett köteleződik el a házura, annál borzalmasabb a szétszakítottság érzése a kilátástalannak tűnő küzdelem miatt. A gorilla mindazon lelki tartalmak szimbóluma, amelyeket szégyellünk mások és önmagunk előtt is. Pál ezt rendkívüli találékonysággal így nevezi: „a bennem lakó bűn” (Róm 7,20). Már a megfogalmazás is spirituális jellegű, mert kifejezetten így állítja szembe önmagát a benne lakó bűnnel: „Akkor pedig már nem is én teszem azt, hanem a bennem lakó bűn.” (Róm 7,17)

Nem vagyok azonos a gorillával, bár ott lakik a lelkemben. Micsoda hajszálpontos lélektani megkülönböztetés! Így már eleve nem a szégyen, hanem a bűnbánat útján indulhatok tovább a megoldás felé. De hogyan is?

Nekifeszülhetek ezerszer, megpróbálhatom legyűrni, megnevelni, józan belátásra bírni, megtéríteni, megbüntetni, és bár átmeneti sikereket elérhetek az akaraterőm segítségével, hosszú távon minden erőfeszitésem hiábavalónak fog bizonyulni. A gorilla nem fog megtérni. „Mert gyönyörködöm az Isten törvényében a belső ember szerint, de tagjaimban egy másik törvényt látok, amely harcol az értelmem törvénye ellen, és foglyul ejt a bűn tagjaimban lévő törvényével.” (Róm 7,22-23)

Sokáig azt hittem, hogy az igazi hívő élet azt jelenti, a hitből fakadó erőfeszítéseink következményeképpen a gorilla végül

megdöglik, vagy ha nem, legalább jobb belátásra tér, felveszi szépen a vasárnapi ünneplőruhát, megtanulja a miatyánkot, és mi békében, boldogságban élünk a továbbiakban. Pedig nem így van. Ez csak arra vezeti az embert, hogy képmutatóvá vájon. Minél többen hisszük és hitetjük el magunkról, hogy immár gorilla nélküli „Tiszta udvar, rendes ház!” lettünk, annál több hazugság és frusztráció lesz az osztályrészünk. Megfigyeltem, hogy a prédikációk túlnyomó többsége összefoglalható egyetlen szóval: „Igyekezz!” Pedig Pál világossá teszi mindnyájunk számára, hogy semmi értelme azért igyekezni, hogy a bűn törvényét igyekezetünkkel, akaraterőnkkel legyőzzük.

A megoldás az, hogy kinyitjuk a pince ajtaját, és ha félve is, ha többszöri próbálkozás után is, de lemegyünk oda. Igen, bokáig fogunk járni a gorilla ürülékében, majd bepisilünk a félelemtől, hogy vajon nem fog-e kettétépni minket a dühös vadállat. Ott állunk majd remegő lábakkal, mert a gorilla morogni fog, fenyegető pillantásokat vet ránk, és mi rettegve toporgunk előtte. És ekkor kiderül, hogy a gorilla nem tép szét bennünket. Akár egész közel mehetünk hozzá, még le is kuporodhatunk mellé, és lassan összebarátkozhatunk vele. Egy idő után elnyerjük egymás bizalmát, és a pincéből is feljön velünk, nem kell félnünk, nem veri szét a házat. A gorilla mindazokat a tudattalanba fojtott lelki tartalmakat jelképezi, amelyek a mérgező szégyenből táplálkozva blokkolják, bénítják meg az életünket.

Az evangéliumok történeteiben csak kétféle ember létezik: aki előtt már nyilvánvaló, hogy bűnös, és aki ezt naiv vagy képmutató módon rejtegeti. Aki már lement vagy éppen lezuhant a pincébe – így mindenki előtt nyilvánvalóvá vált, hogy egy vadállattal él együtt, – és aki még zárva tartja az ajtót.

A kegyelem nem azt jelenti, hogy eltűnnek lelkünk árnyai, hanem hogy a bennünk élő sötétség találkozik Isten világosságával, és mi mégsem szakadunk szét. Pál nem azt mondja A rómaiakhoz írt levél 8. fejezetében, hogy aki Krisztusban van, annak a számára nincsen többé bűnökkel való küzdelem, hanem hogy nincs többé kárhoztatása. Azaz a félelem és a szégyen oldódik fel Isten feltétel nélküli szeretetében, a kegyelem erőterében.

Legyünk őszinték! Létezik olyan ember, aki annyira mély hittel rendelkezik, hogy megszűnt bűnösnek lenni? Nem. Olyan viszont létezik, aki megismerte Isten kegyelmét, a feltétel nélküli szeretet erejét, ezért nem szégyelli már, hogy emberként nem tökéletes, s paradox módon pont ebben a felismerésben oldódhatnak le lelkéről a bűn fojtogató láncai. A kegyelem tehát nem a bűnökkel szembeni ellenálláshoz szükséges akaraterőnket acélozza meg, hanem a bűnök miatti szégyen kárhoztató érzését oldja föl a feltétel nélküli szeretet erőterében. A bűn kérdését – az ember tapasztalatai felől nézve – nem megoldja, hanem mindenekelőtt eloldja tőle. Ezen a ponton ismét fölszisszenhetünk: „Hogy érted ezt, talán barátkozzak meg a bűnnel?” Nem, csak a bűnössel, azaz önmagammal. Ahogy Jézust is azzal vádolták a farizeusok, hogy a bűnösök barátja, nekünk is meg kell tanulnunk elfogadni, átölelni azt a bűnös, szennyes „vadállatot”, melyet a bennünk élő farizeus legszívesebben a pincébe zárna. Ennek mikéntjéről a következő, immár bibliai történet alapján fogunk elmélkedni.

(A fejezet a könyvben a 170–174. oldalakon található.)

PEDAGÓGIA

Karancsi Csaba

A BAPTISTA BIBLIAISMERET ÉS A GÖRÖG KATOLIKUS HITTAN ÖSSZEVETÉSE

Azért választottam ezt a korosztályt, mert – habár fakultatív módon – ennek a korosztálynak tartok hittant Tégláson a II. Rákóczi Ferenc Általános Iskolában. A munkámat szeretném a kötelezőn bevezetett hit- és erkölcsoktatáshoz (elsősorban a baptista bibliaismeret oktatásához) igazítani, illetve ehhez segítséget adni. Éppen ezért hasznosnak látom az összeha-

sonlító elemzést. Amikor akár a baptista bibliaismeretről, akár a görög katolikus (vagy egyéb) hittanról beszélünk, akkor beleértjük az erkölcsant is. Tehát a felekezeti hittanoktatás nem elégszik meg az adott felekezet hitvallási tételeinek tanításával, hitre neveléssel, hanem a társadalmi normák, etikai szabályok tanítására, erkölcsi nevelésére is törekszik.

BAPTISTA BIBLIAISMERET

Oktatási cél:

1. A Biblia igazságainak megismertetése.
2. A teremtő és gondviselő Atya bemutatása.

Nevelési cél:

1. A bibliaismeret *középpontjában* a mindenható Isten kijelentése áll,
  - a. amely képes formálni a gyermeki személyiséget – testi, szellemi és lelki értelemben egyaránt.
2. A gyerekek
  - a. társaikhoz aló viszonyának
  - b. családjukhoz való viszonyának
  - c. környezetükhöz való viszonyának
  - d. értékrendjüknek
  - e. normarendszerüknek
  - f. gondolkodásmódjuknak
  - g. viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása.

Erkölcsi nevelési cél:

A Bibliaismeret egyben erkölcsi nevelés is.

1. *Célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése,
2. az Isten Igéjében megfogalmazott és általában az európai keresztény kultúra alapvető erkölcsi értékeinek tanulmányozása és alkalmazása a mindennapokban azzal a szándékkal, hogy
  - a. mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában
  - b. az önálló véleményformálásban
  - c. erkölcsi problémáik tudatosításában
  - d. és a felelős döntéshozatalban.
3. Az erkölcsi kérdésekről való gondolkodás során az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekékké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori keresztény életmódot, életfelfogást és életminőséget.

GÖRÖG KATOLIKUS HITTAN

Oktatási cél:

1. Megismertetni Isten gondviselő szeretetét.
2. Megismertetni Jézus örömhírét, tanítását és életét.
3. Bemutatni és megismerni az egyház életét.

Nevelési cél:

1. Bevezetni a gyermekeket a keresztény életbe, hogy az egyház öntudatos tagjai legyenek.
2. Segíteni a fiatalokat abban, hogy a megismert keresztény értékek készséggé váljanak életükben.
3. Rávezetni a gyerekeket arra az életérzésre, hogy Isten szerető Atyjuk és Barátjuk.

Erkölcsi nevelési cél:

1. Nem az a jó keresztény, aki ismeri Jézus Krisztus tanítását, hanem az, aki Jézus tanítása szerint él, aki erre törekszik.
2. A hitoktatás sarkalatos pontja az, hogy a diákokban készséggé váljon a keresztény erkölcsi élet.

Az erkölcsi nevelés fő összetevői: szeretet, felelősség, jó és rossz, önismeret, alázat, belső tartás, keresztény értékeink, szociális érzékenység, áldozatkészség, a jó keresése, a bűn kerülése (nem a büntetés miatt!), a többre való törekvés, erkölcsi és testi egészség.

Liturgikus nevelési cél:

A liturgia keresztény élet csúcsa és forrása.

1. Erre lelkiileg is rá kell vezetni a gyermekeket.
2. A lelki életre nevelés mellett liturgikus életre is nevelni kell.
3. Az alapvető gyakorlatok (keresztvetés, imádságok, köszönések, templomi viselkedés stb.) elsajátítása mellett tanuljon meg a gyermek bekapcsolódni a liturgiába úgy, hogy az végül is élete szerves részévé váljon.

A hittanórák vissza-visszatérő témájának kell lennie a liturgikus év megünneplésének. A görög katolikus fenntartású iskola keretein belül az osztálymisék és az iskola egész közösségének ünnepi liturgiája a közösség valódi ünnepe legyen.

ÖSSZEHASONLÍTÁS

Lényeges eltérések mutatkoznak abban, hogy amíg a baptista bibliaismeret *oktatási céljában* a Biblia igazságai, a teremtő és gondviselő Isten bemutatása áll, a görög katolikus hittan ezen túl fontosnak tartja az egyház megismerését is. A *nevelési célok* különbségében látjuk, hogy a baptista bibliaismeret, inkább az ige hatósugarában, a görög katolikus hittan a vallás (az egyház) hatósugarában kívánja formálni a gyermek személyiségét. Az *erkölcsi nevelés* tekintetében nem tapasztalható ez a különbség. Mindkét felekezet a keresztyén erkölcs egyéni és társadalmat formáló szerepét kívánja erősíteni a gyermekben. A felhalmozott keresztyén erkölcs védőpajzsát kívánja a felnövekvő nemzedék kezébe adni. A különbség az, hogy míg baptista bibliaismereti oktatás lemond az identitás kialakításáról, illetve erősítéséről, addig a görög katolikus hittan erőteljesen munkálja. Véleményem szerint két szélső érték mentén halad a két felekezet. (Habár a nagy egyházak a görög katolikus elven haladnak. Még a protestáns református egyház is.)

Hiszem, hogy mindkét megoldás lehet áldás, ha egyrésztől Isten által elhívatott pedagógusok munkálják, másrésztől, ha a gyermekben a Szentlélek kimunkálja a kötődést. Csak Isten tudja, és fogja igazolni az egyik, vagy a másik létjogosultságát.

A TANTERV

A tanterv készítésekor figyelembe kell venni:

- A kognitív követelményeket
  - Mit kell ténylegesen tudnia a gyermekeknek.
  - Mit milyen szinten kell megtanítani a gyermekeknek.
  - Milyen ismeretet kell megszereznie az adott időszak alatt a gyermekeknek.
  - Kinek milyen képességekkel rendelkező gyermekeket kell tanítani.
- Az affektív követelményeket
  - Milyen
    - beállítottságú
    - attitűdű
    - meggyőződésű
    - emocionális viselkedésű gyermekeket kell tanítani.
  - Fontos az érzelmi beállítódás az ismeretekhez kötődően.
  - Ne csak ismerjék, hanem szeressék meg.
    - Elengedhetetlen az érzelmi nevelés, formálás is.
    - A jót szeresse, a rosszat ne szeresse a gyermek.
- A pszichomotoros követelményeket
  - Amit megtanult és megszeretett, hogyan cselekedje.
  - Tanulási praxisok kialakítása.
  - A nevelés cselekedetekben megmutató hatása
    - Például: az imádság, szokássá tétele.
  - Cselekvési minták
    - A bibliai történetek alkalmazása.

Tehát ezt kell megtanítanunk a gyermekeknek:

- Tudják, hogy mit hisznek.
- Helyesen viszonyuljanak hozzá.
- És a hitük szerint cselekedjenek.

BAPTISTA BIBLIAISMERET

TANTERV I. ÉVFOLYAM

Tematikai egység: „Mi Atyánk”

Órakeret: 9 óra

Előzetes tudás, tapasztalat: Személyes és családi élmények.

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai: Istenkép alakítása a korosztály szintjén. Az én és Isten viszonya. Helyünk a teremtett világban.

Ismeretek/fejlesztési követelmények

- Ki Isten?
  - Mit jelent: Isten az Atya?
  - Mit jelent: Isten szent?
  - Milyen a mennyország?
  - Mit és hogyan teremtett Isten?
  - Miben hasonló Isten hozzánk?
  - Miben különbözik Isten tőlünk?
- Hogyan szólhatunk Istenhez?
  - Mi az imádság?
  - Mit jelent beszélgetni Istennel?
  - Mikor szólíthatjuk meg Istent?
  - Ki szólíthatja meg Istent?
  - Milyenfajta imádságok vannak?
- Hogyan szól hozzánk Isten?
  - Hogyan szól hozzánk a teremtett világban?
  - Hogyan szólítja meg az embert?
  - Hogyan szól a Biblia által?
  - Hogyan szól a gondviselésen keresztül?
- Mi a jó és a rossz?
  - Mi a jó és a rossz?
  - Ki mondhatja meg, mi a jó és mi a rossz?
  - Miért érdemes a jót választani?
  - Mi lehet a rossz választásának következménye?

Kapcsolódási pontok

Vizuális kultúra:

- Személyes élmények megjelenítése sík vagy plasztikus alkotásokban
- Fantázia, kreativitás

Magyar nyelv és irodalom:

- Beszédkézség, beszédbátorság fejlesztése
- A szituációnak megfelelő nyelvhasználat fejlesztése
- Szókincsfejlesztés

Környezetismeret:

- A Föld
- Növény és állatvilág

Ének:

- Dalok tanulása

Harmonikus mozgás

Elemzés

Tetten érhető a baptista hitvallás alappillére, az önkéntesség, a saját meggyőződésből fakadó hitéleti cselekedetek, illetve elvek.

- A meggyőződésből fakadó tiszta hit tanítása.

Az affektív követelmények a gyermeknek az Istenhez, Jézus Krisztushoz való kötődésében jelennek meg.

- Az imádságra, az Istennel és Jézus Krisztussal való személyes szeretetkapcsolatra neveli az elhivatott tanító a gyermekeket

A tantervből kitűnik a készítőinek szándéka:

- A gyermekek ismerjék és szeressék meg Istent, Isten igéjét, a vele való beszélgetést, az imádságot.

A tanterv a kapcsolódási pontok változatosságával teszi személyesebbé a témákat, különösen az énekek érzelmi hatásával kívánja elmélyíteni.

A tanterv a fogalmak tárgyalásánál a gyermeket állásfoglalásra sarkallja. Például tegyen különbséget a jó és a rossz között (emocionális erőket szabadít fel).

GÖRÖG KATOLIKUS HITTAN

TANTERV I. ÉVFOLYAM

ISTEN CSALÁDJÁBAN ÉLÜNK – Keresztény környezetismeret
Órakeret: heti 2 óra, évi 74 óra

Oktatási cél

1. Ismerkedjenek meg a gyermekek az Úr Jézus életének főbb eseményeivel.
2. Ismerjék meg Jézus Krisztust mint az Atya küldöttjét.
3. Evangéliumi történetek segítségével ismerkedjenek meg a keresztény élet sarkalatos elemeivel (szeretet, megbocsátás, bűn, felelősség, ima stb.).
4. Váljanak ismerőssé és érthetővé számukra a vallási jelek, főbb szimbólumok, az egyházi élet személyei és eseményei.
5. Tanulják meg a fontosabb imádságokat.

Nevelési cél

1. Közös élmények és cselekvések kapcsán alakuljon ki a közösségekhez (család, osztály, iskola) és a krisztusi közösséghez való tartozás érzése.
2. Váljon a gyermek képessé arra, hogy imádságai személyes kapcsolatot jelentsenek Istennel.
3. Tudjon odafigyelni társaira, nevelőire és családjára, mint értük felelősséget érző ember.

Isten családja – tervezett óraszám: 14

1. Ismerkedés. Kik vagyunk. Ima.
2. Isten a mi teremtető Atyánk. (Teremtés: mindent Istentől kaptunk.)
3. Látogatás a templomban.
4. A templom Isten háza. (3. Isten háza)
5. A közösségek. Család, osztály, egyház. (1. Isten családja)
6. Ismerkedés a templom berendezéseivel. (4. A szentély)
7. A pap és segítői. (5. A pap és segítői)
8. Az Istenszüllő születésének ünnepe – szeptember 8.
9. A Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepe – szeptember 14. (2. A kereszt)
10. Az Istenszüllő oltalmának ünnepe – október 1.
11. Ismétlés.
12. Összefoglalás: Isten, templom, közösségünk.
13. Közösségépítés és önfejlesztés.
14. Közösségépítés és önfejlesztés.

A liturgikus órák feladata az ünnep történetének ismerete és az ünneppel kapcsolatos imádságok, énekek gyakorlása. Ezeket az órákat az adott ünnep előtt kell beiktatni a tanmenetbe.

A „közösségépítés és önfejlesztés” órák az aktuálisan előkerülő dolgok megbeszélését, önismeretet segítő játékos foglalkozások és a közösséget építő események megtartását szolgálják. Szertartások, elmélkedések, szituációs játékok stb. A liturgikus órákhoz hasonlóan az adott alkalommal lehet felhasználni ezeket az órákat.

Elemzés

A kognitív követelmények túlhangsúlyozása, olyan terheket róhat a gyermekre, amelyek ellenérzéseket válthatnak ki.

- A kötött elemeket először szívesen tanulja a gyermek, de aztán teherré válnak számára.

A kötelező templomlátogatás az affektív követelmények kiépítésében további negatív hatással lehet.

- Nagyon körültekintően kell motiválni a gyermeket, mert akár hosszú távra meghatározhatja a hozzáállását.
- Kialakulhatnak egy életre szóló attitűdök.

Az affektív követelmények megvalósulása nagyban személyfüggő.

- Karizmatikus, jó előadó képességű, szeretetteljes tanár sokat segíthet a kialakulásában.

Ami viszont nagyon pozitív, hogy a tanterv figyelmet fordít a gyakorlati élet számos területére, a családra, az egyházra és egyéb közösségekre.

ÖSSZEHASONLÍTÁS

Az oktatási célkitűzésekben alapvetően nincs különbség. Mondhatjuk, hogy a kognitív követelmények nagyobb részét azonosan kezeli a két felekezet. Más megfogalmazásban, de mindkettő a Teremtő megismerésére, a Szentírásban való jártasságra teszi a hangsúlyt. A baptista bibliaismeret nem határoz meg külön oktatási és nevelési célt, a kognitív és az affektív követelmények megvalósítását összevonva, összefonva kezeli. A személyességre teszi a hangsúlyt, nem a vallásos cselekedetekre. Míg a görög katolikus hittan tantervében markánsan tetten érhető a liturgikus nevelésre való fókuszálás. A két felekezet eltérő hitvallásából (dogmatikájából) ered ez. A baptisták üdvözítő hitben való meggyőződésükkel szemben a görög katolikusok az üdvözítő egyházban hisznek.

Tudjuk, hogy a görög katolikus hitgyakorlatban és ezzel együtt a hittanban is nagyon hangsúlyos a pszichomotoros készségek tanítása: imádság, keresztvetés, köszönési forma, szertartási rend stb. A baptista bibliaismeret a rávezetés eszközével szándékozik ezt kialakítani.

A nagy egyházak (római, görög katolikus, református, evangélikus) egyházi iskolákban radikális hitéleti, vallásos követelményeket vezetnek be. Ez a radikális követelmény jelentkezik a hitoktatásban is. Míg a baptista – különösen igaz ez a Baptista Szeretetszolgálat fenntartásába kerülő oktatási intézményekre – a lassú lépések taktikájának nevezett, fokozatos elfogadtatás módszerével kívánja a baptista hitelveket meghonosítani. A hitoktatásban ez a felekezethez nem kötött, de baptista elvek alapján felépülő bibliaismeret tanításában jelentkezik. Az önkéntesség baptista elvét megtartva, a Biblia fényét és erejét közvetítve, kívánja az Ige hatása alá vonni a gyermekeket.

BAPTISTA BIBLIAISMERET SZÁMONKÉRÉS, ÉRTÉKELÉS

Osztályzási dilemma: hit szempontjából vagy az ismeret szempontjából? Osztályzattal értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység.

Szempontok

1. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek a gyermek életszemléletét tükrözik. Fontos, hogy tanulóink folyamatos visszajelzést, pozitív megerősítést kapjanak munkájukról.
2. A tanár az értékelésben arra fókuszáljon, mi az, amit a tanuló tud.
3. A bibliaismeret-órákon nem a memória, nem a logika vagy a kézügyesség a lényeg.
4. A tananyag átadásánál a tanárnak arra kell törekednie, hogy a tanulók aktív órai részvétele során a tanítási órán elsajátítsák a szükséges ismereteket.
5. Lehetőség szerint csak szorgalmi feladatokat adjunk, ne legyen kötelező házi feladat.
6. A memoriterek is közösen a tanítási órákon igyekezzünk megtanítani. Az így megszerzett tudásról az egyes fejezeteket követő írásbeli témazárók segítségével tájékozódhatunk, vagy projektfeladatokat adhatunk, s a projektmunkát értékelhetjük a témakör végén.
7. Azonban ügyelnünk kell arra, hogy a bibliaismeret nem válhat a tanulók számára egy a többi tantárgyhoz hasonló számonkérési kötelezettséggel követelő ismeretanyagá.

Szöveges értékelés az 1. évfolyamon, valamint a 2. évfolyam első félévében

1. tudása pozitívan értékelhető
2. teljesítménye kiemelkedő
3. órai aktivitása példamutató
4. szorgalmi feladatokat végez
5. példaként állítható a közösség elé

Megfelelt:

1. tudása ingadozó képességei alatt teljesít
2. az órákon passzív, nem vesz részt a közösségben
3. önállóan, irányításra szorul

Nem felelt meg:

1. ismeretei nem érik el a korosztályától követelhető minimális szintet
2. ennek megváltoztatására nem is törekszik
3. az órákon passzív, nem motiválható

GÖRÖG KATOLIKUS HITTAN SZÁMONKÉRÉS, ÉRTÉKELÉS

Szempontok

A tanulók munkájának értékelése fontos a diákok szempontjából, hogy visszajelzést kapjanak tevékenységükről.

1. Az értékelés fő céljának azonban olyannak kell lennie, hogy inspirálja őket a továbblépésre.
2. Értékelésünkön vigyázzunk arra, hogy semmiképpen

sem a szankcionálás, megtorlás érződjön belőle, hanem a fejlődés segítésének szándéka.

3. Az értékelésnek át kell fognia
  - a. a lexikális tudást,
  - b. a társakkal való magatartást,
  - c. a közösségre való figyelmet,
  - d. a hittanórákon való részvétel milyenségét,
  - e. a saját egyházközségbe való bekapcsolódás szintjét,
  - f. s nem utolsósorban a hitében való haladást.

Szöveges értékelés az első évfolyamon félévkor és a tanév végén, és a második évfolyamon félévkor

1. Kiválóan megfelelt
2. Jól megfelelt
3. Megfelelt
4. Felzárkóztatásra szorul

Hittani ismeretei:

1. Kiváló hittani ismeretekkel rendelkezik
2. Biztos tudása van alapvető hittanból
3. Bizonytalan a tudása alapvető hittanból
4. Hitismeretei nem érik el a korosztályának megfelelő szintet

Órai írásbeli munkája:

1. Pontosan – áttekinthetően – elfogadhatóan dolgozik
2. Pontatlanul – hanyagul – rendszertelenül dolgozik

Órai aktivitása:

1. az órai munkában aktívan részt vesz, gyakran jelentkezik
2. az órai munkában részt vesz, és időnként jelentkezik
3. az órai munkába való bekapcsolódásra időnként figyelmeztetni kell
4. az órai munkába csak többszöri felszólításra kapcsolódik be
5. az órai munkában passzív

ÖSSZEFOGALÁS

Mindkét felekezet fontosnak tartja, hogy a gyermek értékelést kapjon a munkájáról. A cél mindkettőnél a pozitív megerősítés motivációs alkalmazása.

1. A baptista bibliaismeret számonkérésénél a legfontosabb szempont az egyéni fejlődés értékelése.

- a. Megadja a tanulónak az egyéni véleménynyilvánítás szabadságát.
- b. Alkalmazkodik az életszemléletéhez.
- c. Igyekszik feloldani a kötelező jellegét.
- d. Inspirálja, de nem szankcionálja az órai aktivitást.

2. A görög katolikus hittannál a számonkérés teljesítményorientált. Értékeli

- a. a tudást
- b. a magatartást
- c. az aktivitást
- d. az elkötelezettséget
- e. és a hitet.

Természetesen az értékelési szempontok is visszavezethetők a dogmatikai különbségekre, a hitéleti és liturgiai különbözőségekre. Úgy vélem, a baptista bibliaismeret értékelésénél a hit szempontja, a görög katolikus hittannál az ismeret szempontja felé mozdult el az értékelési dilemma feloldása.

GYAKORLATI TEOLÓGIA

Győri Kornél

A TÁRSADALOMMAL ÉLŐ HÍVŐ EMBER SZEMÉLYES BRANDJE

Győri Kornél a Pécsi Vonósok karmestere, a Pannon Filharmonikusok nagybőgőse, a Pécsi Baptista Gyülekezet tagja és presbitere. Négy fiúgyermek édesapja. Feleségével, Edittel Pécsen élnek.

Az itt olvasható írás a 2015. március 28-ai baptista média-konferencián a Pestszentimrei Községi Házban elhangzott előadásának írott változata.

Szeretettel köszöntöm a konferencia résztvevőit! Nagyon örülök, hogy felkérést kaptam erre a konferenciára. Nagyon érdekes a téma, és már korábban is foglalkoztatott – ha nem is ilyen átfogóan és körülhatárolva. Most rákényszerítettek arra, hogy összeszedjem ezzel kapcsolatos gondolataimat. A szervezőknek bizonyára az volt a szándékuk velem, hogy egy amatőr is legyen az előadók között. Látva az előadók névsorát kicsit megremegtek a lábaim, de kérem, fogadják el mondandómat, mint egy laikusét. Nem tudok kutatási eredményekről beszámolni, nem fogok különböző grafikonokat kivetíteni, nincsenek ezzel kapcsolatos publikációim, csak elmondom, hogy én, Győri Kornél karnagy, a Pécsi Vonósok karmestere miként látom a társadalommal élő hívő ember személyes brandjének kérdéskörét.

Ha már személyes brandről van szó, akkor legyen teljes a bemutatkozás! A témával kapcsolatban a Pécsi Vonósok karmestere titulussal kerültem a programba. Ez csak egy kis szelet az életnek – de az a szelet, ami a szívem egyik legkedvesebb csücske. 22 éve vezényelem ezt az amatőr vonószekart, és a zenekar-, műsorépítés, a karmesterkedés mindig izgalmas és örömteli kihívás számomra. És hogy a témánkhöz kapcsolódóan rögtön illusztráljam azt, hogy mit kezd egy hívő ember egy alapvetően világi kamarazenekarral – íme következő koncertünk plakátja (ez itt a reklám helye): Nagypéntekre virrasztó zenés elmélkedés a Pécsi Vonósokkal.

Folytatva a bemutatkozást: a Pécsi Baptista Gyülekezet tagja és presbitere vagyok, négy fiúgyermek édesapja és feleségem, Edit szerető férje – túl az első közös huszonöt éven. Munkahelyem a Pannon Filharmonikusok, ahol a nagybőgőt fűrészelem közel negyed évszázada.

A Pannon Filharmonikusok maga is egy brand, egy márka ma Magyarországon, ami az utóbbi tíz év tudatos brand-építésével

vált azzá. De nemcsak a munkahelyemen, hanem az élet minden területén brandek vesznek körül. Ott van például az autóm, az autók közt egy igazi nagy márka: másfél éve vásároltam egy Mercedest. Tudatos keresés után sikerült megtalálnom. 19 éves, vezérműláncos, elnyúlhatetlen csoda. Éppen ezért vettem meg. Az volt az álmom, hogy legyen még egyszer az életemben egy igazi autóm. Amit én irányítok és nem az elektronika. Eddig nem csalódtam, és remélem, hogy sokáig kitart mellettem.

Van egy kutyám is: Bruce. A srácok neveztek el így még mielőtt kiválasztottuk az alomból. Azután sem találtak jobb nevet, miután kiderült, hogy szuka. A kutyafuttatóban többen is kérdezték már, hogy Bruce Willis, vagy Bruce Lee a névadó? Mivel a kutyus fekete, és a legkisebb fiam kedvenc filmje a Batman, ezért hát Batman megszemélyesítője, azaz Bruce Wayne az igazi névadó. Nekem viszont jobban tetszik a „Drágán add az életed” – Bruce Willisszel, aki

a filmművészet terén egy igazi márka. Azok közé a filmsztárok közé tartozik, akiknek neve a plakátokon vonzza az embereket a moziba – vagy a tévé elé. (Persze nevének láttán az is sejthető, hogy nem egy Shakespeare-dráma filmes változata lesz műsoron.) Ő még az igazi sztárok közé tartozik. Manapság viszont lassan már mindenkit sztárnak neveznek. Én, aki nem sokat ülök a tévé előtt, csak kapkodom a fejem, amikor az újságokban főcímeik hozzák, hogy ez és ez történt X.Y.-nal, a TV2 sztárjával, a Való Világ sztárjával pedig az meg az esett – és én még sosem hallottam a nevüket. Bizonyára bennem van a hiba.

És bocsánatot kérek, hogy ennyire leragadtam a sztárok világánál, de érdekes, hogy kutyám névadásánál Bruce Willisre még 85 éves édesapám is rákérdezett, pedig ő legutoljára moziban a Ben Hur vetítésén járt. Hogyan tehet szert valaki ekkora ismertségre?

Nagypéntekre virrasztó

Zenés elmélkedés a Pécsi Vonósokkal

2015. április 2. 23:00 óra, Pécsi Baptista templom (Bokor u. 52.)

MŰSOR:
ALBINONI: Adagio
Igei gondolatokat mond:
Mátyás Tivadar baptista lelkipásztor
SAINT-SAËNS: Vízözön – eljáraték
BRAHMS: 13. zsoltár op.27
VIVALDI: a-moll kétégegedis koncerto RV 522
GRIGER: Holberg szvit IV. rész – Air

KÖZREMŰKÖDŐK:
S. Kis Györgyi | hegedű
Kálman Eszter | hegedű
Kálman Kinga | hegedű
Canticum Pécsi Néi Kamarakórus

VEZÉNYEL:
Győri Kornél

A KONCERTRE A BELÉPÉS INGYENES

Hogyan lesz – hogyan lehet – valakiből márka, brand?

Vizsgáljunk meg most kisebb sztárokat: Milyen érzéseket vált ki valakiből, ha meghallja Győri Kornél nevét? Persze jelen pillanatban nem világméretekre gondolok, hanem csak szűkebb környezetemre, mondjuk Pécsre.

Egyébként nem szerencsés a családnevem. Volt, hogy alakítottam egy kamarazenekart, és mikor nevet kellett választanunk, többen azt javasolták, hogy a művészeti vezetőről nevezük el, mint például a Tátrai vonósnegyest. Egy szegedi ember viszont nem értene, hogy miért Pécsen működik a „Győri kamarazenekar”. Amúgy Győr szép város, ezért a csengése jó a nevemnek. Volt egy osztálytársam, a Domján Pityu, aki ha vicces kedvében volt, akkor „Győri Keksz- és Ostyagár”-nak szólított. (Én nem találtam annyira humorosnak ezt a becézést.) Később egyszerűen Győri Keksz lettem. Felnőttként aztán egy üzletkötő rokonom megajándékozott a győri gyár emblémáját hordozó nyakkendőjével... Persze nem az én dicsőségem, hogy a régi pilótakekszen is visszaköszön a monogramom.

Az sem, hogy családnevemet már nagyapám márkává tette falujában. A Tolna megyei kis településen, Borjádön (ahol Petőfi is járt, méghozzá négyökrös szekéren!), a „Győriesen megrakott szekér” fogalommal vált. Győri István fuvaros volt, emellett nagyon precíz ember. Nem csak összeviszta dobálta a szekérra a szénát, hanem úgy, hogy sok férjen rá. Lovai erősek, egészségesek voltak. Néha megvett gyenge, vagy beteges lovakat olcsón, aztán hozzáértéssel gondozva felelősítette őket, hogy el tudják húzni a „Győriesen megrakott szekereket”!

Nagyapám nem tudta, mit jelent a „személyes brand” – személye mégis az volt környezetében. És tisztelet övezte a faluban Győri Istvánt. Akkor is, amikor munkáját végezte – és akkor is, amikor a helyi kis baptista imaházban vasárnaponként az igét hirdette. Nagyon egyszerűen építette fel személyes brandjét. Honnan tanulta?

Nincs új a nap alatt. A hívő ember számára ebben is legjobb kézikönyv a Biblia. Jó lenne, ha mások számára is az lenne. Saj-

nos az élet nem ezt mutatja. Manapság, az előbb említett olcsó „sztárok” világában sokan akarnak híressé válni – lehetőleg minél gyorsabban. Sokat adnának ezért, és sokat is adnak. Sokan eladják még a becsületüket és a magánéletüket is ezért.

A brand egyrészt az ismertség, másrészt a minőség védjegye. Ezt a megállapítást nem magamtól találtam ki. Igyekeztem a témában megszerezni az „alpműveltséget”. Amikor a superbrandekről (mert már ilyenek is vannak) olvastam az interneten, azt láttam, hogy a top márkákat vizsgáló piackutatás két területre terjedt ki: az ismertség és a kedveltség területe. Mindkettő fontos a személyes brand kiépítésében. Nézzük az elsőt! Az ismertség aprópénzre váltható, sőt nem is olyan apróra... *Kolos* fiam egyszer a mohácsi busójárásról hazaállított egy kerámia laposüveggel. Maga a keramikusalkotás nem egy nagy szám, de különlegessége, hogy készítője *Ambrus Attila*. Örömteli, hogy a whiskys rabló jó útra tért, de bizonyára ismertségének, hírhedségének is köszönhet sok vásárlót (köztük a fiamat is). Az sem véletlen, hogy kerámiái között sok a rablótól...

Az ismertségre épül a modern kor egyik pénzkereseti lehetősége is az internetes blogok írása. Az igazi nagy bloggerek komoly pénzeket kaszálnak oldaluk látogatottságából – az ahhoz kapcsolódó reklámok révén. Bár ezek sokszor kétes értékű, sőt olykor szennyes oldalak, önmagában az ismertség abszolút értéke nem negatív dolog. Attól függ, mire használjuk fel. Kézikönyvünk, a Biblia azt írja: „*Senki pedig, ha gyertyát gyújt, be nem fedi azt valami edénnyel, sem az ágy alá nem rejt; hanem a gyertyatartóba teszi, hogy a kik bemennek, lássák a világot.*” (Lk 8,16)

A hívő ember Krisztusban kincsré talál megtérésekor. Ettől kezdve feladata nem az, hogy elrejtve őrizze ezt a kincset, hanem ossza meg másokkal, embertársaival! A társadalomban való széles körű ismertség ennek kiváló eszköze, ha jól használjuk. 22 éve vezetem a Pécsi Vonósokat. Ez elsősorban (és időrendben) szakmai feladat. Hosszú, kitartó munkával értem el, hogy a zenekar ismertté váljon Pécs zeneszerető közönsége számára. És nemcsak ismertté kellett válni, hanem olyan zenei szintre jutni, olyan műsorokat összerakni, hogy minden koncertünk esemény legyen a város zenei életében. Ilyen lesz a csütörtöki virrasztás is. Egyedülálló, különleges. Már várja a közönségünk, és a zenekari tagok is.

Az elmondottak már átvezettek a korábbi megállapításom második részére, tudniillik a brand az ismertség mellett a minőség védjegye. A brand magyar megfelelője, a márka szó etimológiája is azt mutatja, hogy az ismertségnél még fontosabb a minőség. A *marque* francia szó eredetileg *árura rakott jegyet, jelölést* jelentett, amit a német nyelv a *'védjegy, áru-minőség'* többletjelentéssel bővített.

Győri István

Ismérvek

Az erős védjegy elsődleges ismérvei: tisztaság, elköteleződést előhívó képesség, magas fokú oltalom, autentikusság, megkülönböztethetőség, általános elterjedtség, érthetőség (az *Interbrand* nemzetközi védjegyértékelő cég által kidolgozott kritériumrendszer szerint).

Jó lenne most egyenként megnézni ezeket az ismérveket – alkalmazva a hívó ember életére. Sajnos nem fér bele a maradék időmbe, inkább néhány pontban összefoglalnám, hogy a gyakorlatban mit látok fontosnak a személyes brand építésében.

- 1. Légy önmagad!** „Az énmárkádat magadra kell építened. Nincs még egy olyan ember a földön, mint te, úgyhogy ezt ki kell használni.” (studio-x.hu) Önbecsülés, helyes önértékelés szükséges ehhez.

Ne másához mérd magad! „Végezd jól a saját munkádat, és aztán lesz valamid, amire büszke lehetsz. De ne hasonlítsd magad másokhoz.” (Gal 6,4 angolból, CEV) Ne mások hibáival igazold, hogy te jobb vagy! Nem kell jobbnak lenned, elég, ha jó vagy. Ez a fokozás ellentmondása a magyarban. Zenekari próbákon ha a karmester instrukciói után ismételtén eljártsszuk az adott zenei részletet, akkor utána az jobb lesz, de nem biztos, hogy már jó. Jobban és jobban – egyre kevesebb hibával – kell játszani, míg végül a karmester megdicsér, hogy „most már jó”. A *Tűzszekerek* című filmben *Harold Abrahams* elveszít egy versenyt, mert futás közben riválisát figyel. Edzője arra tanítja, hogy csak az előtte levő pályára koncentráljon. A párizsi olimpián aztán aranyérmes nyer Harold! Pál apostol ezt így fogalmazza meg: „...de egyet teszek: ami mögöttem van, azt elfelejtve, ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé, Isten mennyei elhívásának a Krisztus Jézusban adott jutalmáért.” (Fil 3,14)

- 2. Nem másokon keresztül vezet az út.** Nem másokat kell legyőzni, hanem önmagam.
- 3. A cél nem szentesíti az eszközt.** (A 'nem' nélkül a jezsuiták jelmondata volt, *Loyolai Szent Ignációtól* származik.) Harcolj tisztán!

- 4. Tökéletesség** – abban, amit végzel. Bármi legyen az. „Ne látszatra szolgáljatok, mintha embereknek akarnátok tetszeni, hanem Krisztus szolgáláiként cselekedjétek Isten akaratát: lélekből, jóakarattal szolgáljatok, mint az Úrnak, és nem mint embereknek” (Ef 6,6–7) Nincs rosszabb reklám a kereszténység számára annál, ha egy hívő nem állja meg a helyét a munkahelyén.

Martin Luther King írta: „Végezd jól a munkádat! Ha egy embernek utcaseprő a munkája, akkor úgy seperjen utakat, ahogy Michelangelo festett, ahogy Beethoven komponált, vagy ahogy Shakespeare írt verseket. Olyan jól seperje az utakat, hogy a mennynek és a földnek minden lakója megálljon egy percre, s azt mondja, im, itt élt egy nagyszerű utcaseprő, aki jól végezte a munkáját.”

„Bármilyen tennivalót is talál a kezed, csináld teljes odaadással.” (Préd 9,10 angolból, CEV)

- 5. Legyél megbízható!** „Ez is egy jó nagy szeletet tesz ki a brand nevű tortából. Miért? Például ha mekizik az ember, mindig tudja, hogy milyen hamburgert fog enni. Igaz, hogy az elkészítési ár tízszeresét fizeted meg, mégis kifi-

zeted. Mert megbízol abban, hogy mindig ugyanazokat az ízeket fogod kapni. Szükségesnek találok, hogy mindig ugyanazt tudd nyújtani. Ugyanazt – a telefonbeszélgetés stílusától kezdve a csoportmunkához való hozzáállásodig.” (studio-x.hu) Azt mondják – idősebb zenészek –, hogy egy zenész értéke csak részben a hangszeres tudás. Sokat számít a megbízhatóság. *Mátyás* fiam jelenleg a Zeneakadémián tanul nagybőgőzni. A zeneiskolában először csellózni kezdett. Nem ő volt a legjobb, mégis több kamaracsoportba beválasztották, mert megbízható volt. Ő ott volt minden próbán, ha tehette, akkor öt perccel korábban, hogy a termet is berendezze a közös muzsikáláshoz. Ezért szerettek vele dolgozni.

- 6. Hitelesség** – A társadalommal élő hívó ember olyan, mint egy kételtű jármű: itt is, ott is tudnia kell közlekedni. Bármennyire is a „keresztény Európában” élünk, a világ az világ. Beleolvadhatunk, de nem oldódhatunk fel benne. A kételtűség persze nem jelentheti azt, hogy két élete van, kétféle arcát mutatja a hívó ember. A világtól nem, de a világiasságtól markánsan elkülönülő életre van szükség a hitelességhez. „Nem az a brand, amit mondasz az embereknek, hanem az, hogy mit gondolnak rólad.” (studio-x.hu)

Milyen érzéseket vált ki valakiből, ha meghallja Győri Kornél nevét? – tettem fel a költői kérdést az elején. Nem tudok és nem is akarok erre válaszolni. A pécsieket kellene megkérdezni. Csak remélem, hogy egy hiteles, megbízható, tökéletességre törekvő embert látnak bennem, akinek hívó élete követendő példa. (Nagy a baj, ha nem így van.)

Hogyan lehet a hívó emberből személyes brand?

Nem lesz mindenki *Albert Schweitzer*, vagy *Böjte Csaba*, hogy ezek, netán százezrek merítsenek erőt életpéldájukból, de mindig lesznek körülöttünk olyanok, akiknek Istent mutatják be szavaink, tetteink. Ehhez nem kell más, mint hogy Kristófok legyünk, azaz Krisztus hordozói.

A személyes brand felépítésében számomra a legfontosabb felismerés, hogy a társadalomban élő hívó ember számára ez nem egy választható – hanem kötelező feladat.

A Szolgotárs
a Facebookon:
facebook.com/szolgotars

ZENE

Fekete Csaba

KÖZELB HOZZÁD, URAM... MINDIG VELEM, URAM... HADD MENJEK, ISTENEM...

Sarah Flower Adams énekének magyar változatai¹

Hegedűvel a kézben a katasztrófa idején
(Részlet a Titanic című 1997-es filmből, »rendezte James Cameron«, ahol a legenda szerint a cikkben bemutatott éneket játszotta a zenekar a menekülés közben)

Több magyar fordítás született az 1880-as évek óta az angol unitárius költőnő még manapság is eléggé elterjedt énekéhez. Az elterjedtség nem jelenti azt, hogy benne van minden amerikai és angol énekeskönyvben.² Viszont egész sor feldolgozása ismeretes, megvan különféle felekezetek énekeskönyveiben. Már a 19. században népszerű volt, németre (látjuk később), hollandra (*Nader, mijn God, bij U*), franciára (*Plus près de toi, mon Dieu*) és más nyelvekre is lefordították. A Titanic megrázó sorsa miatt (1912) ez a kedveltség állandósult.³

A népszerűséghez készséggel járul utólagosan (post eventum) az értéket teremtő igyekezet, mintha a gyászos eseményhez volna köthető az ének keletkezése. Ezért hangzik el sűrűn református temetéseken, noha ilyen liturgikus használat egyáltalán nem tartozik eredeti mondanivalójához, azonkívül fél évszázaddal korábban keletkezett a gyászos eseménynél. Szövegéhez még egy versszakot toldottak a 19. században, aztán viszont némelyik kiadás csak három vagy négy versszakot tartott meg.⁴ Többféle bizonytalanság is fűződik a magyarra fordítók, illetve átdolgozók személyéhez, úgyszintén a fordítás, átdolgozás alapjául szolgáló szövegiadáshoz.

Sarah Fuller Flower Adams (1805–1848) eredetileg színésznő volt. Pályáját betegség törte ketté, ez okozta korai halálát is (valószínűleg tüdővész). Ifjan vissza kellett vonulnia a világot jelentő deszkákról. Énekek írására is használta vésszel terhelt sorsát. *William Johnson Fox* (1786–1864) unitárius lelkész, író és politikus adta ki a *Hymns and Anthems* című gyűjteményt (1841), ebben jelent meg angolul először ez az éneke.

Mostani református énekeskönyvünk⁵ átvette '48-ban Délvidéknek az *Árokháty*-féle református énekeskönyvéből⁶ ezt az 1841 előtt született éneket. Ez a változat *Benkő István* (1889–1959) református esperes újabb fordítása, amelyet helyenként módosított *Csomasz Tóth Kálmán*. Ő azonban 1950-ben⁷ és 1971-ben⁸ sem foglalkozik az éppen megemlített korábbi változatokkal, sem pedig az eredeti szöveg és a hűség kérdésével. Megjelent pedig Délvidék énekeskönyve előtt több mint fél évszázaddal több változat, majd még továbbiak pályafutása is elkezdődött 1900 táján. Megérdemlik ezek is, hogy műfordítási, énekk fordítási tanulmány tárgyává tegyük együtt őket a bibliográfiai és filológiai tisztázással együtt. Kezdjük a tisztázást néhány szükségtelen és nem is igazolódott feltéte-

lezéssel, amelyet a baptista egyházzene történetírója fogalmazott meg 1996-ban.⁹

Bányai Jenő nem talált adatot a *Gyermeklant*¹⁰ című énekari és vasárnapi iskolai gyűjtemény szerkesztőjéről, *Farkas Sándorról* (1851–1911). Ezért úgy gondolta, hogy valahol Kolozsvárott kell őt keresnünk, méghozzá a baptista énekeskönyvet szerkesztő *Rottmayer János* (1818–1901) körében.¹¹ Rottmayer félig magyar volt, Budapesten született, külföldön is élt, majd Hamburgból tért haza, azután pedig áttelepedett Budapestről Kolozsvárra. Más a valóság az első református vasárnapi iskolák számára kiadott énekeskönyv szerkesztője és kiadója körül.¹²

Farkas Sándor előbb budapesti református hitoktató volt, azután Ercsiben helyettes lelkész (harmincegynehány kilométerre Budapesttől délre), ekkor jelentette meg a *Gyermeklant* (1883) első kiadását. Majd élete végéig Pesttől északra, a Zsámbéki medence peremén, a Pesttől szintén alig harminc kilométerre lévő Tökön szolgált református lelkészként, ahol a község középkori templomából 1784-ben építettek kőfallal körülvett barokk templomot. A *Gyermeklant* második, változatlan kiadása (1892) akkortájt jelent meg, amikor megnősülhetett és esperes elődje helyére lépett.

Szükségtelen Bányai Jenő másik elképzelése is, az tudniillik, hogy énekeknek a *Gyermeklantba* való átvétele az 1877-es református énekeskönyvből¹³ szintén köthető volna kolozsvári kapcsolatokhoz. Ez nem új énekeskönyv volt sem szerkezetében, sem tartalmában. Csupán elhagyta a *Benedek-féle* énekeskönyvben 1806-óta csillagozatlan versszakokat,¹⁴ vagy néhány éneket, valamint a dallamokat egységesen átírta G-kulcsra. Farkas Sándor tehát az 1817-től már Hornyánszky pesti nyomdájában is sokszor kiadott ugyanazon énekeskönyv valamelyik pesti kiadásából, de az országszerte elérhető (szinte évente újranyomatott) debreceni kiadásokból is átvehetett énekeket. Ugyanez igaz az 1877-től nyomtatott változatra, ebben is mind megvannak a *Gyermeklantba* átvett énekek. Hazánkban akkortájt még megközelítőleg sem volt olyan megkövetelt a szerzői jog kérdése az énekek átvételét illetően, mint a korabeli Amerikában, ahol már ekkor mindig megjelölték a copyright tulajdonosát. *Victor János* nálunk is nyugtázta később az átvételhez való hozzájárulásokat. Ez tehát nem kérdés. Az lehet kérdés, hogy még honnan és mit vett át Farkas Sándor?

Egyáltalán nem bizonyos, hogy *Victor János* által a *Hozsanna!* (1901) mutatójában Ű-val jelölt kiadvány ugyanaz volt, mint a Bányai Jenő által azonosított 1876-os baptista vasárnapi iskolai énekes füzet.¹⁵ Rottmayer szerkesztményéből 1876-ban több ének hiányzik, amelyeket pedig a feltételezés szerint tőle kellett volna átvennie Farkas Sándornak, illetve később *Victor János*nak. Úgy látszik, az énekeskönyvek története érdekesebb, és biztosan jóval bonyolultabb a kapcsolatok története is, de jelenleg feltárhatatlan, és csak remélhetjük, hogy lappang még valahol ismeretlen adalék. Mindenesetre ezeket az énekeket tehát csak más forrásból választhatta mindkét szerkesztő. Talán az ismeretlen református füzet is hangjegyek nélkül jelent meg, olyan aprónyomatvány volt, mint a Rottmayer-féle, amelynek szintén csak a végén van néhány dallam. 1925-ben *Forgács Gyula* ugyanazzal a névvel illetti ezt a református kiadványt,¹⁶ mint *Victor János: Újpesti vasárnapi iskolai énekeskönyv*.

Bányai Jenő figyelme átsiklott azon, hogy akaratlanul ellenbizonyosságot szolgáltatott, mikor közölte az *Új Sion-Hárfa* átvett énekeinek jegyzékét, amelyek megvannak magyarul

Rottmayer füzetében, *Toldalékot* is ad hozzá, itt kiderül, hogy az alábbi hiányok, amelyeket szintén Ű-jelzéssel közöl *Victor János*, csak az 1880-as kiadásban vannak meg.¹⁷ Nemcsak az 1876-os kiadásban, hanem ebben az 1880-asban sincs meg két angolból fordított ének, ez a *Feljebb emeljetek*, és az *Istenem, tehozzád mind közelebb*. Pedig *Victor János* ezeket mind szintén Ű-jelzéssel közölte, azazhogy a kérdéses újpesti kiadvány volt a forrásuk. Ameddig tehát ellenbizonyítékot nem találunk, azaz példányt a nyomtatott újpesti énekfüzetből, addig azt kell vélnünk, hogy mégsem Rottmayer 1876-os kiadásával azonos ez a füzet, hanem valóban kellett lennie ilyen református aprónyomatványoknak. Lássuk az innen átvett énekek betűsoros jegyzékét.

H = Átvételek a *Hozsanna!* kiadásában (sorszám)
R = Rottmayer (sorszám)

Énekkezdet	H	R	Szerző
Áldjad az Urat, a dicsőség magas királyát	63	5	Neander
Áldlak énekekben, Szent Lélek Isten	52	22	Geistliche Lieder
A szeretet hatalmát áldom	99	12	Tersteegen
Csak vesd gondodat és bánatodat	104	17	Geistliche Lieder
Csendes éj, szentséges éj	16	32	Mohr
Egy nyáj s egy pásztor csak!	106	23	Krumacher (1790)
Én irgalomban részesültem	111	21	Hiller
Feljebb emeljetek, feljebb!	190		„angolból”
Fönn a csillagok felett, Halleluja! Ámen!	192		Jugendpsalter
Hogy alhatnám nyugodtan Ez éjjelen	170		Franz
Istenem, te hozzád mind közelebb	77		Adams
Jehova! Jehova! Jehova!	1	2	Pfeffel
Láttatok-e ég virányin	137	14	Schenkendorf
Lelkünk hol találja a béke honát	139	25	Angolból?
Mert Jézus juha vagyok	141	16	Heyn
Mi boldog az, ki Krisztus juha lehet	143	15	Rambach
Óhajtjátok tudni azt? Ki ad jutalmat, vigaszt	33	13	Schwedler
Téged, Isten, imádunk [Te Deum laudamus]	94	4	Ambrosius
Vezess, ó, Jézus, engem	96		Hausmann

HÚSÉG ÉS SZABADSÁG

Elsőnek lássuk ezután S. F. Adams énekének azt a fordítását, amelynek szerzője ismeretlen, valamikor a 19. század utolsó negyedében készült, és amelyet az előbb tárgyalt és jelenleg még pontosan meg nem határozható füzetből vett át 1901-ben *Victor János*.¹⁸ Énekelni nem lehet igazán jól a nálunk most kizárólag szokásos dallamra (*Hadd menjek, Istenem*, azaz Bethany, a '48-as református énekeskönyvben 422. számú, ugyanezt a dallamot alkalmazza ma a hazai baptista és

metodista énekeskönyv is).¹⁹ De ez más kérdés. Alább még külön foglalkozunk az angolszász területen használatos többi dallammal is, amelyek lehetőséget kínálnának a megszokottól eltérő éneklésre.

Ez a fordítás, mint a 19. századiak többsége, avultként hat ránk. Sőt modora valahogy régiesebbnek tűnik ma, mint némelyik jóval korábbi magyar éneké. Ettől függetlenül mégis fordításnak a leghűségesebb a többi változathoz hasonlítva. Nyelvezete egykorú a 19. századi énekkel, és illik is az angol eredetihez. Érvényesíti az ószövetségi történetet, Jákob bételi álmát, sokkal inkább, mint más fordítási változatok. „Jákob pedig kiindula Beérsébából, és Hárán felé tartott. És juta egy helyre, holott meghála, mivelhogy a nap lement vala, és vön egyet annak a helynek kövei közül, és feje alá tevé, és lefekvék azon a helyen. És álmat láta: Ímé egy lajtorja vala a földön felállítva, melynek teteje az eget éri vala, és ímé az Istennek Angyalai fel és alájárnak vala azon. [...] És ímé, én veled vagyok [...] És felkele Jákob reggel, és vevé azt a követ, melyet feje alá tett vala, és oszlopúl állítá [...] És nevezé annak a helynek nevét Béthélnak [...] És fogadást tön Jákob, mondá: Ha az Isten velem leénd [...] ez a kő, amelyet oszlopúl állítottam fel, Isten háza lészen [...]” (1Móz 28,10–11.15.18–20.22.). Egyéb bibliai célzások is rejlenek az ének angol szövege mögött. Ilyen, hogy akaratlanul eszünkbe jutnak a próféta ígéreték között a beszélő nevek, itt az Immanuel név (Isten velünk van, velünk jár), és az is, amit Nátánaelnek mondott Jézus. „Mostantól fogva meglátjátok a megnyílt eget, és az Isten angyalait, amint felszállnak és leszállnak” (Jn 1,52). Az elszálló lélek pedig nem a semmibe szárnyal, hanem visszaérkezik Urához és Teremtőjéhez, mert ehhez kapcsolódik még az is, hogy az ószövetségi apostol értelmezése szerint „beáll a jobb reménység, amely által közeledünk az Istenhez” (Zsid 7,19).

Nem vette át ezt a változatot később a *Hallelujah!*²⁰ Az egyik amerikai magyar református énekeskönyvben viszont megjelent.²¹ Gondolhatnók, Victor Jánostól átvétel. Az énekeskönyv azonban itt nem jelzi a szerzőt és fordítót, pedig ezt mindig közli a *Hozsanna! A Horváth Sámuel* amerikai református lelkész szerkesztette énekeskönyv tehát más forrásból, például valamilyen másolatban terjesztett gyűjteményből is átvethette ezt a fordítást. Ezt csupán levéltári kutatással lehetne tisztázni a helyszínen, ha az egyházközség vagy egyházmegye (classis) és a kiadó iratanyaga megmaradt. Kár, hogy a későbbi átdolgozók vagy újrafordítók közül senki nem vette tekintetbe az éneknek ezt az átültetését. Talán nem ismertek rá, vagy

más elveik voltak. Főként azért kár, mert az eredetiben fellelhető bibliai utalások stílusos érzékeltetése magyarul csak helyyel-közzel történt meg. Ez nem is egyszerű, de az sem lehetetlen, hogy a fordítók erre nem figyeltek fel, és nem is igen törekedtek arra, hogy ezt tudatosan énekeljék. Sajnos, ma már a Béthel név sem magától értetődő még a templomos gyülekezetben sem.

S. F. Adams	Hozsanna! 77. ének
1. Nearer, my God, to Thee, Nearer to Thee! Even though it be a cross That raiseth me, Still all my song would be, Nearer, my God, to Thee, 'Nearer, my God, to Thee, Nearer to Thee!'	1. Istenem, Te hozzád Mind közelebb! Habár súlyos kereszt Nyom engemet, Lelkem e dalban van, Csak Te hozzád, Uram, Csak Te hozzád, Uram, Mind közelebb!
2. Though, like the wanderer, The sun gone down, Darkness be over me, My rest a stone, Yet in my dreams I'd be Nearer, my God, to Thee, Nearer to Thee!	Mint vándor, úgy a nap Nyugtára tér, Alattam dúrva kő, Körültem éj, De vágyam nyugtalan Csak Te hozzád, Uram, Mind közelebb!
3. There let the way appear Steps unto heaven, All that Thou send'st to me In mercy given, Angels to beckon me Nearer, my God, to Thee, Nearer to Thee!	Mutasd, az égbe föl Mely út vezet! Ha bármit küldsz, tudom, S áldom kegyed. Angyalt küldsz titkosan S hozzád, oh jó Uram, Hí közelebb.
4. Than, with my waking thoughts Bright with Thy praise, Out of my stony griefs Bethel I'll raise, So my woes to be Nearer, my God, to Thee, Nearer to Thee!	4. Ha lelkem bús, sötét Veled betel, Búból majd támadand Egy új Bethel. Nem lankaszt gyötrem, Hozzád, jó Istenem. Visz közelebb.
5. Or if on joyful wing Cleaving the sky, Sun, moon, and stars forgot, Upwards I fly, Still all my song shall be 'Nearer, my God, to Thee, Nearer to Thee!'	5. Ha szárnyad csattogón Égbe ragad, Nap, hold, csillagsereg Mind elmarad, Ezt zengem untalan: Csak Te hozzád, Uram, Mind közelebb!

Az angolhoz később hozzátoldott hatodik versszak *Edward Henry Bickersteth Junior* (1825–1906) műve. Ő anglikán lelkész volt, majd 1885–1900 között Exeter püspöke. Többek között három énekeskönyvet is szerkesztett, és saját versesköteteteit is kiadta. Az ismeretlen magyar fordító a toldalékot nem vette figyelembe, de egyes német fordításokban is van nyoma a hazatalálás emlegetésének. A későbbi hat versszakra terjedő magyar változatok azonban nem a toldalék beépítése által alakultak ki, hanem fordítva, az alább következő megtoldott változat kimetszett részeként:

There in my Father's home,
safe and at rest,
There in my Savior's love,
perfectly blest,
Age after age to be,
nearer my God to Thee.
Nearer, my God, to Thee,
Nearer to Thee!

Egyes magyar fordítások (és egyes német fordítások szintén) tehát a kiegészített alak követése miatt hosszabbak egy versszakkal. Kecskemétié, illetve ezáltal Victor János és a Szász Béla megkurtítása mögött (lásd ezeket később) szintén a toldott alakot gyaníthatjuk. Lehetséges, hogy emlékiratokból, levelezésből előkerülnek még további adalékok, amelyek nyomán ennél többet is megállapíthatunk, és kiegészíthetjük Bányai Jenő kutatásait. Most csak önmagukban vizsgálhatjuk az egyezéseket és eltéréseket, az ének hazai története szempontjából ez az igazán fontos. Alább mindjárt látjuk, hogy Szász Béla nem költött hozzá semmit, csupán néhol változtatott, érintetlenül megőrizte az 1–2. versszakot, de folytatásul más versszakokat válogatott Kecskemétiétől. Ezért is szükséges, hogy együtt vizsgáljuk a legkorábbi, majd a későbbi közléseket. De nemcsak ezért, hanem sajátosságai miatt is megérdemli Kecskeméti Ferenc eredeti magyarítása, hogy ismerjük teljes és érintetlen szövegét. Ez háromszor is megjelent (1883, 1892, 1895)²² változatlanul, mielőtt Victor János hozzálátott a *Hozsanna!* szerkesztéséhez. Megtartotta Kecskeméti az eredeti strófászerkezetet, ezt: 6 . 4 . 6 . 4 . 6 . 6 . 4 . – Azonban a dallam sorismétléssel nyolcsorosra módosítja az énekelt versszakot. Már a legelső magyar fordítás is *E. H. Gebhardt* dallamával jelent meg, ezt is

Sarah Flower Adams (1805-1848)

látjuk később. Nem feledkezhetünk meg a nálunk ismeretlen dallamokról sem, amelyeket szintén kimosott a köztudatból az az egyetlen, amelyiket a zenekar utoljára játszott a Titanic hullámsírba készülő utasainak. Jóllehet ez a tragédia beleírta az éneket a köztudatba, nem is csak a vallásos emberekébe, de sajnálatosan ahhoz is hozzájárult, hogy elhomályosodjanak az ének valódi értékei. Meglátszik a magyar változatok használatában és ismertségében is ez a negatívum.

1. Mindig velem, Uram, Mindig velem, Amikor nem lát is Gyarló szemem, Azért ez énekem: Velem van Istenem, Velem van Istenem, Mindig velem.	6. Veled, megfeszített Új életben Élek most, nem, nem én, Te élsz bennem. Hit által élek én, Jézus velem lévén Jézus velem lévén, Velem lévén.
2. Nem mondtad-e, Uram, Híveidnek, Hogy a Szent Lélek fog Lakni bennem? Templomoddá engem Tégy hát, s ó, légy velem, Tégy hát, s ó, légy velem, Mindig velem.	7. Segíts hát megállnom Rendületlen, Erősségem a te Jobbod legyen. Te mondtad, Istenem: Velem léssz szüntelen Velem léssz szüntelen, Mindig velem.
3. Segítsd gyengességim, Melyek nagyok, Tanúskodj' bennem, hogy Tied vagyok. Gyümölcsöt hozz bennem, Aki itt vagy velem, Aki itt vagy velem, Mindig velem.	8. Ha tévelygek, búsan, kísértetve, Te vezetsz vissza a Jó ösvényre. Rajtad tekintetem, Jézus, ki szüntelen Jézus, ki szüntelen Itt vagy velem.
4. Nem ígéreted-e Jézusom ez, Hogy világ végéig Velünk leszesz? Én benned, te bennem, Velem vagy, Istenem, Velem vagy, Istenem, Mindig velem.	9. Kétségem, – félelmem – S bánatimban, Tudom, védve vagyok Karjaidban. Nappal 's bús éjjelen, Az Úr mindig velem, Az Úr mindig velem Mindig velem.
	11. S majd ha otthon végre Megláthatlak, Bűn, bú, halál, hol már Nem árthatnak: Ezt zengem szüntelen: Jelen az Úr velem, Jelen az Úr velem, Mindig velem.

Kecskeméti Ferenc (1855–1916) – kétéves Edinburgh-ban töltött tanulmányút után – amerikai lelkész volt a *Gyermeklant* megjelenése idején, hazatérte után 1885-től volt Békésen református lelkész. Személyét és életét nagyon mélyen érinthette ez az ének (talán már skóciai ösztöndíjas éve idején). Mégis, magyar adaptációjához indítékul szolgált csupán az angol mondanivalója. Látszólag nem is érinti Jákob álmának témáját. Annál inkább hangsúlyos az isteni ígélet és Jákob fogadalma, ezt szólaltatja meg a visszatérő sor, *Mindig velem*. Van itt is a korra jellemző vonásokból, de elharapózás nélkül. A zengés,

mint általában, *szüntelen*, az *éj* is, a tévelygő ember is *bús*, társul bűnhöz és halálhoz a *bú* és a *bánat*. Nem hiányzik mellőle az *erősség*, nem emberi, hanem Isten *erős jobbjá*. Kilép az egyéni fohászkodás a mindennapokból, mintegy az apostoli intelem szerint, „[...] ha feltámadtatok a Krisztussal, az odafelvalókat keressétek” (Kol 3,1). Sajnos, a későbbi nyirbálók nem pótolták azt, ami lehetne még nyilvánvalóbban előtűnő kapcsolat a bibliai indíttatással és célzásokkal. Az újabb változatok megalkotóinak sem sikerül az eredeti eszmének és összefüggésnek jó magyarságú és jól énekelhető énekbe öntése. Az angol tartalmának és gondolatmenetének pontosabb követése helyett Kecskeméti Ferenc beleírta – áttételesen, sejtelmesen, mint békési gyakorló és keresztelő lelkész – keresztelkedése és újjászületése eseményét. Kirajzolódnak a keresztelési tanítás biblikus és teológiai mozzanatai, a Jézus keresztelési parancsolatához csatolt ígéret, valamint a Jézus Krisztussal halálba keresztelkedés és a vele megfeszíttetés. Majd megpendíti az apostoli dicsekvést, hogy *élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus*, utal az új életben járó keresztény útra, ehhez bátorításul hozzáadta a 23. zsoltár hitet szilárdító feleselését is a halállal. Ezáltal mint fordítás hűtlenebb és terjedelmesebb ugyan a többinél, különösen a már közölt *Istenem, tehozzád mind közelebb* változatánál, de mint vallomás, hiteles. Énekként is meggondolkodtató, és ha a felszínnél mélyebbre hatolva átengedjük magunkat sodrásának, megrázó.

ÁTSZABÁSOK

Az alábbi két változat nagyjából azonos értékű. Nem átirás vagy újraírás egyik sem, csupán válogatás mindkettő Kecskeméti Ferenc énekköltésének (inkább szabad adaptációjának) versszakából. Hűségük és döntésük az imént közölttel összehasonlítva mérlegelhető.

Meghagyták az átszabók az 1–2, 4–5, 10–11. versszakot, vagy az 1–2, 6. és 9–11. számút. A megnyirbálás által majdnem felére rövidült az ének. Így már terjedelmében éppen annyira rövidült, mint a E. H. Bickersteth-féle záróstrófával megtoldott angol. Tehát eggyel több versszakot számlál, mint az eredeti angolt követő fordítások többsége. Tartalmában viszont megszegényedett, és ettől műfordításként sem lett hitelesebb. Ráadásul, amint látjuk alább, S. F. Adams énekének még két átdolgozása is németből készült, az angol eredetit mellőzve. A versszakok válogatásán nem érzékelhetjük azt, hogy az angolhoz való hűség és a mondanivaló irányította volna a szerkesztők ollóját.

<i>Hozsanna! 146</i>	<i>Hallelujah! 139</i>
1. Mindig velem, Uram, Mindig velem! Amikor nem lát is Gyarló szemem. Azért az énekem: Velem van Istenem, Velem van Istenem, Mindig velem!	1. Mindig velem, Uram, Mindig velem! Amikor nem lát is Gyarló szemem. Azért az énekem: Velem van Istenem, Velem van Istenem, mindig velem!

2. Nem mondtad-e, uram Híveidnek, Hogy a Szent Lélek fog lakni benned? Templomoddá engem Tégy hát és légy velem, Tégy hát és légy velem, Mindig velem!	2. Nem mondtad-e, uram Híveidnek, Hogy a Szent Lélek fog lakni benned? Templomoddá engem Tégy hát, s óh légy velem, Tégy hát, s óh légy velem, Mindig velem!
3. Nem szent ígéreted Jézusom ez, Hogy világ végéig véltünk leszesz? Én benned, Te bennem, Velem vagy Istenem, Velem vagy Istenem, Mindig velem!	
4. Mit nekem ígértél, Meg nem szeged, Hogy soha nem hagysz el. Nem, engemet. Így, Uram, Istenem, Velem léssz szüntelen, Velem léssz szüntelen, Mindig velem!	
	3. Veled megfeszített Új életben, Élek most nem, nem én, Te élsz bennem. Hit által élek már, Mert Jézus velem jár, Mert Jézus velem jár, Én velem jár!
	4. Kétségem, félelmem, S bánatimban, Tudom, bizton vagyok Karjaidban. Nappal s bús éjjelen Az Úr mindig velem, Az Úr mindig velem, Mindig velem!
5. Járjak bár a halál Sötét völgyén, Te ott is velem vagy, mit félek én? Vessződ megvéd engem, Velem vagy, Istenem, Velem vagy, Istenem, Mindig velem!	5. Járjak bár a halál Sötét völgyén, Velem vagy ott is, hát mit félek én? Vessződ megvéd engem, Velem vagy, Istenem, Velem vagy, Istenem, Mindig velem!
6. S ha végre majd otthon Megláthatlak, A hol bűn és halál Nem árthatnak, Ezt zengem szüntelen, Jelen az Úr velem, Jelen az Úr velem, Mindig velem!	6. S majd ha otthon egyszer Megláthatlak, Bűn, bú, halál hol már Nem árthatnak, Ezt zengem szüntelen, Velem az Úr velem, Velem az Úr velem, Mindig velem!

Nincs ismert rövid változata az éneknek, amely napvilágot látott volna korábban (1883 és 1900 között), így tehát azt vélhetjük, hogy az ének rövidítését maga Victor János végezte. Segítségünkre van itt is Victor János mutatóbeli adatközlése. A *Frohe*

Botschaft (Basel, 1875) a dallam forrása. Ő ugyancsak az első, aki megnevezi a *Mindig velem, Uram* mai napig nálunk is használt dallamának szerzőjét. Ernst Heinrich Gebhardt (1832–1899) metodista vándorprédikátor, a német *Sankey*, aki az előbb említett énekeskönyv mellett többek között az *Evangeliumslieder* (Basel, 1880) kiadója is volt. Mindkettőt ott találjuk a *Hozsanna!* és a *Hallelujah!* forrásai között. E. H. Gebhardt valóban sok angolszász éneket fordított németre, gyakran az eredetit meghaladó szintű költőiséggel.

Szász Béla (1840–1898) kolozsvári református teológiai tanár revideálása csak a 19. században készülhetett, mert ő nem érte meg a *Hozsanna!* megjelenését sem, a *Hallelujah!* számára végleg nem készíthetett újrafordítást, tehát fordítása vagy hagyatékából származott, vagy megjelent valamelyik folyóiratban, és Kováts Lajos onnan vette át, megnevezve azt is, hogy a fordítás a *Reichsharfe* 436²³ közlésén alapul. Ezek szerint nem ismerte az angol eredetit, vagy nem tartotta fontosnak az összehasonlítást. A német kiadás nyomán ő nem is a valódi szerzőt nevezi meg, tudniillik itt jelenik meg a kiadó és dallamszerző E. H. Gebhardt — de énekszerzőként! Ez a hiba aztán a mai napig megmaradt, látjuk alább. Hozzájárul egy másik hiba is. Szász Béla választotta a 6. meg a 9. versszakot a korábbiak helyett (vö. a főtebb közölt teljes énekszöveget). Ezen túl nincs része a szerzőségben. Valójában neve illetéktelenül olvasható az énekszöveg fölött, méghozzá a valódi szerző és/vagy fordító helyén. A *Hallelujah!* szerkesztése kevesebb gonddal történt, mint Victor János kiadványáé. Ez nem jelenti, hogy változatlanul tovább kell örökítenünk hibáit. Fordítónak ezután is Kecskeméti Ferencet kell megneveznünk.²⁴

Lássuk ezután a jelenlegi ismereteink szerinti első németből készült fordítást.

KÖZELB

A *Közelb hozzád, Uram Hegedűs Sándor*-féle (1847–1906)²⁵ fordítását nem az ének eredeti angol, hanem német változával kell hasonlítanunk. *Erhard Friedrich Wunderlich* (1830–

1895) a németre fordító, ezért a magyar fordítás tehát nem készülhetett 1875. előtt. A fordítót megnevezi a *Gyermeklant*, ennek németből való fordítását az 1883-ban megjelent kiadásáig semmi időbeli összeférhetetlenség nem akadályozta. Más kérdés, hogy átvétel-e? Minthogy a nazarénusok kiadványa, az *Új Sion-Hárfa* 1872-ben jelent meg, innen Farkas Sándor gyűjteménye nem vehette. Az éneknek a nazarénusok kiadványa semmiképpen nem lehet közvetett forrása sem, minthogy az angol ének németre fordítása későbbi (1875). De nincs is benne például az *Új Sion-Hárfa* 1911-es kiadásában sem (a toldalékban sincs). Rottmayer énekfüzete mind a harminchat éneknél közli a német énekkezdetet. Azonkívül nem angoltól fordítás jellemzi sem a nazarénus kiadványt, sem Rottmayerét. Tehát más kiadványnak kellett a fordítás és az átvétel alapjául szolgálnia. Farkas Sándor szerkesztői munkásságának összefüggései, énekválogatásának szempontjai és kapcsolatai teljesen ismeretlenek. Ezek hiányában nem mondhatjuk meg, hogyan és honnan választotta ezt a változatot. Tudniillik Kecskemétinek az angoltól lefordított éneke mellett adta közre. Pontosan ilyen sorrendben vette át 1895-ben Szalay József többször említett füzete is. Egyikről sem dönthetjük el, hogy vajon igényük volt-e az angoltól átültetett bővebb és szabad átdolgozás mellett a toldalék nélküli eredeti terjedelmű éneket hűségesebben tükröző változat közreadására.

Wunderlich	Gyermeklant
1. Näher, mein Gott, zu dir, näher zu dir! Drückt mich auch Kummer hier, drohet man mir, soll doch trotz Kreuz und Pein dies meine Losung sein: Näher, mein Gott, zu dir, näher zu dir.	1. Közelb hozzád, Uram, Mind közelebb, Habár súlyos kereszt Nyom engemet, Lelkem e dalba van: Közelb hozzád, Uram, Közelb hozzád, Uram Mind közelebb.

J. B. Dykes dallama (elnevezése: HORBURY).

Más dallamaira énekeljük a '48-as református énekeskönyvben a következőket:

Lelkem drága Jézusa (300), Szent vagy, szent vagy, szent vagy (488) és Ó, lelkem szent napsugara (510)

K. G. Finlay dallama (elnevezése: GLENPARK).

Ő szerezte a Jézus, nyájas és szelíd dallamát is, ez 469. számú ének a '48-as református énekeskönyvben

<p>2. Bricht mir, wie Jakob dort, Nacht auch herein, find ich zum Ruheort nur einen Stein, ist selbst im Traume hier mein Sehnen für und für: Näher, mein Gott, zu dir, näher zu dir!</p>	<p>2. Mint vándor, úgy a nap Nyugtára tér, Fej-aljam durva kő, Körültem éj. De vágyom nyugtalan: Közelb hozzád, Uram, Közelb hozzád, Uram Mind közelebb</p>	<p>5. Ist mir auch ganz verhüllt dein Weg allhier, wird nur mein Wunsch erfüllt: Näher zu dir! Schließt dann mein Pilgerlauf, schwing ich mich freudig auf: Näher, mein Gott, zu dir, näher zu dir!</p>	<p>5. Ha szárnyán csattogón Égbe ragad Nap, hold, csillagsereg Mind elmarad: Ezt zengem untalan Közelb hozzád, Uram Közelb hozzád, Uam, Mind közelebb.</p>
<p>3. Geht auch die schmale Bahn aufwärts gar steil, führt sie doch Himmel an zu meinem Heil. Engel, so licht und schön, winken aus selgen Höhn: Näher, mein Gott, zu dir, näher zu dir.</p>	<p>3. Mutasd, az égbe föl Mely út vezet. Ha bármit küldsz, tudom S áldom kegyed. Angyalt küldsz titkosan S Hozzád, ó, jó Uram, Hozzád, ó, jó Uram Hí közelebb.</p>	<p>Nagyon megkedvelték a 19–20. század egyes költői, műfordítói a magyar nyelvtől idegen hangzást, a nyelvújítás egyik melléktermékeként kialakult szócsonkításokat, magánhangzókat kihagyó hangtorlasztásokat. Énekszövegeikben ezért hemzsegnék a <i>közelg</i>, <i>hivalg</i>, <i>rivalg</i>, <i>uralg</i>-féle szóalakok. A <i>dicsőség</i>ből lett <i>dicső</i>, majd <i>dics</i>. <i>Sereg</i> helyett <i>serg</i> a divat (Lám, a sátán <i>serge</i> talpon – a helyenként és egy időben szinte járványosan kedvelt <i>Fel</i>, <i>barátim</i> második versszakának kezdete). Itt ezek párja a <i>közelb</i>, <i>küldsz</i>, <i>körültem</i>. Az ilyesmiket éppen olyan kötelezőnek véli egy-egy időszak énekírója és költője, mint máskor a fejtetőn hordott napszemüveget és a műkörmöket. Ehhez járul a kegyes sablonok ismételtetése is. A rímelés kedvéért ebben az énekben is elmarad a <i>telik</i> ige ikés végződése, így aztán a <i>veled bétel</i> sorra csattanós válaszrím az, hogy <i>egy új Béthel</i>. A költők többsége egyben zenei analfabéta volt, tehát ha akart volna, akkor sem tudott volna sokat tenni az adott dallamra való könnyű énekelhetőségért. Nem is érzékelte, hogy mennyivel nehezebb énekelni és érteni</p>	
<p>4. Ist dann die Nacht vorbei, leuchtet die Sonn, weih ich mich dir aufs neu vor deinem Thron, baue mein Bethel dir und jauchz mit Freuden hier: Näher, mein Gott, zu dir, näher zu dir!</p>	<p>4. Ha lelkem bús, sötét, Veled bétel, Búból majd támadand Egy új Bethel. Nem lankaszt gyötrelem Hozzád jó Istenem, Hozzád jó Istenem Visz közelebb.</p>		

a papíron tetszetős verssorokat valamelyik dallamra. Már akkorra kialakult az az irodalmi igény is, hogy nem az énekelt vers az igazi. *Csokonai Vitéz Mihály* korában még általános nézet volt a költészet zenei eredete, és Arany János korában is természetes volt a dallamra verselés. Ez aztán megváltozott. Ehhez képest ez a változat a jobban énekelhető közé sorolható.

ALTERNATÍV DALLAMOK

Angolszász énekeskönyvekben gyakori, hogy két, vagy akár három dallamot is közölnek az énekek jelentős részéhez, illetve más-más dallammal közlik különféle énekeskönyvek ugyanazt az éneket. Nálunk sokkal kevesebb még az ad notam közölt énekeknel is az, hogy van utalás alternatív dallamra. Egynél több dallam közlése pedig igen ritka ugyanazon ének fölött. E. H. Gebhardt (lásd alább) és *M. Lowell* nálunk ismeretes dallama mellett (a '48-as református énekeskönyv 422. éneke) S. F. Adams énekét másik öt dallamra is éneklük, szabad választás szerint. Ezek közül egyik sem ismeretes nálunk, elnevezésük és szerzőjük:

- GLENPARK – *Kenneth George Finlay* (1882–1974),
- HORBURY – *John Bachus Dykes* (1823–1876),
- LIVERPOOL – *John Roberts* (1822–1877),
- NENTHON – *Thomas Legerwood Hately* (1815–1867) és
- PROPRIOR DEO – *Arthur Seymour Sullivan* (1842–1900).

Túlontúl nem vonzóak számunkra ezek az eléggé egysütetű 19. századi angol dallamok. Közülük *Finlay* merészkedik legmeszezebbre. Leginkább az képzelhető el a jövőre nézve, hogy *Dykes* dallama is (HORBURY) ott legyen valamelyik ezutáni énekeskönyvünkben. Kísérletezni érdemes lehet, netalán valamelyik mégis alkalmasnak bizonyul. Megtörténhet az is, hogy valamilyen eseményhez, élményhez kapcsolódva válik széles körben elfogadottá valamelyik dallam. Arról sem árt tudnunk, hogy az angolszász énekeskönyvek számos sajátossága nem érintette meg az átdolgozókat, ilyen az alternatív dallamok széles körű alkalmazása.

JOBBAN TIÉD, URAM

Láttuk, hogy mikor először jelent meg magyarul S. F. Adams éneke, egymás mellett mindjárt két változatát közölte *Farkas Sándor* 1883-ban. Ugyanez ismétlődött *Szalay József* füzetében (1895), aki ezeket szó szerint átvette, de a dallamokat elhagyta. Majd később *Victor János* újabb két változatot közölt, de ekkor már nem egymás mellett, és ugyanígy történt ez a *Kováts Lajos* szerkesztette gyűjteményben. Megmaradt a már addigra – úgy látszik – hagyományosnak számító *Mindig velem, Uram*.

Mellette újabb, és az előzőkkel elég kevés azonos vonást mutató változatot találunk 1914 után a *Hallelujah!* kiadásában. Ez már a *Lowell Mason* dallamát alkalmazza (BETHANY), a mai református énekeskönyvtől eltérően 6/4-es jegyzésben, erre más énekeskönyvekben is van példa, és a valódi szerzőt nevezi meg. Azonban *Thaly Loránt* átköltésének megjelölt forrása szintén nem angol (bár

ő angolból is fordított), hanem az *Evangeliums-Sänger* (Hamburg, 1880) I. 119.

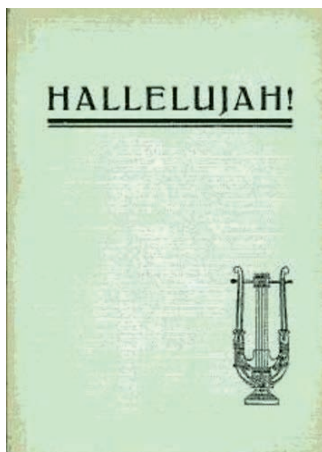
1. Jobban tiéd, Uram, Jobban tiéd! Bár súlyos a kereszt S érzem sebét, Bár könnye, kínja van, Ez légyen jelszavam: Jobban tiéd, Uram, Jobban tiéd!	3. Az álom s éj után Kél újra fény, S új hévvel a követ Megáldom én. Így lések bajba' még, Uram, jobban tiéd! Jobban tiéd, Uram, Jobban tiéd!
2. Bár, mint Jákobra ott, Éj száll reám, S nem lesz, hol nyughatom, Egy kő csupán, Ott is álomba' még, Szívem egy vágytul ég: Jobban tiéd, Uram, Jobban tiéd!	4. És bár a keskeny út Meredek is, De mégis mennybe jut, Dicsfénybe visz. Dicsó angylsereg Int ottan, hogy legyek Jobban tiéd, Uram, Jobban tiéd!
	5. S ha majdan szárnyain Lelkem repül, S túl csillag százain Haza kerül, Meglesz főkincse még, Hogy léssen a tiéd, Jobban tiéd, Uram, Jobban tiéd!

Nem fájó veszteség, hogy szélesebb körben elfelejtődött ez a változat, és ahol megvan még az énekeskönyvben (mert újabbban is megvan), ott is a kevésbé ismertek közé sorolható. Sem elmélyültsége, sem nyelvezete, sem énekelhetősége nem haladja meg avult versenytársait. Érvényesül itt is a már fentebb említett manír, a nyelvújítás törekvéseként keletkezett szócsönkítási gyakorlat, mesterkéltségeként keletkezett szócsönkítási gyakorlat, mesterkéltségeként keletkezett szócsönkítási gyakorlat, mesterkéltségeként keletkezett szócsönkítási gyakorlat. *Dicsfény, főkincs, vágytul égő szív, bár, bár, bár...* – a nyelvújítási ficamokat kedvelő és az ébredések belterjes vallásosságának kelléktárába tartozó kifejezések nem is igazán ragadják meg a mondanivalót. Kiugró kedveltsége nem volt azelőtt sem az ének eme alakjának,²⁶ az átalakított *Halleluja!* (2012)²⁷ sem tartott rá igényt tovább. Igaz, ennek sem szintje, sem szemlélete nem közelíti meg a *Kováts Lajos* által szerkesztett elődjét. Nem tudjuk okát adni, hogy miért, az 1921-es magyarországi (*Baltazár-féle*) református énekeskönyvnek az egyik változatoként létrejött erdélyi énekeskönyv (a *Nagy Károly-féle*, 1923) ezt választotta, és meg is tartotta napjainkig. Ezt talán helyi kutatók kibogozhatják. Ettől eltérően a Királyhágómellék (szintén 1923), amely ugyanúgy a magyarországi változata, másként döntött.

Ne hallgassunk azonban arról sem, hogy *Thaly Loránt* változata legalább elérte a *Jákob álma*hoz kapcsolódó központi gondolatot. Az úton való járást is hangsúlyozza.

MÉG EGY NEKIFUTÁS

Láttuk, egymástól elkülönítve találjuk besorolva az ének két változatát 1901 óta, a *Hozsanna!* közlésétől fogva, eltérően a 19. századi megjelenéstől. Megmaradt az ének kétféle alakja a 20. század második felében is, de vagy nem jártak utána a szerkesztők, vagy összetartozásukat, azonos gyökerüket nem is akarták tudatni. Újabb csere is történt a 20. század közepén.

Változatlanul megmaradt a *Mindig velem, Uram* Délvidéken és Kárpátalján, másutt is, de más párja keletkezett. Ennek (prozódiai megfontolásból eredő) némileg módosított változata él tovább '48-as református énekeskönyvünkben. A dallam Délvidéken a hagyományos 6/4-es, Magyarországon viszont 4/4-es lejegyzésű. *Benkő István* újabb magyarítása²⁸ (talán az átvett dallammal összhangban) összevonja tízesbe a kezdő sorokat, tehát 10 . 10 . 6 . 6 . 6 . 4 . strófaszerkezetű. Csomasz Tóth Kálmán prozódiailag javította, és az eredeti sorbeosztás szerint közölte az éneket. Ma is így énekeljük, és a köztudatból teljesen kiesett, vagy szélesebb körben bele sem került, hogy az éneknek van más változata is, amely helyenként tovább él. Tegyük hozzá, van azonos szintű, vagy ennél a legkésőbb keletkezett átültetésnél jobb is.

1939	1948
1. Megyek már, ó, úton megyek feléd, Fájdalmas szent úton mindig feléd Ó, sok keresztje van, De ez az én utam, Hisz hozzád visz, Uram Mindig feléd.	1. Hadd menjek, Istenem Mindig feléd, Fájdalmak útain Mindig feléd. Ó, sok keresztje van, De ez az én utam, Mert hozzád visz, Uram, Mindig feléd.
2. Ha este száll reám s csendes helyen Álomra hajtánám fáradt fejem Nem les, hol nyughatom, Kő lesz a vánkosom, De álomszárnyakon Szállok feléd.	2. Ha este száll reám S csendes helyen Álomra hajtánám Fáradt fejem: Nem les, hol nyughatom, Kő lesz a vánkosom, De álomszárnyakon Szállok feléd.
3. Szívemtől — trónodig, mily szent csoda Mennyei lépcsőknek fényes sora, S dicső angyalsereg Mind nékem integet, Ó, Uram, hadd megyek Én is feléd!	3. Szívemtől — trónodig Mily szent csoda Mennyei grádicok Fényes sora, A szent angyalsereg Mind nékem integet: Ó, Uram, hadd megyek Én is feléd!
4. Álomlás után hajnal ha kél Kínos kóvankosom megáldom én Templommá szentelem Hogy fájdalmas szívem Uram, hozzád vigyen Mindig feléd!	4. Álomlás után Hajnal ha kél, Kínos kóvankosom Megáldom én Templommá szentelem Hogy fájdalmas szívem Uram, hozzád vigyen, Mindig feléd!
5. Csillagvilágokat elhagyva már Elfáradt lelkem is hazatalál, Ha majd hozzád jutok, Lábadhoz roskadok, Ottan megnyughatok Örökre én.	5. Csillagvilágokat Elhagyva már Elfáradt lelkem is Hazatalál, Hozzád ha eljutok, Lábadhoz roskadok: Ottan megnyughatok Örökre én!

Ismétlődik is állandóan, ezért fontos, hogy sugalló hívószót találjon az átköltő ennek az éneknek a kezdetéül. Régebben refrénes (karrefrénes) énekek voltak gyakoribbak. Aztán kedvelt alkotásmóddá vált a szövegrészek mind gyakoribb ismé-

telgetése, ez a népszerű énekszámok állandó tartozéka azóta is, az úgynevezett ifjúsági könnyűzenében pedig néha kóros mértéket ölt. A sokkoló és sokszori ismétlés itt még nincs jelen, de mint visszatérő gondolat, meghatározza a felépítést. Thaly Loránt joggal mondja jelszónak (első vers: *ez légyen jelszavam*). Benkő István énekkezdeté nem ilyen (*Megyek már*). Csomasz Tóth Kálmán javítása sem ilyen (*Hadd menjek*). Mert ha nem is kínos, mint némelyik kóvankos (ha már Jákob a fejét kővön nyugtatta) az ének több fordulata, de messze jár Jákob álmanak felidézésétől, és egészében nem haladja meg sem a *Jobban tiéd, Uram* sem a *Közébe hozzád, Uram* kísérletét.

Templommá szentelt követ éneklünk ebben a változatban. Ez Jákob oltárköve volt, a hely templom voltát a fordítások, ha sikerül, inkább az élő kövekből épült templomra értik, ránk, a mai gyülekezetet alkotókra.

KEDVELTSÉG, LITURGIKUS ÉS JELKÉPES HASZNÁLAT

Ma is vannak helyek, ahol minden istentisztelet után eléneklük a reformátusok azt, hogy *Mindig velem, Uram*. Ilyen Gömörben Felsővály, Kálosa és Tornalja. Hogyan juthatott ilyen szerephez éppen egy angolszász eredetű ének? Az a magyarázat, hogy arról sem volt ugyan hivatalos egyházi rendelkezés, énekeljük vagy énekelhetjük-e az istentisztelet záróéneke után *Kölcsey* himnuszát, de erre lehetőséget kínál a *Ravasz-féle* Istentiszteleti rendtartás. A kisebbségben élő magyarok azonban úgy vélték, hogy el sem lehetne hagyni. Ezért került a gyülekezeti énekek sorába a Nagy Károly-féle erdélyi énekeskönyvben (1923). Volt idő, amikor ezt tiltották, de ők úgy magyarázták, hogy nem hivatalos állami himnuszként énekeltek. Részben ezért is pótolta a *Mindig velem, Uram* Kárpátalján, és szórványosan máshol is nemzeti imádságunkat. Elmondhatjuk, hogy ilyen helyeken szinte himnusszá vált. Főleg Kárpátalján, épp ezért talán Szlovákia keleti részén szintén többet énekeltek. Kárpátalján azért, mert megsínylették a „málenkij robot” időszakát, amikor a férjeket kényszermunkára hurcolták el, és az otthon maradt asszonyok vigasza volt ez az ének. Így magyarázta a 84 éves Kosár Károly.²⁹ Űgy is sok helyen ismerik, mint a *Halleluja!* kedves énekét. Máshol ma már ritkán éneklük, vagy egyáltalán nem ismerik.

Arról már történt említés, hogy a *Hadd menjek Istenem* pedig szinte elhagyhatatlan temetési énekké változott a magyarországi református gyülekezetek tudatában, ezzel el is szakadt az ének eredeti mondanivalójától – az utólagos átértelmezés következtében.

NAPJAINKBAN

A vasárnapi iskolák használatára szánt megjelölés ott van a *Hozsanna!* címlapján és a 20. századi református énekeskönyvekben is attól fogva, hogy tartalmaztak *hozsanna éneket*. Ezek sorába az 1921-es Baltazar-féle nem iktatta be S. F. Adams énekének egyik változatát sem. Királyhágómellék református énekeskönyve szintén nem. Amint erről már volt szó, megtalálható viszont az erdélyi református változatban a Thaly fordította *Jobban tiéd, Uram*. Említettem azt is, elhagyta ezt a *Halleluja!* új és a korábbiánál is sokkal igénytelenebb változata (2012), pedig a korábbi, Kováts Lajos, majd fia szerkesztette változatban jelent meg ez a fordítás először.

Benkő István módosított fordítását fogadta el Csomasz Tóth Kálmán Délvidékről, mert ezt vélte viszonylag legjobbnak. Ő és kora sokban követte *Árokháty Béla* énekekkel és énekeskönyvvel kapcsolatos példáját és felfogását. Napjainkban a metodisták énekeskönyve³⁰ Benkő István fordításának szintén ezt a '48-as módosított változatát vette át a '48-as református énekeskönyvből. Ugyanezt választotta napjainkban a baptista énekeskönyv.³¹

Találkozásos énekeskönyvünk (1996 óta)³² nem is két változatot közöl, mint elődei, hanem beiktatja mindhárom túlélő változatot, hisz három a magyar igazság. Nem mutatkozik semmi jele annak, hogy a szerkesztők tisztázták volna, hogy ugyanaz volna mindegyiknek az eredetije. Ha tisztázták volna, akkor nem tartalmazna hamis szerzői adatot az egyik változat. Megvan tehát egymástól függetlenül besorolva S. F. Adams énekének összes tovább élő variánsa, a *Hadd menjek, Istenem* (415), a *Jobban tiéd, Uram* (420), valamint a *Mindig velem* is (461). Az utóbbi szerzőjeként – a főntebb már említett félreértés miatt – Paul Gebhard olvasható alatta (nem is a szerkesztő és németre fordító Ernst Heinrich Gebhardt!), fordítójaként pedig Szász Béla. Mindenestől hibás adat ez, helyesbítendő, illetve törlendő.

KÖVETKEZTETÉSEK

Leginkább ígéretes volna a jövőre nézve az ének gyökeres újraköltése. Azaz nem jól-rosszul magyarra fordítása inkább rímes prózában, mintsem valódi versben, amelyet a megszozott dallamra jobban ráhúzhatunk. Látható, és ez elég általános tanulság, hogy a bütykölgetés, egyes sorok csiszolgatása az éneket egészében nem emeli magasabb szintre. Látszik ez a legújabb kísérleten. A *Mindig velem, Uram* énekelhetőbbé tételére vállalkozott *Vízi István*.³³ Nem pedig az eredeti ének tartalmi hiányosságainak lehető pótlását és/vagy Kecskeméti Ferenc eredeti énekének tömörítését vállalta. Így megmaradt ez a közlés is az egyik alváltozatnak a három ma is létező mellett.

Az egymás mellett élő változatok közül megnyirbált állapotában és döccenői ellenére is legtöbbet mond a *Mindig velem, Uram*. Csakhogy Kecskeméti Ferenc sem tudott bánni a dallammal, énekverssel. Elintézte az éneket versként, akár érzeke, akár képzettsége híján nem volt alkalmas másra. Énekelhetőség, dallamhoz igazodás nem volt szempontja. Némelykor a puszta formai kötöttségek követése és elfogadható magyarságú megverselése is továbbítja az eredeti ének értékeit. Máskor a szabad átalakítás szülhet jó éneket, habár formailag hűtlen, mert van mondanivalója, amely sok korunkbeli énekből kimaradt. A költői és zeneileg is elfogadható újraalkotás csak részben mesterségbeli kérdés, a hitvallási, bibliai, lelki kötöttségek vállalása sem kerülhető el. Ez meg azzal a kísértéssel jár, hogy éppen csak azt nem tartja igazán fontosnak az alkotó, ami a verset verssé, az éneket énekké teheti. Ment mindent azzal, hogy lelki meg hívó. A hibátlanul dogmatikus és száraz rigmusba öntés a másik véglet. Tudás, tapasztalás, mégpedig ennek művészetileg sem kezdeti szintű megvalósulása, valamint hit nincs meg egymás nélkül ezen a sajátos területen. Mutatja ezt a közel vagy távol, lent és fent, mind időhöz és térhez forrott kifejezőmód, amelyben vallanunk kell az időtől és tértől független isteni szándékról. Egészen más szféráról, hová igyekszünk. Éppen ezért a Titanic katasztrófája sem lehet mentség, még kevésbé ajánlólevél silány ének gyártására vagy igénytelenek megtartására.

Jegyzetek

1. Folytatom itt azt a feltárást, amelyet *Angolszász énekeink* címmel elkezdtem. Vö. *Szolgatárs* (2014/3–4), 65–72. o.
2. Például nem került bele a legnépszerűbb régi és új énekeket összeválogató munkák közül abba a tájékoztató kötetbe, amely száz ilyen éneket tartalmaz, *Hymns and Hymn Singing, A Popular Guide by David Baker and Joan Welsby*, T Canterbury Press, Norwich, 1993. – Ebben az összeállításban ilyen nemzetközileg ismertek sorakoznak, mint H. F. Lyte (1793–1847): *Abide with me*, J. Newton (1725–1807): *Amazing Grace*, Ch. Wesley (1707–1788): *Hark the herald angels sing*, Anonym (1971. előtt): *Kum ba ya*, Lord, *kum ba ya*, A. M. Toplady (1740–1778): *Rock of Ages, cleft for me*, S. J. Stone (1839–1900): *The church's one foundation*, I. Watts (174–1748): *When I survey the wondrous cross*, N. Tate (1652–1715): *While shepherds watched their flocks by night*. — Nem válogatták bele például az egyik leggondosabban szerkesztett amerikai énekeskönyv 638 éneke közé sem S. F. Adams énekét, *Psalter Hymnal*, Grand Rapids, Michigan, 1987.
3. Emlegeti az éneket méltató valamennyi írás és hivatkozás, hogy utoljára ezt játszotta a zenekar a süllyedő hajó kápolnájában.
4. Például a *Praise and Worship Hymns, A Compilation of Hymns and Gospel Songs Adapted to the Present Day Needs of Churches, Sunday Schools and Special Meetings, Selected under the Direction of Homer A. Rodheaver*, Chicago, Philadelphia, Copyright 1927, lenyomataiban (Nr. 18) L. Mason dallamával négy versszakot, vagy például az 1933-as *The English Hymnal with Tunes*, Oxford University Press, London, 1933, a *Horbury*-dallammal csak három versszakot közöl (Nro 444).
5. *Énekeskönyv magyar reformátusok használatára, Próbakiadás*, A Magyarországi Református Egyház kiadása, Budapest, 1948, Debrecen város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata.
6. *Énekeskönyv református keresztények használatára*, Subotica [Szabadka], 1939, 278. szám.
7. Ezzel a rövidítéssel utalok a következő himnológiai kézikönyvre, Csomasz Tóth Kálmán, *A magyar református gyülekezeti éneklés*, Református Egyetemes Konvent, Budapest, 1950. (Református egyházi könyvtár 25.)
8. Ezzel a rövidítéssel Csomasz Tóth Kálmán tájékoztató kötetére utalok, *Dicsérjétek az Urat. Tudnivalók énekeinkről*. Budapest. 1971. 2. változatlan lenyomat, Kálvin Kiadó. Budapest, 1995.
9. Bányai Jenő, *A magyarországi baptista egyházzene története*, Baptista Kiadó, Budapest, 1996.
10. *Gyermek-Lant. Vallásos énekek gyűjteménye, Különösen vasárnapi iskolai használatra*. Összeállította Farkas Sándor ev. ref. h. lelkész. Budapest, 1883.
11. Bányai, 1996, 33. o.
12. Részletesebben összegeztem a Farkas Sándorra vonatkozó adatokat egyik 2014-ben elhangzott előadásom szerkesztett változatában, *Somerville és az angolszász énekek megjelenése egyházunkban* címmel, megjelenik 2015-ben a Kovács Ábrahám szerkesztette konferencia-kötetben, amelynek szerkesztése még csak most folyik.
13. *Közönséges isteni tiszteletre rendelt énekes-könyv, mely szent Dávid zoltárain kívül magában foglal némely kiválogatott és a Helvét Vallástételt Követő négy Superintendentia*

- által jóváhagyott énekeket, egynehány imádsággal együtt. – Megjelent Debrecenben 1877-től tizenhat kiadása, Hornyánszky-nál Budapesten szintén körülbelül tizenöt, ezek részben év nélküliek. A nyomda irattárának elpusztulása miatt nem ismerhetjük a teljes számot és az összes bibliográfiai adatot. – A nagyobb formátumú énekeskönyvet továbbra is kiadták Debrecenben és Budapesten is, abból nem hagytak el versszakokat. – Általános (azonban egyes adatait és nézetét tekintve ma már idejét múlt) tájékoztató: Csomasz Tóth 1950, 183–185. Lásd még kiegészítésül az újabb adalékokat Bódiss Tamás, *Az 1948-as énekeskönyv a református egyházi éneklés történetében*. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzenei Kutatócsoport, az MTA társult Kutatóhelye, [Budapest], 2008, *passim*. (Egyházzene-doktori disszertációk; 6.)
14. „Jelentés. Ezen kis kiadásban a Zsoltároknak azon versei, melyek a közisteni tiszteletben nem igen szoktak énekelteni, kihagyattak.” Ez olvasható a címlap verzóján.
  15. *Énekek a keresztyéni vasárnapi iskolák számára*, Budapest, Nyomatta Hornyánszky Victor, 1876. — Lásd címlapképét Bányai 1996, 14.
  16. Forgács Gyula, *A belmisszió és a cura pastoralis kézikönyve*, Pápa, 1925, Főiskolai nyomda, (Református Egyházi Könyvtár 14.)
  17. Bányai 1996, 18. o.
  18. *Hozsanna! Énekeskönyv vasárnapi iskolák, vallásos összejövetelek és a család használatára*, Összeállította Victor János, Kiadja a Londoni Traktátus Társulat (Religious Tract Society), Budapest, 1901.
  19. A '48-as énekeskönyv 422. számú éneke.
  20. *Hallelujah! Evangéliumi énekek gyűjteménye*. Szerkesztette Kovács Lajos, Bethánia Iratterjesztése, Budapest, 1914. – Valójában csak 1923-tól jelent meg, majd bővítve, számos alkalommal, 1944-es kiadásának utánnomásaként még az ezredforduló után is kapható volt.
  21. *Református énekes-könyv közönséges isteni tiszteletre, vasárnapi iskola és alkalmi vallásos összejövetelekre*, Central Publishing House, Cleveland, Ohio, 1918, 259. szám.
  22. Az első két évszám a *Gyermeklant* kiadásait jelenti, a harmadik Szalay József füzetét: *Keresztyény missziói énekes, Összeáll. Szalay József, Kiad. az első Magyar Missió-Társulat*, Budapest, Hornyánszky nyomda, [1895].
  23. *Reichsharfe: Liederbuch für Gemeinschafts- und Evangelisationsversammlungen, Missions- und Bibelstunden ... und häusl. Gebrauch*, Striegau. Urban. 1901.
  24. Egyedül Draskóczy László tüntette fel helyesen fordítóként Kecskemétit a pasaréti gyülekezet helyi énekeskönyvében, *Csillag-csillag*, Budapest, 2009, majd ezt követően szintén a dunamelléki énekfüzetekben és az összkiadásban, *Krisztus az énekem*, Dunamelléki Református Egyházkerület, Budapest, 2012, 622. szám.
  25. Tisztáznunk kell még azt is, hogy valóban a református főgondnok az ének fordítója, aki képviselő és hírlapíró is volt, vagy esetleg valaki más azonos nevű. Hegedűs Sándor Kolozsváron tanult. Erdélyi kapcsolatai éltek dunamelléki tevékenysége idején is, emiatt lehetséges, hogy Szász Béla mellett neki is összeköttetése volt a *Gyermeklant* szerkesztőjével. Azaz Bányai Jenő elképzelésével szemben lehetséges, hogy az ő köre döntő.
  26. Érdeklődtem az ezredforduló táján öreg bethániásoktól. Sajnos, közülük ma már senki nem él. Úgy mondták, hogy az alig ismertek és a szinte soha nem énekeltek közé tartozik.
  27. *Hallelujah! Evangéliumi énekek gyűjteménye*, Szerk. Miklóssy József, Kiadja a Bethánia CE Szövetség, Budapest, 2012.
  28. Az újraserkesztett énekeskönyv 1971-ben jelent meg, majd változatlanul 2001-ben. Kecskeméti fordítása, a *Min-dig velem, Uram* a 241. számú, Benkő fordítása, a *Megyek már, Istenem* a 391. számú ének.
  29. *Süll Kingának* köszönöm, hogy megkérdezte, és elküldte *Ballová Sarolta, Bodnár Noémi, Édes Árpád* és *Oros Márta* véleményét.
  30. *Dicséretes énekeskönyv*, Magyarországi Metodista Egyház, Budapest, 2004, 344. szám.
  31. *Baptista gyülekezeti énekeskönyv*, Magyarországi Baptista Egyház, Budapest, 2004. 315. szám.
  32. *Magyar református énekeskönyv*. Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata, Budapest, 1996. – Némileg módosított kiadásai sorban jelentek meg Budapesten és Kolozsvárott, majd Nagyváradon.
  33. *Krisztus az énekem*. Dunamelléki Református Egyházkerület, Budapest, 2012, 622. szám.

IRODALOM

Tóth Sándor

ADY ENDRE

ISTENHEZ HANYATLÓ ÁRNYÉK CÍMŰ VERSE TEOLÓGUS SZEMMEL

BEVEZETÉS

A bibliai lélektan klasszikus alaptétele: *1Móz 2,7*: „Az Úr, az Isten az embert a földnek porából formálta, s orrába élet leheletét lehelte; így lett az ember élő lélekké.” A Biblia tehát azt tanítja, hogy az ember két világból ered: a testi világból (föld pora) és a szellemi világból (élet lehelete), vagyis Istenből. Az emberi természetnek tehát származása szerint két frontja van: a testi és a szellemi világ felé. Testével amaz, szellemével emez fordul. Test és szellem közt áll az ember igazi lénye, melyet a Biblia léleknek nevez (így lett az ember élő lélekké – chajj nephes), mely éppen az idézett vers értelmében szellemi eredetű, s így szellemi természetű is; de mégis valami más: testhez kötött szellem. Ezt a meghatározást erősíti meg az a tény, hogy még a hívő ember is a test halála után a feltámadásig tökéletlen állapotban van, és a test felöltésére vágyik (*2Kor 5,1–4; Jel 6,9–11; vö. 20,4–6*).¹ Éppen ezért az Isten keresés megjelenik minden ember életében, így a költők, művészek alkotásainak is vissza-visszatérő témája.

Ady Endrét szintén foglalkoztatta az istenhit kérdése. Ady (teljes nevén: diósadi Ady András Endre) 1877. november 22-én Érmindszenten született, és Budapesten halt meg 1919. január 27-én, a Tanácsköztársaság kikiáltásának évében. A XX. század egyik legjelentősebb magyar költőjének és a magyar politikai újságírás egyik legnagyobb alakjának tartják.

Az 1908-as *Az Illés szekeren* kötetben jelenik meg először az istenes versek ciklusa, és ettől kezdve minden kötetben kü-

lön ciklust alkotnak. Ady istenes lírája egyrészt a magyar líra hasonló tematikájú tradícióinak (például Balassi) folytatása, másrészt saját vallással, hittel szembeni kételyeinek, hite stációinak lenyomata.²

Ady vallási hátterét tekintve, protestáns családban és szeltemben nevelkedett, életvitele azonban a modern emberre jellemző volt. Édesanyja, *Pásztor Mária* református lelképásztornak volt a megárvult leánya. A korszak emberére jellemző volt a hittel és Istennel kapcsolatos erős kételkedés. Ady nem élt „vallásfelekezeti” életet, de a Bibliát rendszeresen olvasta és verseiből is kitűnik lelkének hittel kapcsolatos vívódása. Ateistának semmiképpen sem mondható. A politikához és szellemi világhoz is kötődő szabadkőműves kapcsolatait tekintve, Ady 1912. április 12-én lett a Martinovics Páholy tagja.³ Ajánlói között volt korábbi diáktársa, *Jászi Oszkár* is. Ennek ellenére aktívan a páholy munkájába nem kapcsolódott be, de annak céljait írásaival segítette, amit *Raffay Ernő* történész is megerősít.⁴

Ha több vers elemzését, értelmezését kíséreljük meg, megfigyelhető a folyamatos változás, a dacos tagadástól (Krisztuskereszt az erdőn), a kételyekkel terhes istenkeresésen (A Sionhegy alatt, Hiszek hitetlenül Istenben) át a (talán) megtalált hitig (Istenhez hanyatló árnyék).⁵

Most az „Istenhez hanyatló árnyék” című versét nézzük meg teológus szemmel. A „vallás” az emberi tudatosságra és viselkedésre vonatkozik. A vallás alapvetően emberi találmány. A teológia viszont Istenről szerzett ismereteinkkel foglalkozik.⁶ Így mi is azt keressük, hogy Ady soraiból kisugárzik-e az Istennel való találkozás és az abból fakadó megtérés, újjá-születés valósága.

Önmagában a hit nem jelent pozitív lelkiületet és valóságos istenismeretet. A „hitok” fajtáit a Biblia alapján így foglalhatjuk össze: Követi és hiszi = hit; Követi, de nem hisz = vallás; Nem követi, de hiszi = ördögök; Nem követi, nem hiszi = Istentagadó,⁷ ahogy erre Jakab által mutat rá a Szentlélek: „*Te hiszed, hogy az Isten egy. Jól teszed. Az ördögök is hiszik, és rettegnek.*”⁸ A keresztény teológia abban a tudásban gyökerezik, amelyet Istenről kaptunk a térben és időben zajló konkrét eseményeken keresztül. Az Istenről való tudás felkeres minket és átadja magát Jézus Krisztusban – Izraelben, a történelemben, a földben. Pozitív tudásról van szó, jól kifejezhető tartalommal, amely a konkrét tapasztalatokon keresztül jut el hozzánk.⁹ Isten magát kijelenti az őt keresőnek, gyakorlatilag megkeresve az adott személyt. Az Isten emberek iránti szerető megkeresése Fiában, Jézus Krisztusban jelent meg.¹⁰

Ady Endre
Istenhez hanyatló árnyék

*Mint az árnyék, mikor elhanyaglik,
el kell mennem és ide s tova hányattatom, mint a sáska.
Zsoltárok könyve 109.*

Akaratomból is kihullasz
Én akart, vágyott Istenem,
Már magamat sem ismerem
S Hozzád beszélni rontás fullaszt.

Üldöztetésimben kellettél
S kerestelek bús-szilajon
S már-már jajomból kihagyom
Neved, mely szebb minden neveknél.

Szent Képzelés, örök hit-balzsam,
Ki létlenül is leglevőbb,
Meghajlok szent Szined előtt
S akarom, hogy hited akarjam.

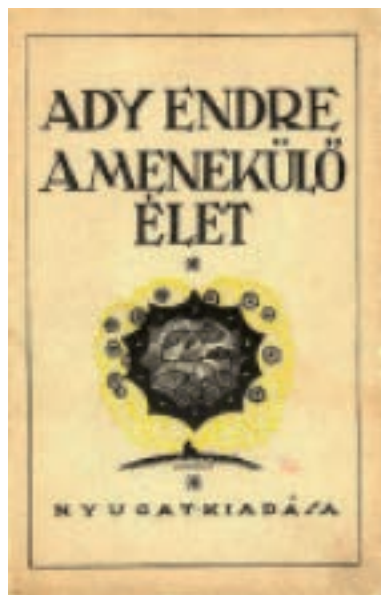
Megűzeték s nem nyugszom addig,
Míg hitedet meg nem nyerem,
Mert kockán van az életem,
Mint árnyék, mikor elhanyaglik.

S hányattatom, miként a sáska,
Mert csak Tenéked van erőd
S mert nem láttam régen előbb:
Nem szabad hinni senki másba.

A VERSRŐL TEOLÓGUS SZEMMEL

Az *Istenhez hanyatló árnyék* (1911) *A menekülő Élet* kötet ciklus-címadó verse, és Balassi istenes lírájában is meglévő verstípus: zsoltárparafraíz¹¹ (109. zsoltár).¹² Adyt a zsoltár 23. verse

ihlette, annak üzenetét próbálta személyes hangvétellel megfogalmazni. Versét ezzel a bibliaverssel kezdi. Maga a kiindulásul szolgáló 109. zsoltár szerkezetét tekintve két héber négy soros kérést tartalmazó keretbe van foglalva (1–5. és 26–29. versek), és egy kétsoros befejezéssel zárul (30–31. versek). A zsoltár középső 20 verse két egyenként 10–10 verset tartalmazó részre oszlik (6–15. és 16–25. versek), a második részből választotta Ady verse kezdősorát, melynek a zsoltárhoz ha-

sonló személyes hangvétellő parafrázisát írta meg. Dávid kifejezően fogalmazza meg annak az embernek az állapotát, aki az üldöztetés közepette úgy érzi magát, mintha kiszívták volna erejét, mely miatt ájultan hullik a földre.

Mielőtt a vers soraira térünk, érdemes felidézni Ady ön-életrajzi vallomásának egy részletét, melybe költő és íróként átélte küzdelmeiről írt: „Írásaim, különösen a versek, egyszerűen fölháborodást keltettek: voltam bolond, komédiás, értelmetlen, magyartalan, hazaáruló, szóval elértem mindent, amit Magyarországon új poétának el lehetett érni, de nem haltam meg. A verseim s az üldözések harcias, jó híveket is szereztek, s négy-öt év Budapesten és Párizsban gyönyörű viaskodással és lázasan siető munkával telt el.”¹³ Egyszóval a küzdelmet nem csupán az istenhit területén élte meg.

Az „*Akaratomból is kihullasz / Én akart, vágyott Istenem*” gondolat sejteti, hogy a költő sokat tépelődő és viaskodó lelke elfáradt. Kezdi látni, hogy csupán saját akaratából Istent meg nem ismerheti. A pozitív istensejtéshez hozzátartozik az a negatív megállapítás, hogy Isten magasan fölötte van mindannak, amit az ember az eszével fel tud fogni, vagyis hogy Isten nem azonos azokkal az elképzelésekkel, amelyeket róla alkotunk magunknak.¹⁴

A megtérés lényegileg a tudattalanban játszódik le. A spontán ébredés annak a gyümölcse, ami előzőleg a tudattalanban érlelődött meg. Ezért az akaratnak csak előkészítő jelentősége van. A széltében-hosszában elterjedt régi voluntarista felfogás („az akarat a döntő a megtérésnél”) nem bizonyult igaznak. Inkább úgy van, hogy a saját akaratát fel kell adnia az embernek ahhoz, hogy a megtérés megtörténhessen.¹⁵ A megtérés és újjászületés hatását Pál így foglalja össze: „*Ezért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régi elmúlt, és íme: új jött létre.*”¹⁶

„*Már magamat sem ismerem*”, - fontos felismerést rejt. Ha az ember valójában magát sem ismeri, hogyan ismerhetné Alkotóját. Eláll a szava, ha Istenhez szólni akarna („*S Hozzád beszélni rontás fullaszt*”), azaz oly semmi az ismeret, hogy Istentől, Istenről kérdezni sem tud. Ez egy fontos megértés, hisz Jézus világossá teszi: „*Az én Atyám mindent átadott nekem, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és az, akinek a Fiú akarja kijelenteni.*”¹⁷

„*Üldöztetésimben kellettél, S kerestelek bús-szilajon*” – a bajban lévő ember hitét „pánikhitnek” is nevezhetnénk. A költő rádöbben, hogy pusztán akkor fordulni Istenhez, amikor bajban vagyunk, az emberi önzésről, és nem az Isten ismeretéről beszél. Az Istennel vitázni próbáló ember is, amikor számára kontrollálhatatlan helyzetbe kerül, ösztönösen keres kapaszkodót.

„*S már-már jajomból kihagyom, / Neved, mely szebb minden neveknél.*” – Azaz már nem azért keresi Istent, mert bajban van és segítségre van szüksége, hanem Istenért magáért, aki a földön élők által tisztelt személyekhez, istenségekhez nem fogható.

„*Szent Képzelés, örök hit-balzsam,*” – meglátásom szerint a képekből ítélve Ady az e világon túlmutatató hit felismeréséről szól. Két szó, a „*képzelés*”, vagyis amit a szem nem látott, és a balzsam, amit például az egyiptomiak alkalmaztak a túlvilági életre való „felkészítéshez”, erre enged következtetni. A „*hit-balzsam*” tehát, mint az örök élet hit-kulcsa jelenik meg itt. Pál erről így írt: „*Hanem hirdetjük, amint meg van írva: „Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem sejtett”, azt készítette el az Isten az őt szeretőknak.*”¹⁸

„Ki létlenül is leglevőbb” – amikor Mózes először találkozik az élő Istennel, Isten kijelenti magát neki: „Isten ezt felelte Mózesnek: *Vagyok, aki vagyok*”¹⁹, azaz voltam, vagyok és leszek. Erre utalhat itt a költő. Az örökkévaló és teremtő Isten túl van a látható és az ember fizikai érzékszerveivel „tapintható” világon. Annyival több és nagyobb annál, mint amennyivel az alkotó nagyobb az alkotásnál. Istent bár nem látjuk, mégis lehet vele találkozni, meg lehet Őt tapasztalni. A Zsidókhoz írt levélben ez áll: „Hit nélkül pedig senki sem lehet kedves Isten előtt, mert aki az Istent keresi, annak hinnie kell, hogy ő van; és megjutalmazza azokat, akik őt keresik.”²⁰ A „Meghajlok szent Szined előtt” gondolat egyes szám első személyben íródott, így a költő személyes vallástétele is lehet, melyben elismeri Isten szentségét és mindenhatóságát maga fölött. Ami viszont véleményem szerint hiányzik, az Isten szeretetének, irgalmának és hűségének felismerése. Persze az Istenhez közeledő lélek először a bűn súlyát érzi, szembesülve Isten szentsége fényénél a maga romlottságával. Viszont aki itt megáll, nem nyerheti el a bűnbocsánat tapasztalatával járó felszabadult örömet, melyet Isten Krisztusban adott kegyelme, szeretete által kaphat. A Szentlélek munkájáról, amit az ember szívében végez így olvashatunk János evangéliumában: „És amikor eljön, leleplezi a világ előtt, hogy mi a bűn, mi az igazság és mi az ítélet. A bűn az, hogy nem hisznek énbennem; az igazság az, hogy én az Atyához megyek, és többé nem látok engem; az ítélet pedig az, hogy e világ fejedelme megítéltetett.”²¹

„S akarom, hogy hited akarjam” – ez a mondat sokat elárul Ady lelki küzdelmeiről. Ismét magáról beszél és visszatér a hit megszerzéséért folytatott küzdelem témájához. Sajnos meg kell állapítsuk, hogy a hitet emberi akarással senki meg nem nyerheti. Pál ezzel kapcsolatosan ezt írja: „Ezért tehát nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.”²² Ha arra gondolunk, hogy mit tett azért Mózes, vagy Saul (Pál), hogy Istennel találkozzon és igaz istenismeretre jusson, akkor azt kell mondanunk, hogy szinte semmit. Isten szólította meg mindkettőt és nekik csupán ezt követően volt lehetőségük viszont megragadni az URat és az Ő kegyelmét.

„Megúzeték s nem nyugszom addig, / Míg hitedet meg nem nyerem,” – ezek a sorok is egy úton lévő, kereső lélek szavai inkább, mint egy Isten által megtalált és Benne békességre, megnyugvásra lelt léleké.

„Mert kockán van az életem, / Mint árnyék, mikor elhanyatlik.” – a zsolnárból vett eufemizmus²³, melyet vélhetően az elkerülhetetlen elmúlás, a halál megjelenítésére használ. A Bibliában más hasonló képet is találunk a halálra vonatkozóan: „Mert a ti életek olyan, mint a lehelet, amely egy kis ideig látszik, aztán eltűnik.”²⁴ „Mert minden test olyan, mint a fű, és minden dicsősége, mint a mező virága: megszárad a fű, és virága elhull.”²⁵ Az élet a földön véges és ez a tény sürgetőleg hat az emberre, hogy Istenhez még életében hazataláljon, vele megbékéljen és Krisztus áldozata által kegyelemből bűnbocsánatot és örök életet nyerjen. Pálnál ez az evangéliumi sürgetés így jelenik meg: „Tehát Krisztusért járva követségben, mintha Isten kérne általunk: Krisztusért kérünk, béküljete meg az Istennel! Mert azt, aki nem ismert bűnt, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne.”²⁶

„S hányattatom, miként a sáska” – ha más szavakkal próbálnánk visszaadni eme gondolatot, akkor azt mondhatnánk: „Nem tudom magam megmenteni, nincs hozzá elég erőm!” Milyen nagyszerű örömhír, amit Pál által tár elénk a Szent-

lélek: „Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.”²⁷ Amikor valaki eljut a golgotai kereszthez, éppen ennek az igazságnak a csodálata hatja át. Rádöbben, hogy bár magát megmenteni képtelen, de Isten Fiát küldte el emberi testben megváltásunkért. „Amire ugyanis képtelen volt a törvény, mert erőtlén volt a test miatt, azt tette meg Isten, amikor a bűn miatt tulajdon Fiát küldte el a bűnös testhez hasonló formában, és kárhozatra ítélte a bűnt a testben, hogy a törvény követelése teljesüljön bennünk, akik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.”²⁸

„Mert csak Tenéked van erőd” – vagyis csak te menthetsz meg egyedül. Egyetlen megoldás van az ember számára, hogy megmeneküljön. Erről szólt Jézus: „Jézus így válaszolt: „Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis én általam.”²⁹ majd Péter: „és nincsen üdvösség senki másban, mert nem is adatott az embereknek az ég alatt más név, amely által üdvözülhetnének.”³⁰ Krisztust nem lehet kikerülni, csak benne és egyedül általa van szabadulás a bűn és a halál kötelékéből. Ő szenvedett, hogy nekünk örök életünk lehessen. Azt, hogy erre a felismerésre Ady eljutott-e, úgy vélem, sorából nem derül ki.

„S mert nem láttam régen előbb: Nem szabad hinni senki másba.” – korábban küzdött, vitázott, kételkedett, de most látja, hogy hit nélkül élni lehet, de meghalni nem. Megadja magát és egy fontos lépést tesz az Isten megismerése felé. Rádöbben, hogy Isten van, és csak benne van értelme hinni. Az istenkérés fontos fázisa ez. Az ilyen lelkületben lévő emberre mondhatjuk, hogy a szíve nyitva van, és ha valaki a tiszta evangéliumot hirdetné neki, eljöhethetne a megtérés órája számára.

ÖSSZEGZÉS

Ami a megtérési élmények tartalmát illeti, két különböző típusra bukkanunk. Az egyikben inkább a bűntől való szabadulás a fő, mint amikor valaki szakít valamilyen rossz szokásával. Ez az idősebb embereket jellemzi s az olyanokat, akik botrányos életet folytattak. A másik típust inkább a lelki megvilágosodás jellemzi, s főleg a fiatalabbaknál gyakori. Itt a fejlődés inkább egyenes vonalú. Figyelemre méltó az is, hogy a bűntudat megtapasztalása kétféleképpen jelentkezik. Egyszer inkább a bűnösség érzése, máskor a tökéletlenség érzése az uralkodó.³¹ Ady verséből egyértelmű, hogy a tökéletlenség érzése ott volt szívében. Lelkiismerete jelezte, hogy baj van, a bűn állapotában maradván elvész örökre. Ennek a felismerésnek a gyümölcse lehet ez a vers is. Viszont azt, hogy Krisztusban felismerte-e megváltó Urát, nem tudtuk meg.

Az viszont biztos, hogy fontos felismerésekre jutott, de felmerült bennem a kérdés, volt-e olyan hiteles keresztyén bizonyágtevő körülötte, aki segíteni tudott neki, hogy Jézus Krisztussal találkozzon? Milyen képet mutatott Istentől a kor egyháza, és egyáltalán mivel volt elfoglalva?

Fontos tanulság ez nekünk, ma élő Krisztus-követőknek! Hányan lehetnek körülöttünk ilyenek, mint Ady volt a maga korában. Sikeres költő, újságíró lett, aki erkölcstelen életet élt. Csupán ezt tekintve talán nem is gondolnánk, a szíve mennyire szomjazott a megváltás után. Legyenek előttünk Pál drága szavai, és vigyük a jó hírt azokhoz is, akikről emberileg nem is feltételeznénk, mily nagy vágyódás van szívükben Isten után: „Mert a Krisztus szeretete szorongat minket, mivel azt tartjuk,

„hogy ha egy meghalt mindenkiért, akkor mindenki meghalt; és azért halt meg mindenkiért, hogy akik élnek, többé ne önmaguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt.”²³²
 „Görögöknek és barbárokknak, bölcseneknek és tudatlanoknak egyaránt adósa vagyok.”²³³

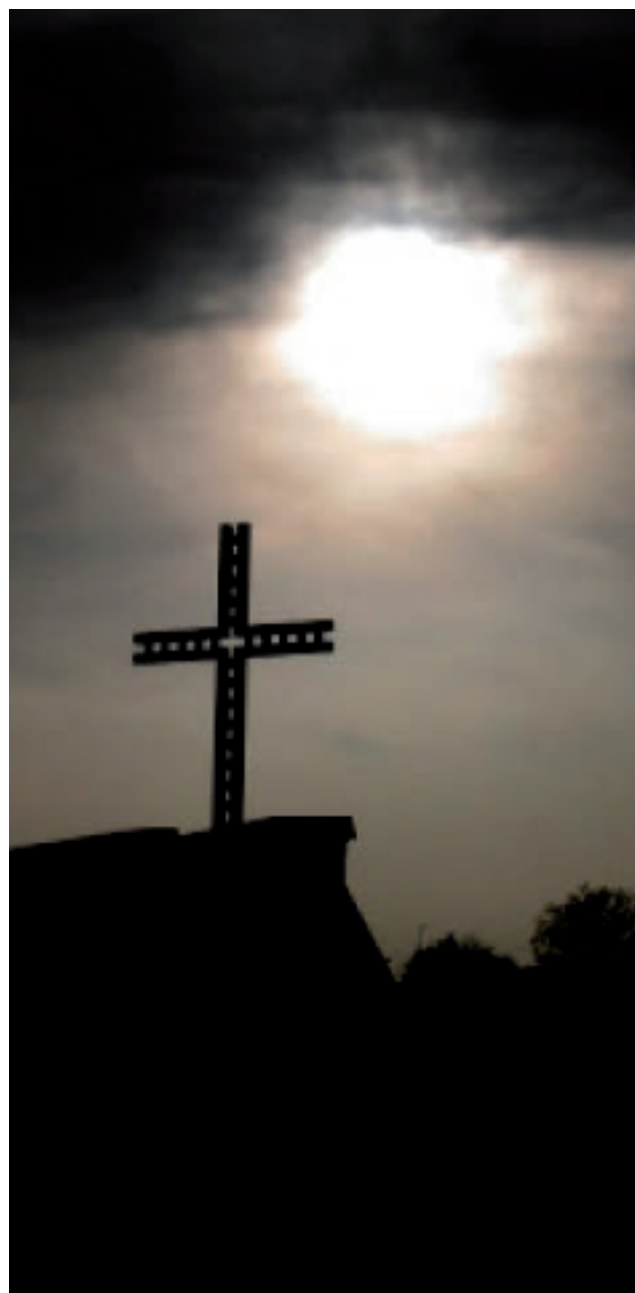
Jegyzetek

1. Csia Lajos – A Római levél főbb fogalmai – 4. o.
2. <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-11-osztaly/ady-istenes-versei-i/ady-endre-istenes-versek>
3. http://mnl.gov.hu/a_het_dokumentuma/ady_a_szabadkomuves.html
4. Raffai Ernő: A szabadkőművesség múltjáról és jelenéről – *Demokrata*, 2013. január 23-i szám
5. <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-11-osztaly/ady-istenes-versei-i/ady-endre-istenes-versek>
6. Veres Sándor Péter: 1. Bibliai valláslélektan bevezetés. pptx - (McGrath, 2006)
7. Uo. – 13. dia
8. Jak 2,19.
9. Veres Sándor Péter: 1. Bibliai valláslélektan bevezetés. pptx – 21. dia
10. Jn 3,16.
11. Parafrázis: (gör.); valamely mű saját szavakkal történő előadása, szabad átköltés.
12. <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-11-osztaly/ady-istenes-versei-ii/ady-endre-istenes-kolteszete-istenhez-hanyatlo-arnyek>
13. *Az Érdekes Újság* Dekameronja I. [1913]
14. Veres Sándor Péter: Megtérés.pptx – 22. dia
15. Uo. – 16. dia.
16. 2Kor 5,17.
17. Mt 11,27.
18. 1Kor 2,9.
19. 2Móz 3,14.
20. Zsid 11,6.
21. Jn 16,8–11.
22. Róm 9,16.
23. Eufemizmus (magyarul szépítő kifejezés) olyan megfogalmazás, amely az eredeti fogalom bántó, sértő vagy szokimondó jellegét enyhíti
24. Jak 4,14.
25. 1Pt 1,24.
26. 2Kor 5,20.
27. Ef 2,8–9.
28. Róm 8,3–4.
29. Jn 14,6.
30. ApCsel 4,12.
31. Veres Sándor Péter: Megtérés.pptx – 15. dia
32. 2Kor 5,14–15.
33. Róm 1,14.

Felhasznált irodalom

- Csia Lajos: Bibliai lélektan. Százszorszép Kiadó, Budapest, 1994
- – A Római levél főbb fogalmai. Budapest, 1939.

- – Öember és újember <http://mek.oszk.hu/04000/04080/04080.htm#21>.
- Az Érdekes Újság Dekameronja I. [1913] (<http://mek.oszk.hu/00500/00583/html/ady87.htm> – 2015. 01. 13.)
- http://hu.wikipedia.org/wiki/Ady_Endre – 2015. 01. 13.
- http://mnl.gov.hu/a_het_dokumentuma/ady_a_szabadkomuves.html – 2015. 01. 13.
- <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/magyar-nyelv-es-irodalom/irodalom/irodalom-11-osztaly/ady-endre-istenes-kolteszete/ady-istenes-versei-i> – 2015. 01. 13.
- https://szk.orain.org/wiki/Ady_Endre – 2015. 01. 13.
- Raffai Ernő: A szabadkőművesség múltjáról és jelenéről – *Demokrata*, 2013. január 23-i szám, 10–13. o.
- Szigeti Jenő: Vallásosirodalom-történet előadás hanganyaga és jegyzetei.
- Urbán Gedeon: A vallásos megtérés és erkölcsiség – BTA jegyzet.
- Veres Sándor Péter: Megtérés.pptx

VEZETÉSTUDOMÁNY

Jóföldi Endre

KIÚT A DELEGÁLÁSI CSAPDÁBÓL

„A százfős gyülekezet, amit most pásztorolok, annyi munkát igényel, amit három nap alatt el is tudok végezni hente. Meglátogatok mindenkit, akit kell, felkészülök az igehirdetésre, vezetőikkel találkozunk, ha olyan a helyzet.” L.

D. Campbell, a TCMI teológiatanára beszélt így szolgálatáról, amit nyugdíjba vonulása után félállásban vállalt.

Előtte egy közel 3000 fős gyülekezet vezető pásztorja volt, több mint 25 éven keresztül, miközben a gyülekezet 200 főről növekedett meg. Miért van, hogy eközben ennél kisebb, vagy hasonló méretű magyar evangéliumi gyülekezetek pásztorai állandóan túlterheltek, és alig győzik elvégezni a felmerülő feladatokat? Természetesen L. D. Campbell nem átlagos képességű, de meggyőződésem, hogy a választ nem feltétlenül itt kell keresni. Sokkal inkább a delegálási csapdahelyzetben, amiben sok pásztor látok vergődni.

Hogyan kerülheted el a csapdahelyzetet, amikor egy feladat elvégzése kevesebb energiát és több érzelmi nyereséget jelent, mint ha továbbadnád? Könnyebb megcsinálni, mint továbbadni, illetve közben még jól is érezheted magadat, mert learatod mások elismerését, milyen odaszánt és szorgalmas szolgáltató vagy.

Ugrás a sötétbe

A növekedés akadályai sok esetben összefügg a kontroll kérdésével, amit Rick Warren úgy fogalmaz meg: „A növekedés érdekében a pásztoroknak és az embereknek is fel kell adniuk a kontrollból. A gyülekezetnek csökkentenie kell a kontrollt a vezetők felett, a pásztoroknak pedig fel kell adnia a szolgálatok feletti kontrollból.”

Nem egy pásztorról hallottam már, azért nem kezdenek házicsoportokat, mert nem lehet őket kontrollálni. Ez kétségtelenül így van, ugyanakkor ez lényege a házicsoportoknak. Nem kontrollálnod, hanem vezetned kell a házicsoport-vezetőket. Támogatást, erőforrásokat nyújtva nekik, segítve őket problémáikban. Adott esetben felismerve, kik azok, akik mégsem alkalmasak az elkezdett csoport vezetésére, és hagyni (vagy egy kicsit segíteni) egy-egy csoportot megszűnni is. Vezetők semmiképpen sem tudnak felnőni, ha felelősséget nem merünk rájuk bízni.

Amikor 1+1, több, mint 2

Egy férfi megállt tankolni az útszéli benzinkútnál. Tankolás közben megdöbbenő látvány tárult elé. Két munkás dolgozott szorgalmasan az út szélén egymástól hat méterre. Egyikük gödröt

ásott, míg a másik rögtön utána be is temette. Nem bírta ki, hogy oda ne menjen hozzájuk. „Ne haragudjanak, de ilyen értelmetlen munkát még sohasem láttam. Mi értelme ennek?” A válasz mellbevágó volt: „Ja, a brigádunk harmadik tagja, János szokta beletenni a fát a gödörbe, de ő ma beteget jelentett, és mi azért dolgozni akartunk.”

Hogy hányan szolgálnak a gyülekezetben, nem csupán számbeli kérdés. Mondhatnánk, ha most tízen szolgálnak, jobb lenne, ha húszan lennének, hiszen kétszer annyi dolgot tudnánk megtenni. Nem csupán ennyi a különbség. Minőségileg lesz más a szolgálat. Megsokszorozódik a hatékonysága. Amikor visszajön a harmadik ember a brigádba, végre lesz értelme a munkának.

Mit ér az evangélista munkája, ha utána nincs aki tanítsa az embereket (Ef 4,11–13)? Vagy nincs, aki együtt érezne velük nehéz helyzetekben, aki bátorítaná őket? Ha valakinek levágják az egyik kezét, nem az történik, hogy fele annyit tud elvégezni egy kézzel. Lesz egy csomó dolog, amit egyáltalán nem tud elvégezni! A gyülekezetnek egészen más lesz a minősége, sokkal inkább be tudja tölteni a célját, ha egyre többen és többen állnak be a helyükre. Arra a helyre, amit Isten eltervezett.

Add tovább tehát a szolgálatot azért is, hogy jobb legyen az elvégzett munka minősége. Paradox módon itt nehezebb helyzetben vannak azok, akiknek jók és széles körűek a képességeik. Könnyen érezhetik úgy, hogy a zenéléstől, a gyerekeken keresztül az idősök között végzett szolgálatig tulajdonképpen egészen jól megállják a helyüket. Ne hagyd magadat meggyőzni a kedves, jószándékú testvérek által! Ha igaz az Ige, márpedig igaz, akkor mindezek egészen biztosan nem a te feladataid.

Pár éve magam is ebben a helyzetben voltam. Úgy alakult, hogy miközben nem főállású vezetőként rendszeresen prédikáltam, vezettem a dicsőítő csoportot, az ifjúságot, és egy házicsoportot is. Ezen kívül a gyülekezet vezetői csoportjának is vezetője voltam. Mára van két dicsőítésvezetőnk, ifjúsági vezetőnk, illetve a műszaki feladatok vezetésére is sikerült alkalmas embert találni. Nem csupán kevesebb feladatom lett, de őszintén szólva jobb lett mindezek minősége is. Ma az egyik legfontosabb feladatomnak a havi egyszeri vezetőképzőt tartom. Érdemes elindulni ezen az úton!

Klaus Douglass így fogalmazta ezt meg: „A lelkészek központi szerepüket arra kell hogy használják, hogy ezt a központi szerepüket megszüntessék.” Mi az, amit a szolgálat továbbadásáért, meg tudsz tenni? Az általános szabály ha valamilyen megbeszélésen, csoportban, szolgálatban nem elengedhetetlen, hogy benne legyél, ne legyél benne. Inkább támogasd, segítsd a vezetőjét! Annál is inkább, mert az ApCsel 6 szerint van egy elhívásunk, az imádság és az ige szolgálata, amibe viszont ideje lenne még többet fektetnünk.

A DELEGÁLÁS HÉT SZABÁLYA

Az origo.hu üzleti témákkal foglalkozó társhonlapján a gyülekezeti munka során is jól használható tanácsokat találhatunk a delegálással kapcsolatban. A cikkben található üzleti kifejezéseken ne akadjunk fenn, az itt található elveket könnyen alkalmazhatjuk a gyülekezeti munka során is. (A szerk.)

A vezetők többsége nem delegál eleget, nem a megfelelő dolgokat delegálja illetve nem jól delegálja a dolgokat. Hogy miért? Talán azért, mert úgy gondolja, csak az van jól megcsinálva, amit ő maga csinál meg. Talán azért, mert nincs kinek. Talán azért, mert „nekem egyszerűbb és gyorsabb megcsinálni, mire elmagyarázom, hogy mit szeretnék, addigra már kész is vagyok vele”.

Az ok azonban mindegy. A végeredmény ugyanaz lesz. Az a vezető, aki nem delegál eleget folyamatos időprésbe kerül, ráadásul általában pont a fontos dolgokra nem marad ideje, ettől aztán frusztrált lesz – a negatív spirál pedig innen kezdve elkerülhetetlen.

Az alábbiakban összegyűjtöttük a delegálás hét legfontosabb szabályát.

1. Gondold át, hogy mit delegálsz!

Fontos, hogy ne a pillanatnyi hangulatod vagy valami ad hoc esemény döntse el, hogy mit delegálsz, hanem lehetőség szerint valamilyen átgondolt stratégia szerint oszd ki a feladatokat.

Először azoktól a feladatoktól szabadulj meg, amelyek gyakran ismétlődnek. Így az idő, amit befektetsz abba, hogy valakit megtaníts elvégezni a feladatot, hamar megtérül, hiszen második vagy harmadik alkalommal már nem lesz szükség a közbenjárásodra. Ráadásul ezeknél a feladatoknál rendszerint nem kell minden alkalommal külön döntést hozni, hanem viszonylag jól körülírható, hogy milyen esetben hogyan kell eljárni. Ez egyrészt feleslegessé teszi, hogy személyesen te intézd őket, másrészt pedig biztonságot és önbizalmat ad annak a munkatársadnak, aki a feladatot kapja.

2. Gondold át, hogy kinek delegálsz!

Ha éppen vonalban vagy, amikor bejön egy új feladat, és ezért átpasszolod az első embernek, aki benyit az irodádba, akkor aligha jártál el elég körültekintően. Ismerned kell a cégeddel kapcsolatos feladatok jellegét, és pontosan tudnod kell, hogy a munkatársaidnak mik az erősségeik, gyengéik.

3. Kommunikálj tisztán!

Az nagyon jó, ha te pontosan tisztában vagy azzal, hogy kitől mit vársz és miért. Ez azonban kevés. A feladatot, a feladattal kapcsolatos elvárásaidat, és azokat a szempontokat, amelyek alapján a végeredményt értékelni fogod, nagyon tisztán és érthetően kell kommunikálnod a kollégáiddal. Ne azon spórolj időt, hogy csak félmondatokat vetsz oda nekik – ezt az időt ugyanis sokszorosan fogod visszafizetni, amikor nem azt kapod, amit vártál.

Kérdezz vissza, biztasd a munkatársaidat arra, hogy ők is tegyenek így. Sőt, az is fontos, hogy a feladat elvégzése közben végig elérhető legyen számukra, és ne féljenek kérdezni akkor sem, ha már elkezdtek dolgozni a kijelölt munkán.

4. Delegálj felelősséget, ne feladatokat!

Ne azt add ki feladatnak, hogy a beosztottad ezt és ezt válaszolja az ügyfélnek, hanem azt, hogy kezelje a panaszát. Ehhez persze nemcsak feladatot, hanem jogkört, döntési lehetőséget is kell adnod. A legtöbb projekt ott akad el, amikor olyanok felelnek a végrehajtásért, akiknek nem áll jogukban meghozni a megfelelő (és szükséges) döntéseket.

Angolul a felelősség (responsibility) két szó összetételéből ered. Az egyik a válasz (response), a másik pedig a képesség (ability). A válaszadás képessége és a lehetőség arra, hogy a felmerülő problémákra meghozzák a megfelelő döntéseket szükséges ahhoz, hogy a kollégáid valóban felelősséget vállalhassanak a munkájukért.

5. Kísérd figyelemmel (korigáld)!

Íme egy másik tipikus hiba: kiadod a feladatot, majd elfeledkezel róla, és soha nem foglalkozol vele addig, amíg (a határidő pillanatában, esetleg utána néhány nappal) készen nincs a munka. És elborzadva látod, hogy valami teljesen más született, mint amire te eredetileg gondoltál. Folyamatosan figyelemmel kell kísérned a fejleményeket. Ez azt jelenti, hogy nem téveszted szem elől, nem pedig azt, hogy idegesíted őt a jelenléteddel.

Ha pedig valami nem úgy megy, ahogy azt elvárnád, akkor azt az első pillanatban jelezd, amikor lehetőség adódik rá. Sokkal könnyebb még egy kört menni a körforgalomban, mint visszatolatni húsz kilométert, miután elindultál rossz irányba.

6. Ellenőrizd!

A feladattal ugyan a felelősséget is kiadtad, ez azonban nem mentesít téged az alól, hogy a vezető felel a beosztottjai munkájáért.

A delegálás nem jelenthet lustaságot: az elvégzett munkát ellenőrizned kell! A gyakori kifogás pedig, hogy „ellenőrizni valamit, és a hibákat megtalálni legalább olyan nehéz, mint elvégezni magát a feladatot”, egyszerűen nem igaz.

7. Adj visszajelzést!

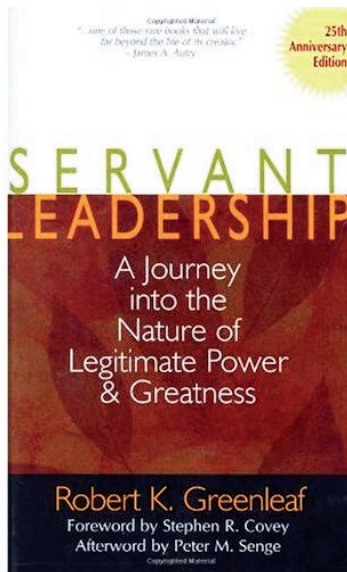
A delegálás, a tiszta elvárások, és a feladatok mellé járó felelősség motiváltabb, átgondoltabb, hatékonyabb és elkötelezettebb beosztottakat eredményez. Ez azonban csak akkor igaz, ha képes vagy megfelelő visszajelzéseket adni a kiadott feladatokkal kapcsolatban: ha kritizálnod kell, azt tedd célratorően, korrektül és a végső sikert szem előtt tartva. Ha pedig pozitív visszajelzést vagy dicséretet kell megfogalmaznod, akkor ne fukarkodj se az idővel, se a figyelemmel!

Forrás: uzletresz.hu

Vas Ferenc

INTÉZMÉNYEK, MINT A SZOLGÁLAT HELYEI

Az ismertetett könyv borítója

kicsit megelőlegezve a munkát, hozzájárulni gondolati síkon azon intézmények megújulásában, amelyeknek én is tagja vagyok.

A könyv 35 éve íródott, főképp amerikai helyzetet elemez. Bár a magyarországi helyzet sok mindenben hasonló, mégis kicsit más. A nyelv korlát a megértésben, de ha a gondolat fontossága nem üt át ilyen határokon is, akkor talán fölösleges is vele behatóbban foglalkozni. Mivel ez egy jelentékeny szöveg, ami hatást gyakorolt az amerikai vezetéselméletekre, nehéz meglátni, mi volt az eredeti ötlet, és mi az, ami önmegvalósító jóslat a szövegben. Vagyis a szöveg gondolatisága megtalálható már a vezetői közegekben. Kevesebb a CEO és több a primus, de vajon a megbízottak szerepe változott-e a rendszerben?

A második fejezetet fogom vizsgálni, azonban valamennyire az első fejezetet is érintenem kell. Greenleaf ideája a szolgáló vezetésről Herman Hesse *Út Keletre* című könyvének főhősétől származik. Ő Leó, aki szolgálatkészségével segít egy társaságnak bizonyos célok elérésében. Amikor eltűnik ez a cél, ami egy utazás volt, félbeszakad, mert az ő szolgálata adta az erőt ahhoz, hogy közösségben tudjanak a cél felé tartani. A szolgáló ember az, akire a legnagyobb szükség van. Greenleaf úgy gondolkozott, hogy ez igaz lehet a könyv keretein kívül is. Ezért írta meg ezt a könyvet. Szerinte a vezetőnek először szolgálóknak kell lennie, hogy vezető lehessen. Ezt az utat és tézist vizsgálja meg a második fejezet.

Greenleaf tézise a következő: a szolgálat útján, ami törődést jelent a másik emberrel, lehetséges az, hogy felépítsünk egy jobb társadalmat. A cél tehát egy jobb társadalom. Ennek kiindulópontja a három nagy emberi intézmény, intézményrendszer lehet: az üzleti világ, az egyetemek, vagyis a felsőoktatás, és az egyház. Ezeket kizárólag a szolgáló emberek képesek megújítani, hogy el tudják végezni a feladatukat. Ha a három

A könyv szerzője Robert K. Greenleaf, a címe pedig *Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power & Greatness* (Paulist Press, 2002). Ez a cím talán ekképpen fordítható: *Szolgáló vezetés. Út a törvényes hatalomhoz és nagyszerűséghez*. Ebből most egyetlen fejezetet ismertetek, melynek címe: *Intézmények mint a szolgálat helyei*.

Írásom célja: megismertetni Greenleaf gondolatmenetét ebben a témában, olyan kérdéseket felvetni, amelyek a jelenlegi helyzetben fontosak lehetnek, s kicsit megelőlegezve a munkát, hozzájárulni gondolati síkon azon intézmények megújulásában, amelyeknek én is tagja vagyok.

intézményből csak egy rátalál erre a helyes útra, akkor az megváltoztathatja az egész társadalmat. Nincs alapvető különbség a nonprofit és profitorientált intézmények között ezen a téren.

Ezután néhány nehézséget említ meg. A társadalmi problémák nem a rossz emberek rombolása miatt következnek be, hanem a jó emberek mellőzéséből. Ezt példázza *Niebuhr Moral Man, Immoral Man* című könyve. Erkölcsös emberek hoznak létre erkölcstelen társadalmat, s ez a mi viselkedésünknek, hozzáállásunknak is a hibája. A másik probléma az, hogy a jó már nem az az elérhető legjobbat jelenti, hanem valami olyat, amit az ésszerűség határain belül el lehet érnie a rendelkezésre álló forrásokból. Ez nem más, mint a középszerűség. A középszerű lett a jó. Ennek oka az is, hogy az intézményen belüli emberek kiégtek, és nem képesek másra. Greenleaf szerint a megbízottaknak kell az elvárásokon felüli teljesítményt kihozni az intézményrendszerekből.

Fontos tézise a könyvnek, hogy az intézmények az utóbbi ötven évben lettek ilyen meghatározóak az amerikai társadalomban, viszont minőségük erősen kérdőjeles. Az üzleti világ csak a rövid távú bevételekkel törődik, az egyetemek a lehető legrosszabb keverékei az elitista és a tömegoktatásnak, míg a gyülekezetek elidegenedtek és mintha céljukat veszítették volna a társadalomban. Mégis nekik kellene a változást elindítania a társadalomban. Greenleaf igyekszik a hogyanra is utat mutatni.

Itt konkrétan a megbízottak szerepének újrafogalmazására gondol. Ők azok, akik kapcsolatban vannak mindazokkal, akik bármilyen módon érintkeznek az intézményekkel. S ennek a kapcsolatnak törődőnek és szolgálónak kell lennie. Az ő feladatuk a törődés és gondoskodás. A tézis az, hogy az egész intézményi rendszernek az ő kezük alá kell dolgoznia. Úgy kell újriformálni az intézményeket, hogy ez legyen a fő feladatuk.

Ehhez szükséges az, hogy a vezetői csoportok felismerjék mindezt, s támogatásukkal a megbízottak elvégezhessék szolgálatukat. A vezetői csoport elsődleges feladata megadni a bizalmat ezeknek az embereknek, felkutatni minden forrást

a számukra, és támogatni őket. Ez a vezetői csoportoknak egy más megközelítése, mint amit sokszor látunk.

Emellett a megbízottak szerepe az intézmények folyamatos újraszervezése. Ennek az az oka, hogy akik benne vannak az adminisztrációban, egy idő után már nem látják át a szervezeti felépítést, s csupán arra törekednek, hogy megelégedettek legyenek azok, akik hozzájuk fordulnak. Tőlük semmilyen perspektivikus látás nem várható el az egész szervezettel kapcsolatban.

Három elemét különböztetik meg egy intézmény működtetésének:

1. A stratégia a hosszú távú tervek megfogalmazása.
2. Szervezés. Megfogalmazni a struktúrát és azt, hogy a stáb mivel foglalkozik.
3. A kivitelezés. Az intézményi munka naponkénti gyakorlata, menete.

Greenleaf szerint a szervezés a legelhanyagoltabb terület, sőt mintha nem is törődnek vele. Ezért sokat foglalkozik a szervezettel és annak felépítésével.

Kétféle struktúra alkot egy intézményt. Az első a hivatalos struktúra, amit formális szervezetnek nevezünk. Ez foglalkozik a szabályokkal, keretekkel és a hivatalosan megfogalmazott elvárásokkal és rendekkel. A másik a szervezet informális, nem előírások alapján működő része. S ez a fontosabb, mert ez a ragasztója, a nagy intézményeknek, ami összetartja a rendszert. Olyan, mint az olaj a gépeknél. Úgy fogalmaz, az informális struktúra nem más, mint kreatív útja a dolgok jobbá tételének. Mégis be kell látnunk, hogy a rend és következetesség csak a kezdeményező kreativitással együtt működhet jól. Ez a szervezetfejlesztés paradoxona. Mindig e kettőnek az egyensúlyára kell törekednünk.

Ezután a vezetés két hagyományos modelljét vizsgálja meg. Az egyik a hierarchikus modell, ami egészen Mózesről származik, míg a másik a római hadseregben levő primus inter praes alapelv, ami a csoportok felépítésében az első az egyenlő között vezetési modell. Vagyis mindenki egyenlő, de van egy vezető, aki élenjár. Úgy fogalmaz az ilyen modellel kapcsolatban, hogy az ilyen megbízottak a meggyőződésük alapján cselekszenek, nem pedig az észszerűséget követve, ami a középszer melegágya.

A hierarchikus alapelv Jetró tanácsa után alakul ki és ez a tradíció a mai napig tartja magát az élet minden területén. Itt van egy kiemelt vezető, aki döntéseket hoz. Ezután ennek a modellnek a korlátairól beszél. (Beismerve, hogy egy nagyon jó vezető így is nagyon hatékonyan tud vezetni.) Mégis egy csomó korlát van ebben a modellben. Először is az egyedüli vezető nem normális és könnyen korrumpálható. Nincsenek kollégái, csak beosztottjai. Nincs része normális kommunikációban, így nem kap igazi visszajelzéseket, s ezért könnyen döntésképtelenné válhat. Olyan személynek kellene lennie egy ilyen vezetőnek, aki birtokol mindent, ami egy intézmény vezetéséhez szükséges. Ilyen ember pedig nem létezik. Az ilyen vezető könnyen kontroll nélkül maradhat maga fölül. Erre azonban minden vezetőnek szüksége lenne. Nagy probléma az is, hogy általában kreatív embereket választanak meg magas pozíciókra, de ők a kreativitásukat jóval azelőtt elvesztik, hogy elhagynák pozíciójukat mint vezetők. Ez a veszély nagyon hétköznapi a felső vezetőkre nézve.

Az első az egyenlők között elve mellett egy másik felosztást is említ a vezetők között Greenleaf. Talán ez a legnehezebben

Római női rabszolga (mozaik)

fordítható és mégis érthető gondolatmenete. Két csoportnak szükséges egy egészséges vezetői csoportban benne lennie. Az első csoportot ő konceptuális vezetőknek hívja, koncepciókészítő embereknek nevezném őket. Míg a másik csoport az operátoroké, itt nem a gyári munkásokra gondol, akiket mostanság így hívnak. Ők azok, akik megvalósítják a terveket. Talán megvalósítóknak nevezem őket jobb híján. Mi a különbség a két csoport között? A konceptuális vezetők értik és átlátják az intézmény történetét, képesek elemezni és értelmezni. Nagyon gyakorlatiasak és előrelátóak. Ők nem intellektualisak és teoretikusok. Nem ezt értjük a konceptuális, koncepcióteremtő embereken. Mivel ők nagyon hatékony meggyőzőképességgel rendelkeznek és képesek a kapcsolatépítésre. Ők helyes kérdéseket tesznek fel és nagyon eredményorientáltak. Ők el akarnak végezni valami nagyszerű feladatot. Rájuk nagy szükség van, lenne.

Az operátorok ugyanis szintén nagyszerű munkát végeznek. Személyes képességeik készségeik nagyszerűek, kitartóak, állhatatosak, de arra vannak berendezkedve, hogy a naponkénti munkákat elvégezzék. Ezért ők nem azt kérdezik, mit kell elérni, hanem azt, hogy hogyan, miként, mikor és milyen eszközökkel kell végrehajtani a feladatukat. Velük az a probléma,

hogy ők nehezen ismerik fel, hogy a konceptuális emberekre, vezetőkre szükségük van. Ezért nagyon fontos tudatosítani, hogy a jó vezetőségben mindkét típusú emberre szükség van, sőt a megfelelő egyensúlyra kell törekedni közöttük. Talán azt is mondhatjuk, hogy a konceptuális, koncepcióteremtő emberről több kell.

Miért fontos a megbízottak jelenléte a vezetőségben? Greenleaf szerint ők tudják a helyes kritikát megfogalmazni az intézményekkel kapcsolatban. Mert ők ismerik a valós célokat.

Az ő legitimitásuknak a vezetésben a bizalommal kell kezdődnie. A bizalom a legfontosabb a megbízottak szerepében, anélkül semmit nem lehet tenni. S itt nem valamiféle vakbizalomról van szó. Mégis szükség van erre a bizalomra, mert a vezető önmagától soha nem fogja újragondolni saját szerepét a vezetésben, és annak szerepét az intézményen belül, hiszen neki működtetnie kell azt. Greenleaf úgy látja, a megbízottaknak és a csúcsvezetők csoportjának együtt kell működni a vezetésben. Szerinte ez nem tökéletes modell, de olyan nincs is. Ennek oka az emberi természetben található.

Ezután a három nagy intézményrendszeren levő nyomásról és kihívásról beszél, amelyeknek változtatnia kell azon.

Az üzleti életen nagy a nyomás a konzumizmus miatt. A vásárlók azonosulni akarnak a termékkel, céggel. Ilyen manapság az Apple cég.

A szennyezés és környezetvédelem egy újfajta üzleti etikát kényszerít ki.

A fiatal generációk elvárják, hogy olyan munkájuk legyen, ami jelentékeny, és a vezető a csapat építője legyen ne az irányítója.

Nem kell kétségünknek lenni afelől, hogy ezen a téren 35 év alatt valóban sok változás ment végbe, de a saját érdek vonzása és manipuláció szerepe nem fog eltűnni. Ezért nem innen vár változást Greenleaf pedig talán itt jelentek meg legjobban gondolatainak eredménye.

Az egyetemekről egy hosszabb elemzést közöl, ahol hat lépésen keresztül sorolja, hogyan lehetne megbízottakon keresztül változtatni az egyetem szerepének célján és misszióján. Ezt most nem fogom végigkövetni. Röviden összefoglalva: a megnövekedett szerep miatt folyamatosan újra kell gondolni egy egyetem célját, stratégiáját és misszióját. Ez is belülről a megbízottakon keresztül lehetséges. Valószínűleg Greenleaf ezt a területet ismerte a legjobban.

Két gondolatát tartom fontosnak ezzel a területtel kapcsolatban. Az első az adminisztrációban dolgozó emberek szerepének megújítása. El kellene érni, hogy valódi karrier lehetőség legyen ez. Mert onnan is jönniük kell kezdeményezéseknek, nem csupán a kiosztott feladatokat kellene végrehajtaniuk.

A másik, hogy a vezetők feladata az is lenne, hogy tanuljanak, tanítsanak és dolgozzanak együtt a diákokkal. Egy egyetemi vezető semmiképp nem határolhatja el magát a diákjaitól.

A harmadik nagy és számunkra legfontosabb intézmény és intézményrendszer az egyház, a gyülekezet. Folyamatosan nagy kritikával illetik főleg a fiatalabbak, hogy már nem azt cselekszi, amit tennie kellene. Annyira sarkalatos az egyház szerepe a társadalomban, hogy ezért különösen sok kritika éri. Greenleaf mint a szervezetekkel foglalkozó ember úgy fogalmaz, hogy a gyülekezet a vallásos élet kérdéseivel, dolgaival kapcsolatos intézmény. Ami igyekszik újrakötni azokat a kapcsolatokat, amelyek az embereket körbevették természetes módon, így az Istennel való kapcsolatot is. Az egyház az ember elidegenedése ellen küzd. Bár a régi mindent meghatározó

szerepét talán már nem kapja vissza, mégis igyekezni kell újragondolni a szerepét.

Ez a szerep nem más, mint a szolgálat. Ennek a szolgálatnak a kereteit és szerepét kell kidolgoznia. Greenleaf ezt a vezetőképzésben, értéktovábbadásban, az értékváltás lehetőségeinek felmutatásában, erkölcsi és morális támogatásban, valamint víziók közvetítésében és adásában látja.

Két történelmi példát mutat fel. *Luther Márton*, aki az egyetemes papság elvét mondta ki, míg *George Fox* a kvékerek között a pásztor nélküli nyáj elvét követte. Vagyis a pásztor csupán primus, első az egyenlők közül a gyülekezetben.

Greenleaf szerint a teológiák adhatják az igazán konceptuális vezetőket a világnak. (Milyen jó lenne!)

A következő fontos kérdés a szervezetekkel kapcsolatban az autoritás/tekintély és erő kérdése, amit összegezve a hatalom problematikájának hívhatnánk. A megbízottak teljesen újrafarmálják a vezetési modellt. Csupán első lehet valaki az egyenlők közül. Ehhez a megbízottak felé elegendő bizalmat az egyházban lát. Hiszen ők jobban megbíznak saját embereikben. Arra a furcsaságra hívja fel a figyelmet, hogy ha egy erős vezetői csoport van egy közösségben, szerepük gyakran csak arra koncentrál, hogy a pásztor/vezető hibáit megakadályozzák. Úgy vezetők, hogy nem akarnak vezetni. Ez a közepszerűséghez vezet, mint már említettük.

George Fox (1624–1691) prédikátor, a kvékerek felekezetének megalapítója. A kvékerek szigorú erkölcsi szabályok szerint, papság és szertartások nélkül élő vallási közösségek. Ma már vallásuk világvallás, mintegy 350 000 fő gyakorolja főleg az Amerikai Egyesült Államokban, Latin-Amerikában, Afrikában

Ennek példája Mózes is, aki a hierarchikus modellel megbukott, és Isten megbüntette, mert a sziklánál úgy viselkedett, mintha ő lenne Isten. Neki is szüksége lett volna egy erős vezetői csoportra bölcs vezetőséggel. Mégse látjuk be gyakran ennek a modellnek a hibásságát. Miért? Mert az emberek a rendért nagy árat hajlandóak fizetni. A hatalomnak nem ki-rekesztőnek kell lennie, hanem a meggyőződésen és a meggyő-zésen kell alapulnia. Ezért a hatalomnak elszámoltathatónak kell lenni és ez azt is jelenti, hogy senki nem maradhat hatalom nélkül a közösségben.

Itt kezdődik a megbízottak legnagyobb szerepe, ugyanis azt kell elérniük, hogy az intézmények olyanokká váljanak, ahol szolgálni lehet. Ezt kell kialakítaniuk. Ez egy magasabb szintje az odaszánásnak.

Emellett az intézmények céljait periodikusan, időről időre újra kell fogalmazni. Ez a másik fontos szerepe a megbízot-taknak, akik részt vesznek a vezetésben. Ez a legnehezebb feladat ugyanis az adminisztráció ellen fog állni. A megbízottak cselekedeteinek többi része csupán egyetlen határozott döntés kérdése.

A megértést bizalomnak és növekedésnek kell követnie. Greenleaf úgy látja, hogy néhány valóban elkötelezett ember nagy változást érhet el azok közül, akik megértették mondani-valóját. 3000 ember kétmillióból elegendő lehet. Ha csak egy vezetőség átalakul, ha csak egy gyülekezet választja a szolgálat ezen útját, átalakulhat a társadalom.

Hogyan? A gyülekezetnek kell, hogy legyen egy álma, egy olyan, amit úgy festhet le, amiben az emberek a szolgáló intéz-

ményben szeretnének részt venni. Ezzel az álommal formálva az embereket bátorítani lehet őket a szolgálatra.

Ehhez azonban bizalomra van szükség. A bizalom mindig az első lépés. Gary Cooper szokta mondani az első négy szolgálati év elvesztegetett idő, mert utána kezdenek el bízni a pász-torban a tagok, hogy jó irányba meg, és érdemes vele együtt haladni. Bizalom nélkül nincs tisztánlátás a szolgálásban.

A régiak hibája az volt, hogy az adminisztrációt helyezték az első helyre. De az csak képesség kérdése. Nem kell hozzá más. Ezzel szemben a megbízottak nincs ambíciója, ő csupán szolgálni akar.

Ha a gyülekezet nem tölti be a bátorító, támogató szerepét, akkor ad hoc gyülekezetek vehetik át azt. Mint például az Anonim Alkoholisták. A gyülekezettel kapcsolatos elvárások, akkor teljesülhetnek, ha több szolgáló lesz, mint vezető. S a vezetőnek nem felkészülnie kell, hanem a szolgálatot elke-zdeni, hogy átadja az embereknek mindazt, ami hatásos az életben és ezt az értékek összefüggésében kell tennie. Ha CEO-ból primusok lesznek, akkor bármilyen helyzetben képesek lesznek a megfelelő cselekedetet megtalálni.

A kulcsszó a támogatás megszerzése ehhez a munkához. Ez a megbízottak feladata. Ez különösen igaz lehet az egyházban, ahol a megbízhatóakból lesznek a közösség által megbízottak.

Öröm van abban, mikor jó lelkiismerettel jutnak el a szolgálóbb intézményhez és az addig elmege ezen az úton, amíg lehet.

A legfontosabb az, hogy ezeket a változásokat csak a meggyőzés útján lehet, szabad elérni. Mert a meggyőzés után jönnek a még nagyobb harcok.

Kritikai megjegyzések a fejezettel kapcsolatban

Valóban fontos cél, hogy jobb társadalmat építsünk. Mi, keresztények ezt az Isten országán keresztül tudjuk megvalósítani. Minél inkább megvalósul ez a földön, annál jobb lesz a társadalmunk minősége. Az a cél, amit Greenleaf megfogalmaz, tehát jó, de nem a végső cél. Elsőként Istennel való kapcsolatunkat kell helyreállítani egyéni és közösségi szinten utána ebből következően válik jobbá a társadalmunk.

A szolgáló vezetés ötlete Greenleafnek Hesse könyvéből jött, aki nagyon nyitott volt a keleti kultuszok felé. Egyik könyve Buddháról szól. Ha olvasta volna figyelmesen a Bibliát, akkor az utolsó vacsora lábmosós jelenete ugyanarra a gondolatra vezethette volna el. Keresztény közegben csak az lehet vezető, aki szolgál. Sőt, amit a pásztorról, mint aki az elsőről az egyenlők közül mond, szintén megtalálható a Bibliában. Krisztusban nincs úr és nincs szolga. Isten országában egyenlőség van. Az ötlet származási helye talán nem túlzottan zavaró, de figyelembe kell vennünk.

Nagyon fontos kérdés az, amiben egyetértek vele, hogy a szervezés nagyon elhanyagolt része a szervezetek, intézmények működésének. Valóban folyamatosan kell szervezni a közösséget, hogy alkalmas legyen a feladataira. Folyamatosan újra kell gondolni, hogy miképp végezzük el a szolgálatunkat.

Igaza van abban is, hogy az intézményeknek kellene egy olyan szerepet betölteni, ami megújítja a társadalmat. Fontos az is, hogy a középszerűség lett a cél mindenben. A kiválóság már nem elvárás. „Legyetek tökéletesek, mint mennyei Atyátok!” Pedig ez a kereszténység elvárása Krisztus követőitől. Mégis néha mi is elfeledkezünk erről. Greenleaf jól mondja, hogy a célunknak egy kicsit magasabbnak kell lennie, mint, amit elérhetnénk magunktól.

A szolgálat valóban a legfontosabb cselekedet, ami megváltoztat mindent. Ebben a szövegrészletben a szolgálat miben létét nem nagyon fogalmazza meg. A törődést említi, mint ami a megbízottak feladata. Az ószövetségi próféták is ezt kérik számon a nép vezetőitől, és Pál is ezt kéri Timóteustól, Titusztól, illetve a gyülekezet minden vezető emberétől.

Greenleaf kulcskifejezése a megbízottak, az ő szerepüket próbálja leírni. Számomra a kulcsmondat az volt ebben a témában, hogy ők a meggyőződésük szerint cselekszenek, nem az észszerűséget követik. Ez hiányzik sokszor a mai vezetők-ből. A meggyőződés az idő múltával eltűnik. S a fontos kritikai kérdésem, hogy ez a meggyőződés honnan származik a megbízottaknak. Ha helyes a meggyőződés, akkor ez a modell működhet. Ha itt történik valami hiba, akkor a rendszer válik működésképtelenné. Végül, amikor a gyülekezet szerepét említi, akkor körbeér a gondolata, hisz láthatóan azt várja el, hogy az egyház adja mindazokat az értékeket, amelyek alapján a megbízottak cselekednek. Végül is ez egy kulcskérdés, képesek vagyunk olyan értékeket közölni, amelyekkel jobbá lehet formálni a világot.

Greenleaf mellett a vezetői megoldásról beszél, ahol nincs egyszemélyi csúcsmegoldás. Hiszen az teljesen korrumpálódhat és abnormálissá válhat. Igaza van. A konceptuális vezetők szerepe, akik képesek a koncepciójukat folyamatosan változtatni, hogy a vezetést valóban kezdeményezőképpé tegyék.

Összefoglalás

1. Bizalom nélkül semmit nem lehet tenni. Semmilyen változás nem hajtható végre bizalom nélkül.
2. A változást csupán meggyőzés útján lehet elkezdni. Más eszköz nem engedhető meg.
3. A koncepcióknak a gyülekezetekben kell megszületniük. A gyülekezeteknek olyan álmaiknak kell lenniük, amelyekhez az emberek csatlakozhatnak. S mindezt a szolgálat útján kell végrehajtani.
4. Az egyháznak a saját értékei megtartásával és továbbadásával kell támogatnia más intézményeket. Nem kell vezető szerepre törekednie.
5. A változás egy emberen indul el, aki megérti ennek a szükségességét. Akinek nem ambíciói vannak, hanem szolgálni akar. Így lehet Istentől kapott céljainkat elérni.

Az egyháznak vissza kell térnie a szolgálat útjára, és nem a vezetésre kell törekednünk. „Hiszen az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.” (Mt 20,28) „Ti azonban ne így cselekedjétek, hanem aki a legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál.” (Lk 22,26)

Ez alapján kell folyamatosan újragondolnunk a gyülekezet és egyház feladatát és szándékait ebben a világban.

Horváth László

ELF-KONFERENCIA, ELSŐRE

Benyomások, érzések egy először részt vevő tollából

2015. május 30. és június 4. között immár 12. alkalommal rendezték meg a European Leadership Forum névre hallgató evangéliumi találkozót, amelynek az első hét évben Magyarország adott otthont, majd az egyre növekvő létszám miatt 2013-tól a konferencia a lengyelországi Wisla városába költözött.

A helyszínről

Budapestről 4,5 órát utaztunk autóval a történelmi Magyarország határaitól alig néhány kilométerre fekvő Wislába (a mai cseh, szlovák és lengyel hármashatár közelében van, Krakkótól dél-nyugatra).

A hegyek között, mondhatni festői környezetben található az a hotel vagy inkább komplexum, amiben helyett kapott a konferencia. Egy négycsillagos szállodáról van szó, saját élményfürdővel, a hétszintes szálloda minden szintjén konferenciatermekkel, legalább három étteremmel és a hozzájuk tartozó bankett-termekkel. Valamikor a szocialista idők derekán, a megalomán korszakban épülhetett, de azóta bizonyára többszöri felújításon esett át. Erről tanúskodott a belső terek kialakítása, valamint a szobák állapota is. A konferencia résztvevőinek napi háromszori svédasztalos ellátás volt biztosítva még hozzá a lengyel és a nemzetközi konyha legjavából. Így nem túlzás azt állítani, hogy világszínvonalú ellátásban volt részünk.

Egyszóval minden adott volt ahhoz, hogy semmi másra ne legyen gondunk, mint hogy a figyelmünket kizárólag Isten üzenetére irányítsuk.

A konferencia helyszínéül szolgáló hotel

A tanítókról

Az evangéliumi keresztény világ vezetőinek, tanítóinak és íróinak legjobbjait igyekeznek megszólítani a szervezők, akik rendre el is szokták fogadni a meghívást, sőt, többnyire önkölt-

ségen vállalják, hogy szolgálnak Európa különböző részeiből érkező keresztény vezetők felé.

A reggeli plenáris üléseken *Ajith Fernando* tanított minket *Nehémiás* könyvből, aki jelenleg képzési igazgatóként szolgál a sri lankai Fiatalok Krisztusért mozgalomban, miután 35 éven keresztül állt az ottani mozgalom élén.

Ajith Fernando, a konferencia főelőadója

Az esti alkalmak előadói váltották egymást, közülük *Michael Oht* és *Peter (P. J.) Williamst* emelném ki. Michale Oh a Lusanne Mozgalom főigazgatójaként szolgál, Peter Williams pedig a Tyndale House főigazgatója és az Aberdeen és a Cambridge egyetemeken tanít.

Ebben az évben 17 szekció (network) közül választhattak a résztvevők, például apologetika, gyülekezetplántálás, szolgálat a muszlimok felé, tanítás és igehirdetés, házasság és család, ifjúsági munka stb.

A délelőtti programot a szekcióülések töltötték ki. Minden résztvevő a saját maga által választott szekció előadásain vehetett részt (a konferencia ideje alatt ezen csak a szervezők engedélyével volt lehetőség változtatni). Minden délelőtt két network előadás volt, közte húszperces kávészünettel.

Ebéd után az úgynevezett workshopok ideje volt, amikor ki-ki szemezgethetett a legkülönbözőbb témájú előadásokból. A szekcióülések és a workshopok előadói közül is érdemes néhányat megemlíteni a teljesség igénye nélkül: *Tim Kimmel*, *Glynn Harrison*, *Peter Mead*, *Huw Williams*, *Wayne Grudem*, *Lindsay Brown*, *Szabados Ádám*, *Tapolyai Emőke* és még sokan mások.

Az előadók életrajzait olvasva méginkább kiváltságnak tartom, hogy részt vehettem. Amellett, hogy a végzettségük magas szintű, mindegyikük tapasztalt a maguk szolgálati területén. Nem sikerült olyan előadásra beülnöm, amely csupán magas röptű elméleti eszme-futtatás lett volna. Mindegyikük igyekezett a gyakorlati keresztény élet és szolgálat szempontjából megvilágítani az adott témát, illetve kérdéskört.

A résztvevőkről

A résztvevők száma 700 körüli volt idén, 2015-ben. Szinte Európa minden országából voltak résztvevők az evangéliumi keresztény felekezetek széles skáláját reprezentálva. Magyarországról is szép számban vettünk részt, a felekezeti hovatartozás alapján talán a református testvéreink voltak közülünk a legtöbben. A magyarországi baptista lelképásztorok közül hárman voltunk: *Pafkó Tamás*, *Kapitány Zsolt* és *Horváth László* (e cikk írója).

A magyar baptista csapat

A reggeli és az esti előadások résztvevői számát gazdagította az a nagyszámú önkéntes csapat, akik az Egyesült Államokból jöttek, hogy a szervezők és előadók munkáját segítsék, sőt az európai résztvevőket is, hiszen többek között imaszolgálatot is végeztek a konferencia teljes ideje alatt. Emellett gyűjtést szerveztek azok számára, akik ösztöndíjjal (támogatással) vettek részt a konferencián, hogy az amúgy is kedvezményes áron árusított könyvek megvásárlására egy támogatási keret biztosítsanak. Az összegyűlt pénzt egyenlő módon osztották szét a támogatott közép- és kelet-európai résztvevők között könyvutalvány formájában.

Személyes élmények és hazahozott értékek

A tanítók és igehirdetők számára tartott szekcióban (Bible Teaching and Preaching network) vettem részt és az előadásokon olyan gyakorlati ismereteket szereztem a témában, amelyeket fel tudok használni a gyülekezeti szolgálatomban. Az előadók emberségből és alázatból is jó példák voltak előttem. Igazán fel tudtam rájuk nézni. Az önkéntesek munkája szintén példaértékű volt számomra. Kora reggeltől késő estig szolgáltak felénk, és ez bátorító volt.

Nehéz összesűriteni egy ilyen mozgalmas és tartalmas konferencia személyes üzenetét. Ha mégis egyetlen fontos gondolatot kellene kiemelni, akkor az az lenne, hogy igehirdetőként az embereket elsősorban nem meggyőzni kell arról, hogy mi a helyes. Nem elvárásokat kell eléjük tárnunk. Sokkal inkább Isten

Wayne Grudem és a cikk szerzője

nagyságát és szeretetét kell megértenünk és megértetnünk velük, mert az erre adott természetes válasz az, ami képes minket és őket is belülről motiválni a jó cselekvésre.

Mindent összevetve áldott lehetőségnek és kiváltságnak tartom, hogy részt vehettem. Nagyon megérte odaszánni ezt a néhány napot és az anyagi áldozatot, minden keresztény vezető számára csak ajánlani tudom az ELF-et.

Az egyik étterem

Az ELF honlapja
euroleadership.org

The Forum of Christian Leaders
foconline.org/resources

előadások videón ELF vezetőktől

Kapitány Zsolt

ELF 2015,

PRÉDIKÁLÁS ÉS TANÍTÁS SZEKCIÓ

Dr. Peter Mead

Olyan embert hallgatni, aki megnyerő, magabiztos és természetes szerénységgel rendelkezik, mindig motiváló és lelkesítő számomra. Az ELF rendezvényén *dr. Peter Mead* személyében, ilyen előadót ismerhettem meg.

A bibliai szövegből eljutni az életváltató üzenetig izgalmas küldetés. S hiszem azt, hogy akik szószékre állunk, szeretnénk hatásosan kommunikálni Isten üzenetét. Dr. Peter Mead a „Prédikálás és tanítás” szekció keretében ezzel a témával foglalkozott.

A kérdés természetesen adott: hogyan jutunk el, az ókori szövegtől a kortárs közegig? Hogyan lehetünk hűek a Biblia szövegéhez? Hogyan találhatjuk meg a fő üzenetet egy adott szakaszban? S miként kommunikálhatjuk relevánsan és meggyőzően Isten életváltató hatását? Dr. Peter Mead különbséget tesz az adott szakasz központi gondolata és a prédikáció üzenete között. A központi gondolat a szövegből kiindulva kerül az igehirdető elé, mely mindig azonos, míg a prédikáció üzenete a központi gondolathoz kapcsolódva releváns jelentéssel bír a hallgatóság számára.

Dr. Peter Mead négy egyszerű helyszínen való tartózkodással illusztrálta a prédikációra készülési folyamatát.

- Dolgozószoba:** Az a hely, ahol az ember az adott szakasz tanulmányozásával tölti az idejét. Inkább hasonlít egy könyvtárra, mint egy irodára. Az iroda az a hely, ahol ügyeket intézünk, telefon csörög, emaileket olvasunk; a könyvtár az a hely, ahol kutatást végzünk. A fő cél az adott szakasz központi gondolatának megfogalmazása. Mindezt úgy, hogy az adott bibliai szöveget mélyen tanulmányozza s próbálja megérteni. A lényeg a tanulmányozás, a kutatás, összefüggések keresése. Az igehirdető a szövegből kiindulva, a kontextusra és a tartalomra figyelve elemzi és tanulmányozza az adott szakaszt. Az itt töltött idő eredménye egyetlen mondat megfogalmazása. Mi az adott szakasz fő gondolata? A szerző mit akart elérni az adott szakasszal?
- Imaszoba:** Az imádság helye, a hallgatóság és az adott szakasz Isten elé helyezése imádságban. A cél az, hogy a prédikátor egy konkrét üzenetet tudjon átadni az adott közösségnek. A lényeg: a prédikátor Isten előtt gondolja végig a bibliai szakasz és a közösség kapcsolatát.
- Kávézó:** Az a hely, ahol a hallgatóság a mindennapjait éli. Az itt töltött idő célja, hogy olyan üzenetet készítsen elő a prédikátor, mely hatékonyan kommunikálja a szakasz központi gondolatát. Mindezt úgy, hogy szeretettel viszonyul a hallgatósághoz. Itt a prédikátornak a következő területekre érdemes figyelnie:

- Mi az üzenet célja?* Mit szeretne elérni a prédikátor az üzenettel?
  - Mi a fő üzenet?* Hogyan lehetne egyetlen mondatban megfogalmazni a prédikáció üzenetét?
  - Mi az üzenet közvetítésének stratégiája?* Milyen módot érdemes használni arra, hogy az üzenetet kommunikálja a prédikátor? Már az elején mondja el az üzenetet? Csak a prédikáció végén váljon nyilvánvalóvá, mint egy csattanó az üzenet? Milyen prédikációs struktúra támogatja legjobban az üzenetet?
  - Melyek az üzenet részletei?* Hogyan lehet elmagyarázni, bizonyítani, alkalmazni az üzenet elemeit? Miként lehet figyelemfelkeltően bevezetni az üzenetet? Hogyan lehet bátorítóan összefoglalni az üzenetet?
4. **A szószék:** Miként lehet hatékonyan előadni az előkészített prédikációt? Hogyan tudja a prédikátor belevinni a saját személyiségét a prédikációba úgy, hogy közben ne önmagára mutasson, hanem Istenre. Egy rossz előadásmód elveszi egy jó üzenet lényegét. Ha egy örömteli üzenetet lehangoltan mond el a prédikátor, akkor az elveszi az üzenet erejét. Éppen ezért a prédikátor feladata, hogy az Istentől vett üzenetet hatékonyan, jól előadva kommunikálja a közösség felé. Ez ugyanúgy tanulható és tervezhető, mint a prédikáció többi része, s nem jelenti azt, hogy Isten kimaradna belőle.

DOLGOZÓSZOBA

Imaszoba

Kávézó

SZÓSZÉK

Legyél otthon
mindegyik helyen!

További prédikációval kapcsolatos anyagok érhetők el dr. Peter Mead blogján, a biblicalpreaching.net oldalon, valamint a téma videója a <http://www.foclonline.org/short-talk/four-location-preaching-journey> oldalon megtalálható. Remélem, hogy sokunk kedvét meghozza a minél jobb prédikációk iránt.

FIGYELO

ÚJABB KERESZTÉNY INFOGRAFIKÁK

A Szolgatárs 2014/1 számában felhívtuk a figyelmet rá, hogy az infografikák segíthetnek egy téma megragadásában. Előnyük, hogy informatívak és tömörek, a témát mégis alaposan mutatják be, sok adatot, részinformációt is megjelenítve. Mostani számunkban is szeretnénk bemutatni újabb jó példákat erre.

Az infografikák a *Jorsits Attila* által vezetett Teológiablogról (teologia.blog.hu) származnak.

GLOBAL LEADERSHIP SUMMIT VEZETŐI KONFERENCIA

INSPIRÁLÓ MŰHELY A VEZETÉSRŐL

Szeretettel meghívjuk Önt a második magyarországi nemzetközi vezetői csúcskonferenciára, mely **2015. október 16–17-én** kerül megrendezésre Budapesten!

MI AZ A NEMZETKÖZI VEZETŐI CSÚCSKONFERENCIA?

A GLS Nemzetközi Vezetői Csúcskonferencia (GLS – Global Leadership Summit) egy minden év augusztusában Chicago mellett megrendezésre kerülő világszínvonalú vezetői esemény, melyen már több mint 170 000 jelenlegi és jövőbeli vezető vett részt szerte a világon.

Az 1992-ben alapított Willow Creek Társaság (Willow Creek Association – WCA) szervezésében megvalósuló rendezvény élő közvetítéssel jut el több amerikai helyszínre, ezt követően pedig ősszel 92 országban, 300-nál is több helyszínen, 42 nyelvre történő fordításban kerülnek megrendezésre a helyi csúcskonferenciák videokivetítéssel és élő helyszíni moderálással.

Meggyőződésünk, hogy minden szervezet – legyen szó az üzleti, a közszolgálati, vagy az oktatási és civil szféráról – életereje, életképessége szempontjából fontos és kritikus kérdés a vezetés minősége, céltudatossága. Ezért elsődleges célunk a vezetői készség szintjének emelése illetve a vezetők inspirálása a jövőre nézve.

Az idei évben az alábbi világszinten elismert előadók osztják meg tapasztalatukat és tudásukat a konferencia résztvevőivel:

- **Bill Hybels**, a Willow Creek Community gyülekezet alapítója és vezető lelkésze
- **Wilfredo de Jesús**, vezető lelkész, New Life Covenant Church
- **Patrick Lencioni**, a The Table Group alapítója, elnöke, sikerkönyvszerző
- **Erica Ariel Fox** elnök, Mobius Executive Leadership,

sikerkönyv-szerző, New York Times

- **Tyler Perry** színész, producer
- **Joseph Grenny** társalapító, VitalSmarts és Social Scientists for Business Performance
- **Susan Cain** sikerkönyv szerző, TED-előadó
- **Andy Stanley** alapító és vezető lelkész, North Point Ministries
- **Don Flow** alapító elnök, Flow Companies Inc.
- **Allen Catherina Kagina** főigazgató, Ugandai Államkincstár
- **Michael Jr.** keresztény komikus

HAZAI ELŐADÓK

- **dr. Bögel György** kórházigazgató, a Magyar Kórházszövetség elnöke
- **dr. Tomka János** főiskolai tanár, tanszékvezető, Károli Gáspár Református Egyetem
- **Reményi Csaba** ügyvezető, Oracle Magyarország
- **Süveges Gergő** újságíró, tanár, life és business coach, tréner

Amennyiben felkeltettük érdeklődését, kérjük, látogasson el weblapunkra, a www.glshungary.hu oldalra, és tudjon meg többet a konferenciáról, illetve az idei év előadóiról. Figyelmébe ajánljuk továbbá a korlátozott ideig érvényes kedvezményes regisztrációs időszakot, illetve a csoportos regisztrációs opciót, mely lehetőséget ad arra is, hogy akár egész vezetői csapatával részt vehessen a konferencián.

INFORMÁCIÓ

Időpont: 2015. október 16–17. (péntek, szombat)
Helyszín: 1124 Budapest, MOM Kulturális Központ, Csörsz u. 18.

www.glshungary.hu